

Αριθ. εως. 132630

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ.

ΥΠΟ

Δ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἐκδοσις ἑνὴν μετὰ εἰκονογραφιῶν.

Ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ
τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

ΚΟΥΡΙΑ

— ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

Δαπάνη Ἀσημακοπούλου καὶ Σαλαπάτα βιβλιοπωλῶν.

ΕΝ ΤΡΙΠΟΛΕΙ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ Α. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΙ ΙΩ. Π. ΣΑΛΑΠΑΤΑ

— 000 —

1881. Β. ΒΛΙΣΘΗΚΗ

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

ΔΙΑ ΤΡΙΩΤΟΥ

ΤΗΣ

ΑΥΣΩΝ ΑΦΙΘ.....

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ.

ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΟΝ.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἱ Ἕλληνες ὑποκύψαντες εἰς τοὺς Τούρκους, διετήρησαν τὴν θρησκείαν αὐτῶν καὶ τὴν γλῶσσαν, διὰ τῶν ὁποίων καὶ μόνον διέσωσαν τὴν ἐθνικότητά των καὶ εἰς τὰ ὅποια χρεωστεῖται ἡ ἀπελευθέρωσίς των. Ἀληθῶς εἰάν σήμερον ὑπάρχη μικρὸν μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐλεύθερον, καὶ τὸ εἰσέτι δεδουλωμένον ἐπιθυμεῖ καὶ ἐλπίζει ὡσαύτως νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ἐλευθερίαν του, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν πιστὴν ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν θρησκείαν ἡμῶν, ἣτις ἔνεκα τῆς μεγίστης αὐτῆς διαφορᾶς πρὸς τὴν μωαμεθανικὴν, διετῆρει καὶ διατηρεῖ πάντοτε τοὺς Ἕλληνας διακεχωρισμένους ἀπὸ τῶν Τούρκων.

Ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες δὲν εἶχον ὑποδουλωθῆ ἔντελῶς εἰς τοὺς Τούρκους. Οἱ κάτοικοι τοῦ Ὀλύμπου, τοῦ Πηλίου, τῶν Ἀγράφων καὶ τοῦ Πίνδου, μὴ συνθηκολογήσαντες πρὸς αὐτοὺς, ἐσχημάτισαν τὰ τάγματα ἐκεῖνα τῶν ἀρματωλῶν, τὰ ὅποια διετήρησαν ἀκμαίαν μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως τὴν περὶ τὰ ὄπλα ἄσκησιν αὐτῶν. Ἄλλοι δὲ πάλιν, ἀποσυρθέντες εἰς τὰ ὄρη, οὐδέποτε διηλλάγησαν πρὸς τοὺς Τούρκους, ἀλλ' ἀδιακόπως ἠγώγησάν αὐτοὺς δι' ἐπιδρομῶν.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

ΑΥΣΩΝ

Οὗτοι ὠνομάσθησαν *Κλέπται*, ἡ δὲ λέξις αὕτη δὲν εἶχε τότε τὴν σημερινὴν κακὴν σημασίαν, ἀλλ' ἐσήμαινε ἀνδραγατη-
ταῖον.

Ἐκτὸς τούτου οἱ Τούρκοι, ἀνίκαντοι ὄντες, νὰ διοικήσωσι τὴν γῶραν τὴν ὁποίαν κατέκτησαν, ἤναγκάζοντο νὰ μεταχειρίζωνται τοὺς Ἑλληνας εἰς τὰς ἐπισημοτέρας ὑπηρεσίας· οἱ δὲ Ἑλληνας, παρσκευαζόμενοι πρὸς τοῦτο, δὲν ἔπαυσαν καλλιεργοῦντες τὰ γράμματα, ἅτινα ἐνίσχυον τὴν ιδέαν τῆς ἐλευθερίας. Ὄθεν πολλὰ σχολὰ συνεστήθησαν, καὶ ἐξαίρετως ἐν Ἰωαννίνοις δύο, ὧν ἡ μὲν κατὰ τὸ ἔτος 1699, ἡ δὲ κατὰ τὸ 1742. Ἀκολούθως ἰδρύθησαν καὶ ἄλλαι ἐν αἷς διέπρεπον ἡ ἐν Κυθωνίαις. Εἰς τὴν σχολὴν τῶν Ἰωαννίνων ἐδίδαξε πρὸς τοῖς ἄλλοις *Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις Κερκυραῖος*, εἰς δὲ τὴν τοῦ Ἰασίου ὁ *Νικηφόρος Θεοτόκης*, ἄνδρες σοφοὶ καὶ πολυμαθεῖς. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶ-
νος διέπρεψαν ἐν Βουκουρεστίῳ ὁ *Λάμπρος Φωτιάδης*, ὁ *Βαρδαλάχος*, ὁ *Νεόφυτος Δούκας*, μάλιστα δὲ ὁ ἐν Παρισίοις *Ἀδαμάντιος Κοραῆς*, εἰς ὃν, ὑπὲρ πάντα ἄλλον, ὀφείλεται ἡ τῆς Νεοελληνικῆς γλώσσης διάπλασις. Οὕτως ἀφ' ἐνὸς μὲν οἱ ἀρματωλοὶ καὶ οἱ κλέπται διὰ τῆς ἐνόπλου δικμαρτυρη-
σεῶς των, ἀφ' ἐτέρου δὲ οἱ λόγιοι διὰ τῆς παιδείας των ὑπεμύνησκον εἰς τὸν κόσμον ὅτι ὑπάρχει Ἑλλάς, ὑπέτρε-
ρον δὲ ἐν αὐτῇ τὰ σπέρματα τῆς ἐλευθερίας.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἡ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΟΥ 1769.

Το πρῶτον ἐπίσημον κίνημα πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθε-
ρίας ἐγένετο εἰς τὴν Πελοπόννησον καὶ εἰς τινὰς νήσους ἐν ἔ-
τει 1769, καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ αὐτοκράτειρα τῶν Ῥώσσων Δί-

κατερίνα ἢ μεγάλη ἐπολέμει κατὰ τῆς Τουρκίας. Ἡ μεγα-
λοφυής αὐτῆ γυνή, πρὶν εἰσέτι ἐκρχῆ ὁ κατὰ τῆς Τουρκίας
πόλεμος, πεισθεῖσα εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ Θετταλοῦ Πα-
πάζογλου, λοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ ἐν Ῥωσσίᾳ, ἐπεχείρη-
σε δι' αὐτοῦ νὰ κινήσῃ εἰς ἐπανάστασιν τοὺς Ἕλληνας. Πε-
ρὶ τὰ τέλη τοῦ 1769 ὁ Παπάζογλος ἀπεβιβάσθη εἰς Λα-
κωνίαν, φέρων δῶρα ἱκανά· ἀλλὰ μὴ δυνήθει νὰ πείσῃ τὸν
Ἰωάννην Μαυρομιχάλην νὰ δεχθῆ τὰς προτάσεις του, συνεν-
νόηθη μετὰ τοῦ Βενάκη εἰς Καλάμας, ἀνδρὸς πλουσίου καὶ
ἀπολαυδάνοντος· ὑπόληψιν παρὰ τε τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς
Τούρκοις. Οὗτος ἀνέλαβε τὴν ἐπιχείρησιν ἐπὶ τῷ ὄρω ὅτι ἡ
Ῥωσικὴ Κυβέρνησις θὰ στείλῃ πλοῖα καὶ χρήματα.

Ἄμια λοιπὸν ἐκτρύχθη ὁ πόλεμος μετὰξὺ Τουρκίας καὶ
Ῥωσσίας, ἡ Αἰκατερίνα πέμπει εἰς Οἴτυλον μοῖραν συγκει-
μένην ἐκ τριῶν δικρότων καὶ τριῶν φρεγατῶν ὑπὸ τὸν Θεό-
δωρον Ὀρλώφ, ἀδελφὸν τοῦ μέγα παρὰ τῆ αὐτοκρατεῖρα ἰ-
σχύοντος Ἀλεξίου Ὀρλώφ. Ἀλλ' ἡ δύναμις αὐτῆ ἦτο μικρὰ,
καὶ ἔσπευσαν μὲν οἱ Πελοποννήσιοι νὰ ἄρῳσι τὰ ὄπλα, οὐχὶ
ὄμως μετὰ θάρρους τοῦ ἐπιτιτουμένου πρὸς εὐόδωσιν τοιοῦ-
του ἔργου. Οὐχ ἦπτον ὁ Ὀρλώφ σχηματίσας ἐξ αὐτῶν δύο
σύματα διέταξε τὸ μὲν ὑπὸ τὸν Μυκῶνιον Ψαρὸν νὰ διευ-
θυνθῆ διὰ τῆς Λακωνίας κατὰ τῆς Σπάρτης, τὸ δὲ κατὰ τῆς
Τριπόλεως, αὐτὸς δὲ ἀνέλαβε τὴν πολιορκίαν τῆς ἀκροπόλεως
τῆς Κορώνης.

Ἡ Σπάρτη ἔπεσε μετ' οὐ πολὺ εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἕλλη-
νων καὶ τὸ κίνημα, μολονότι ἡ Κορώνη ἀντεῖχεν εἰσέτι, ἤρ-
χισε νὰ μεταδίδηται εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, ὅπου ἐπανε-
στη το Μεσολόγγιον. Ἐπτανήσιοι δὲ καὶ Κρήτες προσελθόν-
τες ἐνίσχυσαν τοὺς Ἕλληνας. Ἦλθε μετ' ὀλίγον καὶ ὁ ἀδελφός

φὸς τοῦ Θεοδώρου Ἀλέξιος μετὰ στόλου ἱκανοῦ, ἀλλ' ἀπέξικησεν τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Οὗτος, ἀναλαβὼν τὴν γενικὴν ἀρχὴν, διέταξε μὲν ἐν πρώτοις νὰ παύσῃ ἡ πολιορκία τῆς Κορώνης ἐγκαταλείψας οὕτω τοὺς ἐν αὐτῇ Ἕλληνας εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐχθρῶν, ἐνίσχυσε δὲ τὴν κατὰ τῆς Τριπόλεως ἐκστρατείας πέμψας τὸν ἐν Σπάρτῃ εὐρισκόμενον Ψαρὸν κατὰ τῆς πόλεως ταύτης ἐν ἧ εἶχον καταφύγει πολλοὶ Τούρκοι, ἕνεκα τῆς ἐγγυρᾶς θέσεώς της.

Ἄλλ' οἱ Ὀθωμανοὶ, ἐκπλαγέντες κατ' ἀρχὰς διὰ τὸ προσδόκητον τῆς ἐπαναστάσεως, ταχέως συνῆλθον, ἐνώπιον Ἕλληνας μικρὰς βλέποντες τὰς ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας προσφερομένης βοήθειας, οἱ μὲν ἀπέβαλον τὸ θάρρος, οἱ δὲ, ἔτοιμοὶ ὄντες νὰ δράξωσι τὰ ὄπλα, παρητήθησαν τοῦ σκοποῦ. Πάτρι καταλαμβάνονται πάλιν ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἐκδικηθέντων ἀγρίως τοὺς Ἕλληνας ἢ κατὰ τῆς Τριπόλεως ἐκστρατείας ἀποτυγχάνει καὶ πλεῖστοι ὡσχύτως ἐκεῖ φονεύονται Ἕλληνες. Εἰς τὸ Μεσολόγγιον, εἰς τὸ Ἀνατολικὸν γίνονται πολλαὶ ἀπάνθρωποι σφαγαὶ, ἀπόσπασμα δὲ Ἀλβανῶν διηλύθητο κατὰ τῆς Κορώνης, ὅτε παρὰ τὸ Νησίον ὁ Ἰωάννης Μαυρομιχάλης, αὐτὸς ἐκεῖνος ὅστις μετὰ δυσκολίας ἐδέχθη νὰ συμπράξῃ κατ' ἀρχὰς, τοποθετηθεὶς μετὰ τετρακοσίαις Λακωνίων, ἀντέστη ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας κατὰ τῶν πολυαριθμῶν Ἀλβανῶν καὶ ἔπεσε μὲ ὅλους τοὺς συναγωνιστάς, οἵτινες θριασθέντες ὅπως οἱ περὶ τὰς Θερμοπύλας, ἀπέδειξαν ὅτι σώζεται εἰσέτι ὁ ἥρωϊσμός τὸν πάλαι χρόνων.

ΒΙΑΘΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ

Ἀναχώρησις τῶν Ῥώσων ἐκ τῆς Πελοποννήσου. — Ἀνδροῦτζος — Καταστροφή τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου εἰς Τσεσμέ.

Μετὰ τσσαῦτα δυστυχήματα οἱ Ῥῶσοι, καίτοι δυγάρως

ἴσως νὰ παρατείνωσι τὸν ἀγῶνα, ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Πύ-
 ρου, ἀφοῦ ἐπὶ ματαίῳ ἠγωνίσθησαν ν' ἀνατινάξωσι τὸ φρού-
 ρον αὐτῆς δι' ὑπονόμων. Συνακτῆλον δὲ μετ' αὐτῶν οἱ πρω-
 τίτιοι τῆς ἀτυχοῦς ταύτης ἐπαναστάσεως Παπάζογλους καὶ
 Νάκης, καὶ τέσσαρες ἐπίσκοποι, οἵτινες, πᾶραπλέοντες τὴν
 μακτιρίαν, ἐθρήνησαν ἰδόντες τὴν νῆσον ταύτην γέμουσαν
 στρυγῶν Ἑλλήνων, ἀνδρῶν, γυναικῶν καὶ παιδῶν, κατα-
 γόντων ἐκεῖ ὅπως σωθῶσιν ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν τῶν Τούρ-
 κων. Ἐπὶ τοῦ ξηροῦ τούτου βράχου, ὅστις ὑπῆρξεν ἀνεκαθεν
 εὐρίφημος διὰ τὴν γενομένην αὐτόθι μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ
 Περσικῶν μάχην, ἀπέβησκον ἤδη τῆς πείνης καὶ δίψης οἱ
 κλαίπυροὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, οἱ δὲ Ῥῶσσοι οὐδ' ἐσυλλογι-
 σθησκὺν κἄν ν' ἀρήσωσιν εἰς αὐτοὺς ὀλίγον ἄρτον καὶ ὕδωρ.
 Οὕτως ἡ Πελοπόννησος ἐγκατελείφθη εἰς τὴν ἐκδίκησιν
 τῶν Τούρκων, οἵτινες διὰ πυρὸς καὶ μαχαίρας ἐξωλόθρευσαν
 πολλοὺς Ἕλληνας. Οὐδέποτε συνέβη τοιαύτη σφαγὴ, καὶ τὸ
 αἰκὸν δὲν περιορίσθη μόνον ἐν τῇ χερσονήσῳ ταύτῃ, ἀλλ' ἐ-
 στάθη εἰς ἄλλα πολλὰ τῆς Ἑλλάδος μέρη.

Πλείσται πόλεις ἠρημώθησαν, καὶ ἐπυρπολήθησαν· ἰδίως
 Συμόνη, ἡ Φιλιππούπολις, ἡ Μοσχόπολις· ἐν αὐτῇ τῇ Κων-
 σταντινουπόλει, ὁ Πατριάρχης Μελέτιος, ἀφοῦ πολλὰς ὑπέ-
 τη κακώσεις, ἐξωρίσθη, καὶ σὺν αὐτῷ ἔπαθον τὰ πάνδενα
 λείπτοι ἰσχύοντες Ἕλληνας. Ἀλλὰ καὶ ἑτέρα πληγὴ ἐνέ-
 κειν εἰς τὴν ἀτυχῆ Πελοπόννησον. Οἱ Ἀλβανοὶ, τοῖς ἐ-
 στίους οἱ Τούρκοι εἶχον φέρει ἐκεῖ ὡς ἐπικούρους καίτοι παύ-
 αντος τοῦ πολέμου, δὲν ἀνεχώρησαν ἀπὸ τῆς Πελοποννή-
 ου, ἀλλ' ἔμειναν ἐν αὐτῇ λεηλατοῦντες, σφάζοντες, αἰχμα-
 ωτίζοντες. Μὴ ἀρκούμενοι δὲ εἰς τὸν ὄλεθρον τῶν χριστι-
 ῶν, ἤρχισαν νὰ βικιοπραγῶσι καὶ κατ' αὐτῶν τῶν Τούρκων,

οἵτινες κατώρθωσαν τελευταῖον, ὡς θέλωμεν ἰδεῖ μετ' ὀλίγον, νὰ τοὺς καταστρέψωσιν.

Ἄλλ' ὅσα καὶ ἂν ἔπαθον τότε οἱ Ἕλληνες, ἐπέμενον ὅμως εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς ἀπελευθερώσεως, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον λαμπρῶς ἐπραγματοποίησαν ὀλίγας μετέπειτα δεκαετηρίδας.

Μικρὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ῥώσσων ὁ ἀρματωλὸς Ἀνδρουτῆς, νομίσας ὅτι δύναται εἰσέτι νὰ ὠφελήσῃ τὸν ἀγῶνα, εἰσέβαλε διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ εἰς τὴν Πελοπόννησον μετ' εὐαρίθμων ὀπαδῶν. Ἄλλ' εὗρε τὴν μὲν Πελοπόννησον κατεστραμμένην, τὸν δὲ ἀγῶνα καταβληθέντα. Συνθηκολογήσας λοιπὸν μετὰ τοῦ πασσᾶ τῆς Τριπόλεως, ἐπιχειρεῖ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Στερεάν· ἐνῶ διέβαινε τὸν Ἰσθμὸν προσβάλλεται ὑπὸ στίφους Ἀλβανῶν ἀνθίσταται, μὴ δυνάμενος ὅμως νὰ τοὺς διασχίσῃ, ὑποχωρεῖ, ἀμυνόμενος, πρὸς τὸ Αἴγιον, ὅπου οἱ κατὰ βῆμα ἀκολουθοῦντες αὐτὸν Τούρκοι, ἐπιτίθενται αὐθις κατ' αὐτοῦ. Ἐνταῦθα ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἀγωνισθεὶς, τοὺς τρέπει εἰς φυγὴν τὴν τετάρτην εἰσέρχεται εἰς Αἴγιον καὶ ἐπιβίβασθεὶς ἐπὶ Ἰονίων πλείων ἀναχωρεῖ. Ἐξηκολούθησε δὲ καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν Τούρκων, συνηγωνίσθη ἔπειτα μετὰ τῶν Σουλιωτῶν καὶ ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας εἰρήνην, ὅτε κατὰ τὸ 1792 διαβαίνων διὰ τῆς Ἑνετίας ὅπως καταφύγῃ εἰς τὴν Ῥωσσίαν, παρεδόθη ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν Ὀθωμανικὴν, ἧς ἐφόνευσεν αὐτὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἐν τούτοις ὁ Ἀλέξιος Ὁρλώρ, ἐκπλεύσας ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, διευθύνθη κατὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου ἠγκυροβόλημένου εἰς Τσεσμέ, καὶ ἀψιμαχήσας κατ' ἀρχάς, πέμπει μετὰ δύο ἡμέρας πυρπολικὰ κατ' αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἐμβάλ-

κουσι τὸ πῦρ εἰς τὸν Ὀθωμανικὸν στόλον· ἐκ τούτου ἀπῆλθε ὁ στόλος οὗτος, συγκείμενος ἐκ τριάκοντα μεγάλων πλοίων, κινάσεται εἰς τὸν ἄερα· ὁ δὲ κρότος τῆς ἐκπυρσοκροτήσεως κλύτων ἐκλόνισε τὴν Σμύρνην, τὴν Χίον, καὶ ἀντήχησεν εἰς πασαν τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλ' ἀντήχησαν ὅποτε ἀντήχουν ἤδη ἐναυτῇ αἰφῶναι τῶν θυμάτων τῆς ἐκδικήσεως καὶ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν Τούρκων. Καὶ θὰ κατεστρέφετο ἴσως τὸ Ἑλληνικὸν γένος, διότι οὕτως εἶχεν ἀποφασίσει ὁ Σουλτάνος μετὰ τινῶν τῶν ὑπουργῶν του, ἂν ὁ Χασάν Πασσᾶς, ἀρχιναύαρχος τοῦ τουρκικοῦ στόλου, ἄνθρωπος γενναῖος ἅμα καὶ μεγάλθυμος, θριαμβεύσας δὲ καὶ παρὰ τὴν Λήμνον κατὰ τῶν Ῥώσων, δὲν παρετήρει εἰς τὸν Σουλτάνον ὅτι σὺν τῇ καταστροφῇ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους κατεστρέφοντο καὶ οἱ ἀπὸ αὐτοῦ συλλεγόμενοι φόροι. Ἴσως ἐκτὸς τούτου ὁ Χασάν Πασσᾶς ἐπεθύμει νὰ ἐκδιώξῃ ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον τοὺς Ἀλβανούς, οἵτινες ἀδιακρίτως ἤδη ἐβασάνιζον Ἕλληνας καὶ Τούρκους, ὅπως δῆποτε αὐτὸς ἀπέτρεψε τὸν Σουλτάνον ἀπὸ τῆς ὀλεθρίας ἐκείνης ἀποφάσεως καὶ αὐτὸς ἀνέλαβε νὰ καθησυχάσῃ τὰ πράγματα τῆς Πελοποννήσου.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἐξῶσις Ἀλβανῶν ἐκ τῆς Πελοποννήσου· Λάμπρος Κατζώνης.

Ὁ Χασάν Πασσᾶς ἀποβιβασθεὶς εἰς Πελοπόννησον κατὰ τὸ ἔτος 1779, ἐπεχείρησεν ἀμέσως ν' ἀποδιώξῃ τοὺς Ἀλβανούς ἀπὸ αὐτῆς· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν μετεχειρίσθη τὴν ἐπιχείρειαν· ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνοι δὲν ἤκουσαν τὰς διαταγὰς του, ἀλλ' ἠτοιμάσθησαν ν' ἀντισταθῶσιν, ὁ πασσᾶς, ὀλίγον πειροθῶς εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ Τούρκους, οἵτινες ἄλλως ἦσαν

καὶ εὐάριθμοι, παρέλαβεν ὡς βοηθοὺς τοὺς ἀρματωλοὺς καὶ τοὺς κλέπτας τῆς Πελοποννήσου καὶ τινὰς τῆς Στερεᾶς, ὑποσχεθεὶς αὐτοῖς ἀμνηστειάν. Οἱ ἀρματωλοὶ οὗτοι ἐδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Κολοκοτρώνη, προθύμως ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν, διὰ νὰ ἐκδικηθῶσι τοὺς τοσαῦτα κατὰ τῶν ἀδελφῶν των κακουργήσαντας Ἀλβανούς. Καὶ τῶ ὄντι νικήσαντες κατὰ πρῶτον αὐτούς, ἐξωλόθρευσαν σχεδὸν πάντας ἀκολούθως πλησίον τῆς Τριπόλεως· αἱ δὲ κεφαλαὶ αὐτῶν ἐν εἴδει πυραμίδων ἐγερθεῖται ἐμαρτύρουσιν τὴν δικαίαν ἐκείνην τιμωρίαν, μέχρι τῶν παρχμονῶν τοῦ μεγάλου ὑπερ᾿ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος. Ἄλλ' ὁ Κολοκοτρώνης μετ' ὀλίγον ἐφορεύθη διὰ προδοσίας ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς οὐκ ἐνέπνευσεν φόβον καὶ δυσπιστίαν ἢ γενναιότης τοῦ ἀνδρός.

Τῶ 1790, ὁ Λάμπρος Κατσώνης, Ἕλληνας ἐκ Λεβαδείας, εὐρισκόμενος εἰς Ῥωσικὴν ὑπηρεσίαν, ὥπλισε διὰ συνδρομῆς πλουσίων ἐμπόρων, δώδεκα πλοῖα καὶ ἤρχισε νὰ καταδιώκῃ ἐν τῇ Μεσογείῳ οὐ μόνον ἐμπορικὰ Τουρκικὰ πλοῖα, ἀλλὰ καὶ πολεμικὰ, ἔχων ἐρημητήριον τὴν νῆσον Κέα. Ἐπειδὴ δὲ τότε εἶχε κηρυχθῆ πάλιν πόλεμος μετὰ τὴν Τουρκίαν καὶ Ῥωσσίας, ὁ Λάμπρος ἐνόμισε κατάλληλον τὴν περίστασιν ὅπως ἐπαναστατήσωσιν οἱ Ἕλληνες, καὶ προσεπάθησε πρὸς τοῦτο νὰ συνεννοηθῆ μετὰ τινῶν τῶν νήσων ὅπως πρῶτον ἀρχίσωσι τὸν ἀγῶνα διὰ θαλάσσης. Ἄλλ' ἐνῶ ἐνεσχολεῖτο εἰς τοῦτο, συνηντήθη εἰς τὸ μετὰ τὸν Εὐβοίαν καὶ Ἄνδρον στενὸν ὑπὸ Ὀθωμανικοῦ στόλου συγκειμένου ἐκ δεκάοκτώ πλοίων. Ὁ Λάμπρος καίτοι ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἐννέα μόνον καὶ ταῦτα κακῶς ὥπλισμένα καὶ σεσαθρωμένα, ἐνκυμάνησεν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῇ τῆς μάχης ἀνεχώρησαν δύο ἐκ τῶν πλοίων του, καὶ ἐν τούτοις ἀντέσχε μέχρι τῆς νυκτός ὅτε ἐπαύσεν ἡ μάχη. Τότε

ἠδύναντο νὰ φύγη καὶ ἐζήτησαν νὰ τὸν πεισῶσι πρὸς τοῦτο
τινὲς ἐκ τοῦ πληρώματος, ἀλλ' αὐτὸς ἐπέμενε νὰ πολεμή-
σῃ, ἐλπίζων νὰ καταβάλλῃ τὰ τουρκικὰ πλοῖα. Τὴν ἐπαύριον
ὁμοῦς ἐπῆλθον καὶ ἕτερα ἑννέα βαρβαρικά, τὰ ὁποῖα ἐνωθέν-
τα μετὰ τῆς λοιπῆς τουρκικῆς μοίρας κατέστρεψαν τὸν στο-
λίσκον τοῦ Λάμπρου, ἀναγκασθέντος νὰ καταφύγῃ εἰς Μάννην.

ΜΑΘΗΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ.

Ἄλλ' ἠγέρθησαν τότε ἄλλαχοῦ ἕτεροι τῶν ἐθνικῶν δικαιο-
ματίων πρόμαχοι. Οἱ κάτοικοι τοῦ Σουλίου, τοῦ κειμένου ἐν
τῷ Ἡπείρῳ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Θεσπρωτικοῦ κόλπου, κατα-
φυγόντες εἰς τὸν βράχον ἐκεῖνον περὶ τὰ τέλη τῆς 16ης ἐ-
κατονταετηρίδος ὅπως διασώσωσι τὴν θρησκείαν καὶ τὴν
ἐλευθερίαν των, ἤρχισαν κατὰ τὸ ἔτος 1789 γενναῖον ἀ-
γῶνα κατὰ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, τοῦ φιλοδόξου, ἀπ᾿ ἀνθρώπου
καὶ αἰμοδόρου σατράπου τῶν Ἰωαννίνων, ὅστις ἐπεχείρησε
νὰ καταστρέψῃ τὸ τελευταῖον ἐκεῖνο τῆς Ἡπειρωτικῆς ἀνε-
ξαρτησίας ὀρμητήριον. Ἄλλ' ἐνίκηθη ὁ Πασσᾶς καὶ τὸ αὐτὸ
ἔπαθε κατὰ τὸ ἔτος 1792. Τὸ 1800 ἤρχισε νέον ἔτι ἀσπον-
δότερον κατὰ τοῦ Σουλίου ἀγῶνα, διαρκέσαντα τρία ἔτη ὀ-
λόκληρα, καθ' ἃ οἱ Σουλιῶται ἔδειξαν γενναίότητα ἀξίαν
κρείττονος τύχης. Ἄλλ' ἠλαττωῦντο οἱ ἥρωες οὗτοι, ἐνῶ ὁ
ἐχθρὸς των ἀνενοῦτο ἀδιακρόπως ὅθεν ἠναγκάσθησαν νὰ
συνθιλολογήσωσι μετὰ τοῦ Ἀλῆ τὴν 15 Δεκεμβρίου 1803.
συνθήκην ἐντιμὴν δι' ἧς ἐπετρέπετο εἰς αὐτοὺς νὰ ἐγκατα-
λειψῶσιν ἐνοπλοὶ τὸν βράχον ἐκεῖνον, τὸν γενεθλίον μαρτύρη-
σαύτης ἀνδρείας. Ὁ Ἀλῆς ὁμοῦς παρεβόησεν, πλεῖστον

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΑΥΘΩΝ ΑΡΙΑ

στους ἐφόνευσεν ἀνχωροῦντας. Ἐκ τῶν λοιπῶν οἱ μὲν κει-
 τέφυγον ἐν τῇ Ἑπτανήσῳ εἰς Ῥωσικὴν ὑπηρεσίαν, οἱ δὲ εἰς
 Πάργαν, εὐρισκομένην τότε ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγ-
 γλίας· ἀκολούθως δὲ ὅτε ὁ μέγας ἠγέρθη ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας
 ἀγῶν, ἐξεδικήθησαν οὗτοι τοὺς Τούρκους δι' ὅσα εἶχον
 πάθει παρ' αὐτῶν δεινά.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΚΤΟΝ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ:

Ἐν τούτοις ἡ ναυτιλία καὶ τὸ ἐμπόριον ἤρχισαν νὰ λαμβά-
 νωσι πολλὴν ἀνάπτυξιν ἐν Ἑλλάδι· ἀπὸ τοῦ 1773 ὅτε
 διὰ τῆς μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ῥωσσίας συνθήκης ἐπετράπη
 εἰς τὰ πλοῖα τῆς τελευταίας ταύτης δυνάμεως νὰ εἰσέρχον-
 ται εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα, ἀναρτῶντα
 τὴν Ῥωσικὴν σημαίαν, ἐπολλαπλασιάσθησαν, μάλιστα τὰ
 πλοῖα τῶν νήσων Ἰδρας, Σπετζῶν καὶ Ψαρῶν, αἵτινες ἀ-
 γνωστοὶ σχεδὸν οὔσαι εἰς τὴν ἀρχαιότητα, κατέστησαν το-
 σοῦτον περιπόροι κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα. Τὰ
 πλοῖα ταῦτα ἦσαν πρὸς τοῖς ἄλλοις ὀπλισμένα διὰ τὸν ἀπὸ
 τῶν πειρατῶν τῆς Ἀφρικῆς φόβον, πρὸς τοὺς ὁποίους πολ-
 λάκις ἐκ τοῦ συστάδην ἐναυμάχησαν.

Ἐπειδὴ δὲ ἔνεκα τῆς τιμιότητος καὶ τῆς εὐφυΐας τῶν Ἑλ-
 λήνων πλοιάρχων, ὅλοι οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπροτίμων μᾶλλον μετ'
 αὐτῶν νὰ συναλλάσσωνται, τὰ πλοῖα ἐκεῖνα, καὶ οἱ θησαυ-
 ροὶ οὗς ἐκόμιζον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ ναῦται οὗς ἐγύμνα-
 ζον, ἐχρησίμευσαν ἀκολούθως πρὸς σχηματισμὸν τοῦ Ἑλλη-
 νικοῦ στόλου, ὅστις ὑπῆρξε τὸ κύριον τῆς ἐπαναστάσεως στη-
 ριγμῆ.

Κατὰ τὸ διάστημα μάλιστα τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ μετέπειτα ὅτε ἡ Εὐρώπη σχεδὸν πᾶσα εὕρισκετο εἰς περιπλοκάς δεινὰς, τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον ἔφθασεν εἰς τὸ ἔπακρον τῆς ἀναπτύξεώς του. Τότε δὲ καὶ τὰ Ἄμπελάκια, ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ αἱ Κυθωνίαι ἐν τῇ μικρᾷ Ἀσίᾳ, κατέστησαν πόλεις ἐμπορικῶς ἀξιόλογοι, ἕνεκα τῆς χρηστότητος καὶ τῆς δραστηριότητος τῶν κατοίκων αὐτῶν.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΡΗΓΑΣ Ο ΦΕΡΑΙΟΣ.

Ἐπὶ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἄλλως ἀνεπτέρωθίσαν αἱ ἐλπίδες τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Κωνσταντῖνος Ῥήγας, γεννηθεὶς εἰς Φεράς τῆς Θεσσαλίας περὶ τὰ 1753 καὶ σπουδάσας ἐν Δακίᾳ, ἐχρῆμάτισε κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐκεῖ ἀρχόντων· ἔπειτα ὅμως παραιτήσας πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν παρεδόθη ὀλοφύχως εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος. Συνέτασσε λοιπὸν ὕμνους πατριωτικούς, πολεμικῆς τέχνης βιβλία, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, διασπείρων οὕτως ἐκ παντὸς τρόπου τὴν ἰδέαν καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἀνεξαρτησίας. Καταγινόμενος δὲ ἐν Βιέννῃ νὰ πείσῃ τοὺς ἐκεῖ ἐμπόρους Ἑλληνας ὅπως συμπράξωσιν εἰς τὸ σχέδιόν του, ἀπετάθη συγχρόνως πρὸς τὸν Ναπολέοντα, ὅστις εἶχε περατώσει τὴν εἰς Ἰταλίαν πρώτην ἐνδοξὴν ἐκστρατείαν του. Θέλων νὰ λάβῃ καὶ προσωπικὴν συνέντευξιν μετὰ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, κατέβη ὁ Ῥήγας ἐκ Βιέννης εἰς Τεργέστην, ὅπου προηγουμένως ἐπειψεν εἰς τὴν πόλιν ταύτην δώδεκα χιλιόμετρα τῶν συγγραμμάτων του καὶ φάκελλον ἐπιστολῶν πρὸς τὸν Ναπολέοντα. Δυστυχῶς ὅμως μαθούσα ἡ αὐστριακὴ

κυβερνήσεις τὴν ὑπαρξίν τῶν βιβλίων τούτων καὶ τῶν ἐπι-
στολῶν συνέλαθε τὸν Ῥῆγαν μετὰ ἑξ̄ συνετκίρων του καὶ τοὺς
παρέδωκεν εἰς τὸν πασᾶν τοῦ Βελιγραδίου, ὅστις ἀπεράσι-
σε νὰ τοὺς φονεύσῃ. Εἰς μάτην ὁ μὲν γέρων Ἀλέξανδρος Ὑ-
ψηλάντης προσέφερεν 150,000 φράγκων πρὸς ἐξαγορὰν αὐ-
τοῦ· εἰς μάτην ὁ φίλος αὐτοῦ Πασβάνογλου ἐμεσολάβησεν
ἐπὶ τούτῳ, εἰς μάτην αὐτὸς ὁ Ἀλῆς ἠθέλησε νὰ τὸν σώσῃ·
ὁ πασᾶς ἔμεινε ἀκαμπτὸς καὶ διέταξε νὰ πνίξωσιν αὐτὸν
μετὰ τῶν συνεταίρων του εἰς τὸν Ἰστρον ποταμόν. Ἀλλ' ὁ
Ῥῆγας ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἐκείνῃ στιγμῇ ἀντέστη κατὰ τῶν δι-
μίων, οἵτινες τὸν ἐφόνευσαν διὰ πυροβόλου ὄπλου. Λέγεται
δὲ ὅτι ἀποθνήσκων εἶπε τοὺς ἐξ̄ ἡς ἀξιωματημῶν οὐθένους λόγους.
— "Ἔτσι πεθαίνουν τὰ παλιὰ κλάσια· ἀρκετὸν σπύρον ἐ-
σκόρπισα· ἔρχεται ἡ ὥρα νὰ συνάξῃ τὸ ἔθνος μου τὸν γλυ-
κὸν καρπὸν. Καὶ τῷ ὄντι μετ' οὐ πολὺ ἠλήθευσαν οἱ λό-
γοι τοὺς ὁποίους ἐπρόφερεν ὁ μάρτυς οὗτος τῆς Ἑλληνικῆς
ἐλευθερίας.

ΜΑΘΗΜΑ ΟΓΔΟΟΝ

ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ.

Ἐν τούτοις οἱ πικίλοι οὗτοι ἄγῳιες ἤργισαν νὰ καρπο-
θηρῶσιν· οἱ Ἕλληνες, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ὑποφέρωσι τὸν
ζυγὸν τῆς δουλείας, ἐσκέπτοντο νὰ ὑψώσωσιν αὐθις τὴν σι-
μαίαν τῆς ἐλευθερίας. Ἀλλ' αἱ προηγούμεναι μερικαὶ ἐκεί-
ναι στάσεις ἐδίδαξαν αὐτοὺς ὅτι ἀνάγκη, ὅπως ἐπιτύχωσι
τοῦ ποθομένου, νὰ συνεννοηθῶσι, καὶ ἀνεγερθῶσιν ὅμοια
μαθὸν πάντες. Καὶ ἐγένοντο μὲν ἐπὶ τούτῳ πολλαὶ ἄλλαι
ἐταιρίαι, ὡς ἡ φιλόμουσος ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ ἔτος 1813
καὶ ἡ κατὰ τὸ 1820 ἐν Μόσχᾳ συστηθεῖσα φιλόμουσος καὶ

φιλόανθρωπος, αἵτινες τελικὸν σκοπὸν εἶχον τὴν ἀπελευθέρω-
σιν τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους· ἀλλ' ἡ φιλικὴ ἑταιρεία, ἡ συστη-
θεῖσα κατὰ τὸ ἔτος 1814 ἐχρησίμευσεν ὡς κύριος μοχλὸς
τοῦ μετ' ὀλίγον παρασταθέντος δράματος.

Ἰδρυτὴς τῆς ἑταιρείας ταύτης ὑπῆρξεν ὁ Νικόλαος Σκου-
φᾶς ἐξ Ἀρτίας, ὑπάλληλος ἐμπορικοῦ καταστήματος ἐν Ὀ-
δησσῷ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὀλίγους εὔρεν ἐν τῇ πόλει ταύ-
τῃ ὁπαδούς· ἀλλ' οἱ ὀλίγοι οὗτοι ἑταῖροι διέσπειραν ἐπιτη-
θεῖως τὴν ἰδέαν ὅτι ὑπάρχει ἄγνωστος τις ἀρχὴ τῆς ἑται-
ρείας, ὑπονοοῦντες οὕτω τὴν Ῥωσσίαν, ἣ δὲ ἰδέα αὕτη συν-
τέλεσεν εἰς τὴν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐξάπλωσιν αὐτῆς.
Τὸ ἔργον τῆς διαδόσεως ἀνέλαβε πρῶτος ὁ Σκουφᾶς, μετα-
ξὺς ἐπὶ τούτῳ τῷ 1816 εἰς Μόσχαν καὶ ἔπειτα τῷ 1818
εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Ὁ δὲ
Ἀναγνωσταρᾶς ἐγένετο ἀπόστολος τῆς ἑταιρείας ἐν Πελο-
ποννήσῳ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1818· καὶ ἄλλοι ἐν ταῖς ναυτικαῖς
τῆς Ἑλλάδος νήσοις, ἐν Ἐπτανήσῳ, Χίῳ, Σμύρνῃ καὶ ἄλλαχοῦ.

Τότε ἐδέχθη νὰ ἀναγορευθῆ ἀρχηγὸς τοῦ ὅλου κινήματος,
τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσω οἱ εἰς διάφορα μέρη φιλικοὶ προσεπά-
θων νὰ φαίνωνται ἀποτελοῦντες ἴδια κέντρα. Ὅθεν γενο-
μένης συσκέψεως ἐν Κωνσταντινουπόλει ποῖον νὰ ἐκλέξωσι
μεταξὺ τῶν δύο ὑποψηφίων, τοῦ Καποδιστρίου καὶ τοῦ Ἀ-
λεξάνδρου Ὑψηλάντου, ἀπεφασίσθη ἡ ἐκλογὴ τοῦ πρώτου,
καὶ ἀνετέθη εἰς τὸν Ξάνθον ἢ πρὸς ἐκεῖνον ἐν Πετροπόλει
ἀποστολή. Ἀλλ' ἀποποιηθέντος τοῦ Καποδιστρίου, φοβου-
μένου μὴ ἔνεκα τῶν ἀμέσων μετὰ τῆς Ῥωσσίας σχέσεων τοῦ
περιπλέξῃ τὸ πρᾶγμα, ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν ἑταίρων νὰ δο-
θῇ ἡ ἀρχηγία εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ὑπασπιστὴν
τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας καὶ υἱὸν τοῦ Κωνσταντίνου Ὑ-

Υψηλάντου, ἄνδρα γενναῖον καὶ ἔμπειρον περὶ τὰ πολεμικά, στρατηγὸν δὲ ἐν Ῥωσσίᾳ καὶ ἀπολέσχητα κατὰ τ' ἔτος 1813 ἐν τῇ μάχῃ τῆς Δρέσδης μεταξύ Γάλλων καὶ Ῥώσσιων, τὸν δεξιὸν βραχίονα. Ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης ἐδέχθη κατὰ τὸν Μούμιον τοῦ 1820 τὴν προσενεχθεῖσαν ἀρχηγίαν, καίτοι ὅλως ἀντίθετον πρὸς τὰ ἴδια αὐτοῦ συμφέροντα, δείξας οὕτω φιλοπατρίαν καὶ αὐταπάνοισιν ἀξίαν μνήμης.

ΜΑΘΗΜΑ ἘΝΝΑΤΟΝ

ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

(συνέχεια)

Περὶ τὰς ἀρχὰς Μουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1820 ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, λαβὼν ἄδειαν ἀπουσίας, ἀπῆλθεν εἰς Κίερον, ὅπως ἀποχαιρετίσῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Ὀδησσόν. Μετὰ πολλοῦ δὲ δισταγμοῦ καὶ σχεδία ἀλλεπάλληλα, συνεννοηθεὶς μὲν μετὰ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι ὀπλαρχηγῶν καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ἰεταριστῶν, ἰδὼν δὲ ὅτι ὑπῆρχε μέγας ἐρεθισμὸς πνευμάτων ἕνεκα τοῦ πολέμου τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν Κυβέρνησιν καὶ ἕνεκα τῶν κινήματων τῆς Νεαπόλεως καὶ τοῦ Τουρίνου, διέβη τὴν 22 φεβρουαρίου 1821 τὸν Προῦθον, ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο ἀδελφῶν του καὶ ἄλλων τινῶν, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν Μολδολαχίαν ὑψωσεν ἐπισήμως τὴν σημαίαν τῆς ἐπανάστασεως. Ἀλλὰ τὸ κίνημα τοῦτο ἐν ταῖς ἡγεμονίαις δὲν ἐπέτυχεν. Οἱ κάτοικοι ἀνέλαβον ψυχρῶς τὸν ἀγῶνα, ἐννοοῦντες ὅτι ὑπὲρ ξένων συμφερόντων μάχονται. Πολλοὶ μάλιστα οἵτινες μετέσχον αὐτοῦ κατ' ἀρχὰς ἐλπίζοντες εἰς τὴν προστασίαν τῆς Ῥωσσίας, εἰς τὴν ὁποίαν φαίνεται ὅτι ἐστράφητεν καὶ αὐτὸς ὁ Ὑψηλάντης, ἐγκατέλιπον αὐτὸν ἅμα ἔμα-

Ουν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος οὐ μόνον ἠσπάσθη τὸ κί-
 νημα, ἀλλ' ἀπεναντίας ἔγραψε πρὸς τὸν Ὑψηλάντην νὰ δια-
 λύσῃ εἰ δυνατόν τὸν στρατὸν του καὶ νὰ παραιτήσῃ τὸ στέ-
 θρον του. Ἀλλ' ὁ Ὑψηλάντης δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ ὀπισθο-
 δρομήσῃ· ἐυχημάτισε διὰ τῶν ὀλίγων νέων, οἵτινες πρὸς αὐ-
 τὸν συνέβησαν, τὸν ἱερὸν λόγον ὅστις σύμβολον εἶχε τὸ,
 ἐλευθερία ἢ θάνατος, καὶ ἐπροσπάθησε νὰ ὀργανώτῃ καὶ
 τὸν ἄλλον στρατὸν. Μετὰ πολλὰς ὁμοῦ μάχας εἶδεν αὐτὸν
 διαλυθέντα ἐν Δραγατσάνῳ καὶ τοὶ γενναίως πολεμήσαντα,
 ἕνεκα λάθους ἀσυγγνώστου τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Καραβία καὶ
 ἕνεκα τῆς λειποταξίας ἄλλων· ἐκεῖ τὸ πλεῖστον κατεστρά-
 φη καὶ ὁ ἱερὸς λόγος, ὅστις ἔμεινε πιστὸς μέχρι τέλους εἰς
 τὸ σύμβολόν του. Τὰ δὲ ὀλίγα λείψανα τοῦ στρατοῦ ἀντέσχον
 μὲν ἔτι ἐπ' ὀλίγον γενναίως, ἀλλὰ κατετροπώθησαν καὶ ταῦ-
 τα εἰς τὰς δύο ἐνδόξους περὶ Σκουλένην καὶ Σέκκαν μάχας.
 Τότε ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης εἰσῆλθεν εἰς τὴν Αὐστροίαν
 τὴν 15 Ἰουνίου 1821, καὶ ἐκεῖ ἐφυλακίσθη ὁ πρωτοεργὸς
 οὗτος τοῦ μεγάλου Ἑλληνικοῦ δράματος, καὶ κατεδικάσθη
 νὰ ἀκούῃ ἐν τῇ σκοτεινῇ καὶ ὑγρᾷ αὐτοῦ φυλακῇ τοὺς ἐν τῇ
 Ἑλλάδι θριάμβους τῶν Ἑλλήνων, εἰς τὰς ὁποίους δὲν ἠδύ-
 νατο πλέον νὰ λάβῃ μέρος. Ἀποφυλακισθεὶς δὲ περὶ τὰ τέ-
 λη σχεδὸν τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ὑπὸ τὸν ὄρον ὁμοῦ
 τοῦ νὰ μείνῃ εἰς Βιέννην, ἀπέθανεν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ταύ-
 τη τῆς Αὐστρίας τὴν 9 Ἰανουαρίου 1828 ὑπὸ ἄσματος, ἀ-
 νηπτυχθέντος ἕνεκα τῆς πολυχρονίου ἐν ταῖς φυλακαῖς δια-
 μωνῆς του, διάγων τὸ τριακοστὸν ἑβδομὸν ἔτος τῆς ἡλι-
 κίας του.

Τοιοῦτον ἔλαβέ μέρος ἡ ἐν ταῖς ἡγεμονίαις ἐπανάστασις·
 ἀλλ' ἐνῶ ἐκεῖ τὸ κίνημα ἀπετύγχανεν, ἐν τῇ κυρίως Ἑλλάδι

μεγάλας ἐλάμβανε προόδους, ὡς θέλομεν ἰδεῖ εἰς τὰ ἀκόλουθα μαθήματα.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΚΑΤΟΝ

Ἡ ἀνάστασις τῆς Πελοποννήσου. Ἀπαγχόνισις τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου καὶ πολλῶν ἄλλων ἐπισήμων Ἑλλήνων ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Ἡ Πελοπόννησος ἔνεκα τῆς ὀχυρᾶς θέσεως τινῶν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς καὶ ἔνεκα τοῦ πολὺ ἀνωτέρου πληθυσμοῦ τῶν ἐν αὐτῇ Ἑλλήνων, ἐφαίνετο καταλληλοτέρα πρὸς ἔναρξιν τῆς ἐπαναστάσεως, διὰ τοῦτο δὲ πολλοὶ ἐκ τῶν Φιλικῶν αὐτὴν ἐπρότειναν κατ' ἀρχὰς ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς ὀρμητήριον τοῦ ἀγῶνος· ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε πλῆθὺς ἀρματολῶν καὶ κλεπτῶν· ἐν αὐτῇ ἔζη εἰσέτι τὸ αἶσθημα τῆς ἐκδικήσεως διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ 1769· ὅθεν ἀνυπομόνως περιεμένετο ἡ ὥρα τοῦ ἀγῶνος ἐνταῦθα. Τὴν ταραχὴν δὲ ταύτην τῶν πνευμάτων ἐννοήσασα ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἔπεμψε περὶ τὰ τέλη τοῦ 1820 εἰς Πελοπόννησον τὸν Χουρσίτ-Πασσᾶν, ἀλλ' ἔνεκα τοῦ πρὸς τὸν Ἀλῆ Πασσᾶν πολέμου αὐτῆς ἠναγκάσθη μετ' ὀλίγον νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ διὰ τοῦ Μεχμέτ Πασσᾶ, τὸν ὁποῖον ἐδέησε μετ' ὀλίγον νὰ πέμψῃ ὡσαύτως εἰς Ἰωάννινα, ἡ δὲ ἀρχηγία ἔμεινεν εἰς καϊμακάμη τινὰ Μεχμέτ-Σαλέχ-Ἀγᾶ, ἄνθρωπον ἀνάξιον καὶ οὐδὲν ἐπιβάλλοντα σέβας· ὥστε ὅτε κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον ἡ Πελοπόννησος ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως ὀλίγους εὖρον οἱ Ἕλληνες ἐνώπιόν των ἐχθροὺς, οἵτινες ἃ αὐτοὶ ὑποχωρήσαντες ἐκλείσθησαν εἰς τὰ φρούρια, τὰ ὁποῖα ἐπολιορκήθησαν ἀμέσως. Ὅθεν τὸ πρῶτον βῆμα τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ Πελοποννήσῳ ὑπῆρξεν εὐτυχές.

Ἄλλ' ἐνῶ ταῦτα συνέβαινον ἐν τῇ χερσονήσῳ ἢ τὴν τουρκικὴν κυβέρνησις ἐν Κωνσταντινουπόλει, μάθοῦσα τὰ ἐνταῦθα καὶ ἐν Μολδοβλαχίᾳ γινόμενα, ἐξεμάνη καὶ ἐμελέτησε τὴν σφραγὴν χριστιανῶν. Πλεῖστοι κατὰ πρῶτον ἐπίσημοι καὶ πλούσιοι Ἕλληνες ἐφονεύθησαν, ἐδεσμεύθησαν, ἐκακοποιήθησαν, αἱ φυλακαὶ ἐπληρώθησαν κληρικῶν, τοὺς ὁποίους ἰδίως ὑπωπτεύοντο· ἐπὶ τέλους δὲ ὅτε ἔμαθον τὰ πρῶτα εὐτυχῆ τῶν Ἑλλήνων κινήματα, συνέλαβον τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, ἐκ Δημητσάνης καταγόμενον καὶ ἀπηγχόνισαν αὐτὸν ἐξωθεν τῆς τοῦ Πατριαρχείου ἐκκλησίας κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἀναστάσεως. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ μάρτυρος τούτου τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας παρεδόθη εἰς τοὺς Ἑβραίους, οἵτινες προπηλακίσαντες αὐτὸ βαρβάρως τὸ ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν. Μετ' ὀλίγον ἐξορισθέντος τοῦ βεζύρου Ἀλῆ Βενδερλῆ Πασσᾶ, ὅστις εἶχε προσπαθήσει νὰ καταπαύσῃ τὴν μανίαν τῶν στρατιωτῶν, διεδέχθη αὐτὸν ὁ Χατοῆ Σαλίκ Πασσᾶς, ὅστις ἀναβᾶς εἰς τὴν ὑπατον ἀρχὴν ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ μὴ μιμηθῆ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ προκατόχου του, ἐνήργησεν ἔτι ἀγριωτέρους κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἰδίως δὲ κατὰ τοῦ κλήρου, διωγμοὺς, καὶ οὐ μόνον ἐν τῇ Βασιλευσίᾳ, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλας τὰς ἄλλας μεγάλας καὶ μικρὰς τοῦ Κράτους πόλεις.

Ἄλλ' οἱ διωγμοὶ οὗτοι ὠφέλησαν τὸν ἀγῶνα, ἀφ' ἐνός διὰ τὴν ἀπελπισίαν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐκδικήσεως ἣν παρήγαγον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πατέρων ἡμῶν τοσοῦτοι φόνοι, καὶ τοσαύτη ἐξύβρισις τῆς ἱεράς ἡμῶν πίστεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τὰς περιπλοκάς ἃς ἐγέννησαν μεταξὺ Τουρκίας καὶ Ῥωσσίας, περιπλοκάς αἵτινες ἐμπόδισαν ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον τὴν Τουρκίαν νὰ διαθέσῃ δυνάμεις ἱκανὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΝΔΕΚΑΤΟΝ

Ἐλευσεις τοῦ Ἰουσοῦρ Πασσᾶ καὶ διάλυσις τῆς πολιορκίας τῶν φρου-
ρίων Πατρῶν καὶ Κορίνθου. Μάχη ἐν Βαλτετζίῳ.

Ἐν τούτοις εἰς τὴν Πελοπόννησον ἡ ἐπανάστασις κούδοκι-
μει ἡ πολιορκία τῶν Πατρῶν, ἔνθα εἶχον καταφύγει οἱ Τούρ-
κοι τῆς Ἀχαΐας, διεξήγετο δραστηρίως καὶ μετ' ὀλίγον ἤ-
θελε πέσει τὸ φρούριον τοῦτο εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων,
διοικουμένων ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γερμανοῦ, ἃν ὁ Ἰουσοῦρ
Πασσᾶς, ἐπιστρέφων ἐκ τῶν Ἰωαννίνων καὶ μαθὼν τὰ γινό-
μενα, δὲν ἐπῆρχετο κατὰ τῶν πολιορκούντων. Βοηθούμενος
δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐντὸς τοῦ φρουρίου Τούρκους, διέλυσε περὶ
τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου τὴν πολιορκίαν τῶν Πατρῶν καὶ περὶ
τὰ μέσα τοῦ αὐτοῦ μηνός, ὁ Μουσταφᾶ-Μπεης ἀποσταλεὶς
ὑπὸ τοῦ Χουρσίτ-Πασσᾶ, διέλυσεν ὡσαύτως τὴν πολιορκίαν
τοῦ Ἀκρακορίνθου. Τὰ πρῶτα ταῦτα ἀτυχήματα ἐψύχρνον
ὀλίγον τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες, ἀναγορεύσαντες ἀρχιστράτη-
γον τῆς Πελοποννήσου τὸν Πέτρον Μαυρομιχάλην, ἐπέτυχον
μετ' ὀλίγον τὴν ἐν Βαλτετζίῳ νίκην, ἣτις ὑπῆρξεν ἡ βᾶσις
οὕτως εἰπεῖν ὄλων τῶν μετέπειτα κατορθωμάτων αὐτῶν.

Ἐν Βαλτετζίῳ ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι 900 περίπου Ἕλ-
λῆνες ὑπὸ τὸν Κυριακούλην Μαυρομιχάλην· πλησίον δὲ αὐ-
τοῦ, ἐστάθμευον εἰς Χρυσοβίτισιον μὲν ὁ Θ. Κολοκοτρώνης,
εἰς Πιάναν δὲ ὁ Κανέλλος Δηληγιάννης καὶ ὁ Πλαπούτας,
καὶ εἰς Βέρβαινα ὁ Γιάτράκος. Τὴν 12 Μαΐου 3,500 Τούρκοι
ὑπὸ τὸν Ῥουμπῆν Μπαρδουνιώτην, ἐκινήθησαν κατὰ τῶν
ἐν Βαλτετζίῳ, ἐνῶ συγχρόνως ὁ Μουσταφᾶς μετὰ 1500 ἰπ-
πέων ἐπῆρχετο πρὸς ἐπικουρίαν καὶ ἐνῶ τρεῖς χιλιάδες πε-
ρίπου ἕτεροι Τούρκοι προσεπάθουν νὰ κόψωσι τὴν συγκοινωνίαν

νίαν αὐτῶν μετὰ τῶν ἐπιλοίπων στρατοπέδων. Ἡ μάχη ἤρ-
 χισε δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, οἱ δὲ Ἕλληνες
 ἀντέστησαν γενναίως. Περὶ τὴν 10 π. μ. ἔφθασαν εἰς βοή-
 θειαν τῶν ἐν Βαλτετζίῳ ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Πλαπούτας
 μετὰ 1200, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἐπετέθη ὁ Μουσταφᾶς ὅστις μέ-
 χρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης οὐδὲν μέρος εἶχε λάβει εἰς τὸν ἀ-
 γῶνα τοῦτον· ἀλλ' ἡ νίκη δὲν ἐκρίθη μέχρι τῆς νυκτός, ὅτε
 πάλιν ἤλθον εἰς βοήθειαν τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἀντώνιος Μαυ-
 ρομιγάλης μετὰ 600 καὶ προσέβαλε τὸν ἐχθρὸν ἐκ τῶν ὀπι-
 σθεν. Τὴν πρωτὰν τῆς 13 Μαΐου ὁ Μουσταφᾶς, ἀπελπισθεὶς
 νὰ καταβάλῃ τοὺς Ἕλληνας, ἐσήμανε τὴν ὑποχώρησιν, οἱ δὲ
 ἡμέτεροι ἐξῆλθον τότε ἐκ τῶν χαρακωμάτων αὐτῶν καὶ ἐνί-
 κησαν τοὺς Τούρκους ἐξ ὀλοκλήρου, κυριεύσαντες καὶ τὰς ἀ-
 ποσκευὰς αὐτῶν. Ὁ πρῶτος οὗτος θρίαμβος ἐνεθάρρυνε τοὺς
 Ἕλληνας πρὸς τὸν ἀγῶνα, ἐνῶ συγχρόνως ἐξωκείωσεν αὐ-
 τοὺς πρὸς τὸ πολεμεῖν ὀπωσοῦν τακτικώτερα.

Ὅκτῳ ἡμέρας μετὰ ταῦτα νέα ἐν Βερβαίνοις νίκη καθ' ἣν
 οἱ Τούρκοι ἐνικήθησαν ὀλοσχερῶς ὑπὸ τοῦ Νικήτα Σταματέ-
 λου, ἀνεψιοῦ τοῦ Θεοδώρου Κολοκοτρώνη, ἐνίσχυσεν ἔτι μᾶλλον
 τὸ θάρρος τῶν Ἑλλήνων.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ

ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ.

Εἶπομεν ἔδη ὅτι αἱ νῆσοι τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδίως ἡ Ἰδρα,
 αἱ Σπέτσαι καὶ τὰ Ψάρρα εἶχον ἀπόκτίσει ἀρκετὸν ναυτικὸν
 καὶ πολλὴν περὶ τὴν θαλασσοπλοίαν πεῖραν. Ὅθεν ὅτε περὶ
 τὰ τέλη Μαρτίου, αἱ Σπέτσαι πρῶται, καὶ ἀκολουθῶς τὰ Ψα-
 ρά, καὶ τελευτάτων ἡ Ἰδρα, ὑψωσαν τὴν σημαίαν τῆς ἐ-
 παναστάσεως, μετεσκευάσαντες συγχρόνως εἰς πολεμικὰ τὰ ἐμ-

πόρικά των πλοῖα· καὶ κατ' ἀρχάς μὲν οἱ ναυτικοὶ μας ἔπραττον μικρὰ καὶ προσεπάθουν μᾶλλον νὰ κινῶσιν εἰς ἐπανάστασιν τόπους· μετ' ὀλίγον ὅμως τὸ πρῶτον κατόρθωμά τωιν ἐν Ἐρισσῶ, λιμένι τῆς Μιτυλήνης, ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς τὸ θάρρος νὰ πράξωσιν ἔτι μεγαλύτερα.

Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἅμα μαθοῦσα τὴν ἐπανάστασιν τῶν νήσων, διέταξε νὰ παρασκευασθῇ ὁ τουρκικὸς στόλος, τοῦ ὁποίου μία μοῖρα ἔξ ἑνὸς δικρότου, τριῶν μονοκρότων, ἑνὸς δρόμωνος καὶ δύο παρώνων συγκειμένη, ἐξέπλευσε τὴν 6 Μαΐου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ διευθύνθη πρὸς τὰ παράλια τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ὁ δὲ Ἑλληνικὸς στόλος συγκείμενος ἐκ πενήκοντα ἑπτὰ πλοίων κακῶς ὠπλισμένων καὶ μικρῶν, ἅμα ἔμαθε τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Τουρκικοῦ, ἀπέπλευσε τὴν 23 Μαΐου ἀπὸ τὰ Ψαρᾶ καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν Μιτυλήνην, πλησίον τῆς ὁποίας τὴν ἐπιούσαν εἶδον οἱ ἡμέτεροι ἐχθρικὸν δικρότον 74 πυροβόλων, τὸ ὅποιον διευθύνετο μὲν εἰς Μιτυλήνην ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψε καὶ ἠγκυροβόλησεν εἰς Ἐρισσόν. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ πολεμήσωσι πρὸς τοιοῦτο πλοῖον ἐκ τοῦ συστάδην ἀπεφάσισαν νὰ δοκιμάσωσι τὴν διὰ πυρπολικοῦ καταστροφὴν του. Πρὸς τοῦτο ἔπεμφαν δύο Ψαριανὰ πλοῖα ὅπως ζητήσωσι τὸ πρῶτον ἐν Ψαρᾶ κατασκευασθὲν πυρπολικὸν ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Καλαφάτη. Φοβηθέντες ὅμως μὴ ἀργήσῃ μὲν νὰ ἔλθῃ τὸ πυρπολικόν, ἐπέλθῃ δ' ἐν τῷ μεταξὺ ὅλος ὁ τουρκικὸς στόλος, ἀπεφάσισαν νὰ κατασκευάσωσιν ἐκεῖ πυρπολικόν καὶ ἀνετέθη τὸ ἔργον εἰς Ἰωάννην τινὰ Δημολίτσαν, Πάργιον, γνωρίζοντα τὴν τέχνην ταύτην. Παρεσκευάσθη λοιπὸν ὑπαύτου τὸ πρῶτον πυρπολικόν· ἀλλὰ διευθυνθὲν κατὰ τοῦ δικρότου ἀπέτυχεν· εὐτυχῶς ἐν τῷ μεταξὺ ἦλθε καὶ τὸ πυρπολικόν τοῦ

Καλαφάτη, κατεσκευάσθη δὲ συγχρόνως καὶ ἕτερον ὑπὸ τοῦ Δημολίτσα, τὰ δύο δὲ ταῦτα ἑοῦ τὴν 27 Μαΐου ἐκόλλησαν εἰς τὸ δίκροτον. Ἰδίως δὲ τὸ τοῦ Δημολίτσα, ὀδηγούμενον ὑπὸ τοῦ Δημητρίου Παπανικολῆ, Ψαριανοῦ, ἐντελέστερον κατασκευασθέν, ἐπέτυχε καὶ μετέλωκε τὸ πῦρ εἰς τὸ πλοῖον, τὸ ὁποῖον μετ' ὀλίγον ἐτινάχθη εἰς τὸν ἀέρα.

Τὸ κατόρθωμα τοῦτο κατέδειξε μὲν τὴν ὠφέλειαν τῶν πυροπολικῶν, τὰ ὁποῖα τοσοῦτον λαμπρῶς μετεχειρίσθησαν ἀκολούθως οἱ ναυτικοὶ μας, ἐνεθάρρυνε δὲ τοὺς Ἕλληνας καὶ κατεπόδισε τὸν τουρκικὸν στόλον, ὅστις, αἶμα ἰδὼν τὴν ἐπαύριον τὸν Ἑλληνικὸν καταδιώκοντα αὐτὸν, ἔφυγε.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Μάγαι τῶν Θερμοπυλῶν καὶ τῆς Γραβιάς. — Ἀλωσιῶ τῆς Πύλου τῆς Τριπόλεως καὶ τοῦ Ἀκροκορίνθου.

Ἡ ἀνατολικὴ Ἑλλάς, ἐνεκὰ τοῦ φόβου ὃν εἶχεν ἀπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ καὶ πρὸς τούτοις διότι ἠθροίσθησαν ἐκεῖ πολλὰ τουρκικὰ στρατεύματα, δὲν ἐράνη κατ' ἀρχὰς λίαν διατεθειμένη εἰς τὸ ν' ἀναδεχθῆ τὸν ἀγῶνα. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως εἰς τὰς μακρὰν τῶν Ἰωαννίνων χώρας ἐξερράγη ἡ ἐπαναστασις, ἐν Ἀμφίσσῃ πρῶτον διὰ τοῦ Πανουργιά καὶ ἐν Λεβαδείᾳ ἀκολούθως διὰ τοῦ Ἀθανασίου Διάκου. Τότε ὁ Χουρσίτ Πασσᾶς ἐπεμψε κατ' αὐτῶν δύο ὑποστρατήγους, τὸν Ὀμέρ Βριόνην καὶ τὸν Μεχμέτ Πασσᾶν μετὰ ἑπτὰ χιλιάδων· οἱ δ' ἐπαναστατήσαντες ὀπλαρχηγοὶ κατέλαβον τὰς περὶ τὰς Θερμοπύλας θέσεις· καὶ πρῶτος μὲν ὁ Διάκος μετὰ πεντακοσίων, αὐτὰς τὰς Θερμοπύλας καὶ τὴν θέσιν τὴν καλουμένην Ἀλαμᾶνα, ὁ δὲ ἐπίσκοπος Σόλωνος Ἡσαΐας, πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ Διάκου τὴν καλουμένην Πυριᾶν. Ἀμφότεροι ἀν-

τέστησαν ἐπὶ μακρὸν εἰς τὸν πολὺ μεγαλήτερον στρατὸν τοῦ Ὁμέρ Βριόνη· ἀλλ' ἐπὶ τέλους πίπτει ὁ γενναῖος Ἰσατάς, πληγόνεται δὲ εἰς τὴν δεξιάν ὁ ἀτρόμητος Διάκος καὶ συληφθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων, θανατόνεται οἰκτρῶς μετὰ τινὰς ἡμέρας.

Τὴν δὲ 8 Μαΐου ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτσου μετὰ τοῦ Δουβουνιώτου καὶ τοῦ Πανουργιᾶ ὑπῆρξαν εὐτυχέστεροι εἰς τὸ Χάνι τῆς Γραβιᾶς· διότι ἀφοῦ ἀπέκρουσαν τοὺς Τούρκους δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, ἔπειτα τὴν νύκτα ἐξῆλθον ἀπαρτῆρητοι, ἐπάνεγκον μεγάλην θραῦσιν εἰς αὐτοὺς, αὐτοὶ δὺμὸν ἀπολέσαντες ἄνδρας.

Ἡ ἐπανάστασις λοιπὸν ἤδη ἀπέβη γενικὴ καὶ εἰς πολλὰ μέρη οἱ Τούρκοι αὐτοὶ ἔνεκα τῆς σκληρότητός των ἠνάγκασαν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐπαναστατήσωσι.

Τὴν δὲ 26 Μαΐου συνῆλθον διάφοροι πρόκριτοι εἰς τὴν μορὴν τοῦ Βαλτετζίου, ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς ἐπαρχίας Λακεδαιμόνος, καὶ συνέστησαν κεντρικὴν τινα ἀρχὴν, Πελοποννησιακὴν Γερουσίαν καλουμένην· ἔπειτα τὴν 7 Ἰουνίου ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης ἦλθεν εἰς Ἰδρὸν ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀλεξάνδρου, ἐκεῖθεν διέβη εἰς Ἄστρους, ἀνηγορεύθη ἀρχηγὸς τῶν κατὰ ξηρὰν στρατευμάτων καὶ ἐπεμψε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἰουλίου μηνὸς εἰς Μονεμβασίαν, πολιορκουμένην ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου, τὸν Ἀλέξανδρον Κατακουζηνὸν, εἰς ὃν οἱ τοῦ φρουρίου ἐκείνου Τούρκοι παρεδόθησαν. Μετ' ὀλίγον παρεδόθη ἐπίσης καὶ ἡ Πύλος, οἱ δὲ Ἕλληνας ἐπέστησαν τότε ὅλην τὴν προσηγὴν των εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Τριπόλεως, ἧτις, ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς, ἦτον ἀναγκαιότατη εἰς αὐτούς. Ἰωὼντι τὴν 6 Σεπτεμβρίου ἠναγκάσθη ὁ Κεχαγιάμπεης νὰ κάμῃ προτάσεις συμβιβασμοῦ καὶ πρὸς τοῦτο

ἔγένετο ἀνακωχή. Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ Τοῦρκοι ἐζήτησαν νὰ ἐξέλθωσιν ἔνοπλοι, οἱ Ἕλληνες δὲν ἐδέχθησαν τὰς προτάσεις ταύτας καὶ ἐπανελήφθησαν αἱ ἐχθροπραξίαι. Οἱ Ἀλβανοὶ μόνον ἐξηκολούθησαν τὰς διαπραγματεύσεις καὶ συμφώνησαν νὰ ἐξέλθωσι τὴν 23 Σεπτεμβρίου. Τὴν ἡμέραν ταύτην ὅμως πικρατρήσαντες οἱ Ἕλληνες, ὅτι τὸ πρὸς τὴν πύλιν τοῦ Ναυπλίου κανονοστάσιον ἔμεινεν ἀφρούρητον, κατέλαβον αὐτὸ καὶ ἐγένοντο ἐκεῖθεν κύριοι τοῦ ὅλου φρουρίου. Μετ' ὀλίγον δὲ ἡ ἑλληνικὴ σημαία ἐκυμάτισε καὶ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοῦ Ἀχροκορίνθου.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΚΑΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ἡ ΠΡΩΤὴ ἐν Ἐπίδαυρῳ ἔθ. συνέλευσις.

Τὴν 20 Δεκεμβρίου 1821 συνήλθον εἰς Ἐπίδαυρον οἱ πληρεξούσιοι τῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεᾶς καὶ τινες τῶν νήσων, ἀνηγόρευσαν πρόεδρον τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον καὶ διώρισαν ἐπιτροπὴν πρὸς σύνταξιν τοῦ ὀργανικοῦ νόμου. Τὴν δὲ πρῶτην Ἰανουαρίου 1822 ἡ συνέλευσις παρεδέχθη τὸ σχέδιον τοῦ ὀργανικοῦ νόμου τῆς ἐπιτροπῆς, δι' οὗ ἔμελλε προσωρινῶς νὰ διοικῆται τὸ ἔθνος. Κατὰ τὸ πολίτευμα τοῦτο συνεστήθησαν δύο συνέδρια, ἓν βουλευτικὸν καὶ ἓν νομοτελεστικὸν, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἓν ὑπουργικὸν συμβούλιον· καὶ τοῦ μὲν βουλευτικοῦ διωρίσθη ἀρχηγὸς ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης· τοῦ δὲ ἐκτελεστικοῦ, συγκειμένου ἐκ πέντε μελῶν, πρόεδρος ἐγένετο ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος· ἡ δὲ διάρκεια τῶν δύο τούτων συνεδρίων ὠρίσθη ἐνιαύσιος· τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου πρόεδρος προεκλήρυθη ὁ Θεόδωρος Νέγκρης. Προσωρινὴ ἔδρα τῆς Κυβερνήσεως ὠρίσθη ἡ Κόα

ρίνθος. Διελύθη δὲ ἡ ἐν Ἐπιδαύρῳ αὕτη συνέλευσις τὴν 15 Ἰανουαρίου, ἀφοῦ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν ἐργασιῶν τι, ἴδειξε τὴν προσήκουσαν φιλοπατρίαν.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΚΑΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Ἐπιτυχὴς ἔκβασις τῆς πολιορκίας τῆς Καρύστου.

Περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου τοῦ 1822 ὁ Ἠλίας Μαυρομικχάλης μετέβη ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἀθηνῶν εἰς Εὐβοίαν ἵνα ἐνισχύσῃ τὴν ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς διεξαγομένην πολιορκίαν τοῦ φρουρίου τῆς Καρύστου. Ἀλλὰ τὴν 12 Ἰανουαρίου συνηθητήθη πλησίον τῶν Στούρων ὑπὸ σώματος ἰσχυροῦ Τούρκων οὗς εἰς μάτην ἠγωνίσθη νὰ καταβάλλῃ· ἐνὰ πολιορκίᾳ δὲ μετ' ὀλίγων, ἐκλείσθη εἰς τινὰ μῦλον καὶ ἀφοῦ ἀντέστη ἐκεῖ ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἐπεχείρησε νὰ διασχίσῃ ξιφίρης τοὺς ἐχθρούς. Μὴ δυναθεὶς ὅμως νὰ τὸ κατορθώσῃ, ἐνέπηξεν ὁ ἴδιος τὸ ξίφος εἰς τὸ στῆθός του, προτιμήσας τὸν θάνατον ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρούτζου ἐξηκολούθησε μὲν ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰσέτι τὴν πολιορκίαν τῆς Καρύστου· ἀλλ' ἀπελπισθεὶς μετ' ὀλίγον νὰ κατορθώσῃ τι, μετέβη εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Εὐβοίας στερεάν καὶ ἐκεῖθεν ἀπῆλθεν εἰς Λεβιάδειαν.

Ἐν τούτοις ὁ ἐχθρικός στόλος, ἐκπλεύσας, μεσοῦντος τοῦ χειμῶνος, ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Καπετανάμπει, ἐφάνη ἔξωθεν τῆς Ἰδρίας τὴν 27 Ἰανουαρίου καὶ ἔπεμψε τρία πλοῖα κατὰ τοῦ Νεοκάστρου τὸ ὅποιον ἦτο σχεδὸν ἀφρούρητον· ἀλλ' ἡ ἐκεῖ μικρὰ δύναμις ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ φιλέλληνοσ Νορμάνου, ἀντεπευροβόλησεν ἐπιτηδεῖως τὰ ἐχθρικά πλοῖα καὶ τὰ ἠνάγκασε ν' ἀποσυρ-

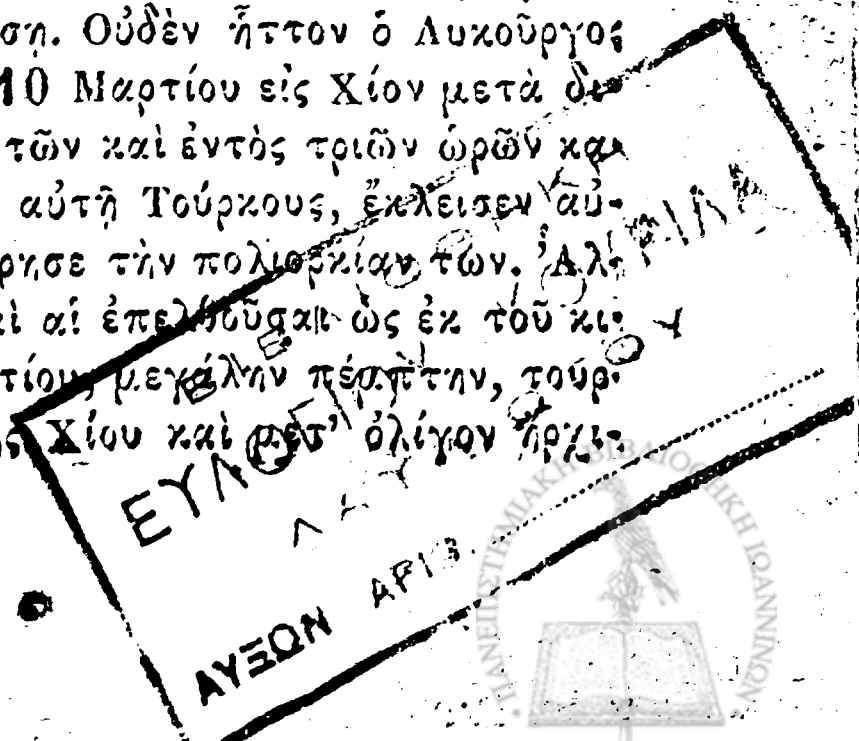

θῶσι. Μετὰ ταῦτα ὁ ἐχθρικός στόλος διευθύνθη εἰς Ζάκυνθον ὅπου ἔνεκα τῶν ἐναντίων ἀνέμων ἔμεινε 13 ἡμέρας. Συγχρόνως ὁ Ἑλληνικός στόλος, ὑπὸ τὴν ἐδηγίαν τοῦ Ἀνδρέου Μιαούλη, ἐξέπλευσε τὴν 8 Φεβρουαρίου καὶ ἀπάντησε τὸν ἐχθρὸν ἔξωθεν τῶν Πατρῶν. Ὁ Μιαούλης πρῶτος ὤρμησε γενναίως κατὰ δύο ἐχθρῶν πλοίων καὶ μετὰ ταῦτα τρία ἕτερα Ἑλληνικά τὸν ἠκολούθησαν. Τοσοῦτον δὲ γενναίως ἠγωνίσθησαν ὥστε ὁ ἐχθρικός στόλος ὑπεχώρησεν ἀτάκτως καὶ κατέφυγεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ζακύνθου, ἐπιστρέψας ἐκεῖθεν εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Τότε, ἦτοι τὴν 27 Φεβρουαρίου, καὶ ὁ Ἑλληνικός στόλος, ἐκτὸς ὀκτὼ ὑπὸ τὸν Μιαούλην πλοίων, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἴδια.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

Καταστροφή τῆς Χίου καὶ πυρπόλησις τῆς Τουρκικῆς ναυαρχίδος ἐν τῷ λιμένι τῆς νήσου ταύτης.

Ἡ Χίος δὲν εἶχεν ἐπαναστατήσει εἰσέτι· ὅθεν τινὲς ἐκ τῶν κατοίκων αὐτῆς συνεννοηθέντες μετὰ τοῦ Λυκούργου Λογοθέτου, διοικητοῦ τῆς Σάμου, ἔπεισαν αὐτὸν νὰ ἀποβιβάσθῃ εἰς τὴν νῆσον των. Ἡ ἐποχὴ δὲν ἦτο κατάλληλος· διότι ὁ ἐχθρικός στόλος ἦτον ἔτοιμος, ἡ δὲ νῆσος αὕτη ἦτον ἡ πρώτη ἣν ὀποίαν ἔμελλε ν' ἀπαντήσῃ. Οὐδὲν ἦττον ὁ Λυκούργος περὶβάσθη τὴν πρωτὴν τῆς 10 Μαρτίου εἰς Χίον μετὰ δεκάχιλιων πεντακησίων στρατιωτῶν καὶ ἐντὸς τριῶν ὡρῶν κατὰδιώξας ἢ φονεύσας τοὺς ἐν αὐτῇ Τούρκους, ἐκλείσεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρούριον καὶ ἐπεχείρησε τὴν πολιορκίαν των. Ἀλλὰ δεινὰ ὑπῆρξαν αἱ συμφοραὶ αἱ ἐπεληλυθῆσαι ὡς ἐκ τοῦ κινήματος τούτου. Τὴν 30 Μαρτίου, μετὰ μεγάλην πέρσπτην, τοῦρικός στόλος ἐφάνη ἔξωθεν τῆς Χίου καὶ μετ' ὀλίγον ἔρχετο.

σε τὸν κανονόβολισμόν· συγχρόνως δὲ ἀπεδίβασε καὶ 7 χιλιάδας Τούρκους· ἐξ οὗ ἐνθαρρυνθέντες καὶ οἱ πολιορκούμενοι ἐπεχείρησαν ἔξοδον. Οἱ Ἕλληνες, μὴ δυνάμενοι νὰ ἀνθέξωσιν, ἔφυγον ἐκ τῆς πόλεως, ἥτις μετεβλήθη εἰς σωρὸν ἐρειπίων. Καθ' ὅλας δὲ τὰς μετὰ ταῦτα ἡμέρας ἐξηκολούθησεν ἀνά πάσαν τὴν νῆσον σφαγὴ φρικώδης, τὸ δὲ αἷμα ἐκοκκίγησε τὴν πέριξ θάλασσαν καὶ ἄπειρα πτώματα ἔμειναν ἄτακτα ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἀλλὰ δὲν ἐβράδυναν οἱ Ἕλληνες νὰ ἐκδικηθῶσι τὴν κατὰστροφὴν ταύτην. Ὁ στόλος αὐτῶν, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἠπράκτισεν ἕνεκα ἐλλείψεως πόρων, ἐξέπλευσε τέλος πάντων ἐκ Ψαρῶν τὴν 27 Ἀπριλίου, συγκείμενος ἐκ 48 πλοίων καὶ 18 πυρπολικῶν, διοικούμενος δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου Μικαύλη· περιπλανηθεὶς τρεῖς ἡμέρας χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ τὸν ἐχθρὸν, ἐπέστρεψε τὴν 1 Μαΐου εἰς Ψαρὰ ὅπου ἔμαθεν ὅτι ὁ τουρκικὸς στόλος ἐπανῆλθεν εἰς Χίον ὅπως ἐορτάσῃ τὸ φεαχζάνιον. Τὴν 17 Μαΐου 19 πλοῖα καὶ 3 πυρπολικά ἐπλευσαν πρὸς τὸ στενὸν τῆς Χίου· ἀλλὰ γενομένης ἐκεῖ μικρᾶς συμπλοκῆς ἄνευ ἀποτελέσματος, οἱ δύο στόλοι ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Ἐν τῷ μεταξῦ, ἕνεκα συγκρούσεως τινὸς μεταξὺ Σπετσιωτῶν καὶ Ἰδραίων, ἀνεχώρησαν οἱ πρῶτοι ὥστε δὲν ἔμειναν εἰς Ψαρὰ εἰμὴ ἡ τῆς νήσου ταύτης καὶ ἡ τῆς Ἰδρας μύρια.

Οἱ διαμείναντες ὁμοῦς δὲν ἐκάθευδον. Ψαριανοὶ τινες συλλαβόντες τὴν παράτολμον ἰδέαν τοῦ νὰ ἐπιπέσωσι διὰ πυρπολικῶν κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἐν Χίῳ, ὠρκίσθησαν πρὸς τοῦτο καὶ τεθέντες ὑπὸ τῆς διαταγῆς τοῦ Κωνσταντίνου Κανάρη, τοῦ ἀειμνήστου τούτου ἥρωος τῶν Ψαρῶν, συνοδευόμενοι δὲ καὶ ὑπὸ ἑτέρου πυρπολικοῦ διευθυνομένου ὑπὸ τοῦ

ὀρχίου Πιπίνου καὶ τεσσάρων πολεμικῶν, δύο ἐξ ἐκάστης
 οἰκίας, ἀγεχώρησαν τὴν 1 Ἰουνίου 1822 καὶ περιέπλεον
 ἐπὶ τῆς 6 ἐμποδιζόμενοι ὑπὸ ἐναντίων ἀνέμων. Τὴν ἑκτὴν
 ὁπότε ὁ ἄνεμος ἦτον οὐριος· ἡ ἑσπέρα ἐκείνη ἦτον ἡ τελευ-
 αία τοῦ ῥαμαζανίου, τὴν δι' ἐπαύριον ἤρχιζε τὸ βαϊράμιον,
 μεγαλητέρα τῶν Τούρκων ἐορτή· ἐντεῦθεν τὰ τουρκικὰ
 πλοῖα ἦσαν ὀλοφώτιστα, ἰδίως ἡ ναυαρχὴ καὶ ἡ ὑποναυαρχὴς.
 Ἄ δύο πυρπολικὰ διήλθον διὰ νυκτὸς τὰς φυλακὰς τοῦ ἑχ-
 ροῦ καὶ ἐπέπεσαν τὸ μὲν τοῦ Κανάρη ἐπὶ τῆς ναυαρχίδος,
 ὁ δὲ τοῦ Πιπίνου ἐπὶ τῆς ὑποναυαρχίδος.

Τὸ πυρπολικὸν τοῦ Κανάρη μετέδωκε τὸ πῦρ εἰς τὴν
 ναυαρχίδα· τὸ τοῦ Πιπίνου δὲν ἐπέτυχεν ἐξ ἴσου, κατέστησεν
 μὲν ἄχρηστον τὸ πλοῖον εἰς ὃ προσεκολλήθη. Ἡ δὲ ναυαρ-
 χὴ ἀναφθεῖσα παρίστα καταπληκτικὸν θέαμα· εἰς μάτην
 ἐπίλοιπος στόλος προσεπάθησε νὰ σώσῃ τοὺς ἐν αὐτῇ· ὁ-
 ἄνοι ἐσώθησαν. Τὸν ναύαρχον, εἰσερχόμενον εἰς λέμβον,
 ἐτύπησε ἰστός, ὅστις τὸ μὲν ἀκάτιον ἀνέτρεψεν, αὐτὸν δὲ
 πλῆγωσε· καὶ ἐξήγαγον μὲν αὐτὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐπι-
 ῥοὶοι κηλυμῆται, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐξέπνευσεν οἰκτρῶς ἐ-
 πὶ αὐτῆς τῆς γῆς τὴν ὁποίαν ἐπλημύρησεν αἷματός. Τὴν 2
 μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὄραν ἐτινάχθη ἡ ναυαρχὴ εἰς τὸν ἄρα
 μετὰ φρικτῆς ἐκρήξεως.

Οἱ πυρποληταί, διελθόντες διὰ τῶν τουρκικῶν πλοίων,
 περιέπλεον τὴν Χίον μέχρι τῆς πρωίας, ὅτε ἀπαντήσαντες
 εἰς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς νήσου ἀναμένοντα δύο πο-
 λεμικὰ τῆς Ἰδρίας, εἰσῆλθον εἰς αὐτὰ καὶ διεβυθύνθησαν εἰς
 τὴν ἀρχήν. Συγκινητικὸν θέαμα ἀνέμενεν αὐτοὺς ἐκεῖ· ὁ λαὸς, ὁ
 κληρὸς ἅπας, οἱ ἱερεῖς ἐνδεδυμένοι τὰ ἄμφιά των, τὰ πολε-
 μικὰ καὶ καταδρομικὰ πλοῖα ἔχοντα ἀναπεπταμένους τὰς στή-

μαίας καὶ κανονοβολοῦντα τοὺς ὑπεδέχθησαν. Ἄλλ' οἱ 34 πυρποληταὶ διευθύνθησαν ἐν σιγῇ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀπύθυναν δοξολογίαν πρὸς τὸν Ἰψιστον, τὸν κατευσδόσαντα τὸ μέγιστον τοῦτο ἐπιχειρήμα.

Ὁ δὲ τουρκικὸς στόλος τὴν αὐτὴν ἡμέραν, τουτέστι τὴν 7 Ἰουνίου, πενήμιως ἐορτάσας τὸ βαϊράκιον, ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Χίου καὶ διευθύνθη εἰς Μιτυλήνην.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ἄλωσις τῶν Ἀθηνῶν.—Εἰσβολὴ τοῦ Δράμαλη.

Ἡ ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν πρὸ πολλοῦ ἐπολιορκεῖτο στενῶς ἀπὸ τοῦς Ἑλληνας· ἀλλ' οἱ εὐρισκόμενοι ἐν αὐτῇ Τοῦρκοὶ εἶχον εἰσχυρίσει ἀφθόνους τροφάς, ὥστε μόνον ἐνεκχ στερήσεως ὕδατος ἠδύναντο ν' ἀναγκασθῶσιν εἰς παράδοσιν. Κατὰ τοῦτο δὲ εἶχον κακῶς, διότι ἐκτὸς τῶν δεξαμενῶν ὑπῆρχον μὲν καὶ 3 φρέατα εἰς τὴν ἔξω ρίζαν τῆς ἀκροπόλεως, ἐκ τούτων ὅμως ἐν μόνον εἶχε πόσιμον ὕδωρ, καὶ τοῦτο τὸ ἐκυρίευσαν τὸν Νοέμβριον τοῦ 1821 οἱ Ἑλληνας· ὅθεν τὸν Ἰούνιον μῆνα τοῦ 1822 οἱ Τοῦρκοὶ ἀφοῦ ματαίως ἀνέμειναν ὄμβρον τινά, ἠναγκάσθησαν νὰ παραδοθῶσι τὴν δὲ 9 Ἰουνίου ἡ Ἑλληνικὴ σημαία ἐκυμάτιζεν εἰς τὰς ἐπάλλξεις τῆς ἀκροπόλεως.

Ἐν τούτοις ἤρξαντο νὰ ἐγείρωνται μετὰ τῶν ἡμετέρων λυπηρὰ ἀντιζηλῖαι. Οἱ πρόκριτοι τῆς Πελοποννήσου καὶ πολλοὶ ὀπλαρχηγοὶ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους· ὡς ἐκ τούτου ἐλύθη ἡ πολιτορξία τῶν Πατρῶν, καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ προπαρασκευαί καὶ στρατολογίαι ἐματαιώθησαν. Ὁσχύτως ἡ ἀνατολικὴ Ἑλλὰς εὐρίσκετο πᾶσα ἀπροφύλακτος, ἐνεκχ τῆς με-

αξὺ Ὀδυσσεύς καὶ Ἀρείου Πάγου ἀλληλομαχίας, ἐνῶ ἦδ' ἡ
Μαχμοὺτ-πασσᾶς Δράμαλης μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπέ-
ασε τὸν Σπερχειὸν.

Ὁ Δράμαλης ἤγε 30,000 περίπου πολεμιστὰς, ὧν οἱ πλεῖ-
στοι ἵππεις, καὶ ἕξ κανόνια μετὰ τῆς ἀποσκευῆς των· ἐπέ-
ασε τὴν 29 Ἰουνίου τὸν Σπερχειὸν καὶ φθᾶσας τὴν 1 Ἰου-
ίου εἰς Θήβας ἔκαυσε τὴν πόλιν καὶ διευθύνθη πρὸς τὸν Ἰσ-
μὸν. Καὶ προκρέθησαν μὲν τινες νὰ φυλάξωσι τὰ στενά
αὐτὰ, ἀλλ' ἅμα ἐπλησίασεν ὁ ἐχθρὸς ὑπεχώρησαν ἀμαχητί·
δὲ Δράμαλης, ἔκθαμβος καὶ αὐτὸς διὰ τὴν ἀπροσδόκητον
αὐτὴν εὐκολίαν, διέβη τὰ Δερβένια τὴν 5 Ἰουλίου, καὶ φθᾶ-
σας εἰς Κόρινθον κατέλαβε τὸν Ἀκροκόρινθον, ὅστις εἶχεν
καταλειφθῆ ὡσαύτως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Δράμαλης
καταλιπὼν φρουρὰν τριακοσίων Ὀθωμανῶν εἰς τὸ φρούριον
οὗτο, διευθύνθη πρὸς τὸ Ἄργος.

Δύο ἢ τρεῖς ἄνδρες ἔσωσαν τότε τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Δημή-
τρης Ὑψηλάντης, συσκεφθεὶς μετὰ τοῦ Θεόδωρου Κολοκο-
τρώνη, ἀπεφάσισε νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον τοῦ Ἄργους, εἰς
ὃ ὁποῖον εἶχον κλεισθῆ γενναῖοί τινες μαχηταὶ ὑπὸ τὸν Κα-
βριαννὴν, ὅπως ἀπασχολήσωσι τὸν ἐχθρὸν· καὶ τῷ ὄντι συν-
κεντρώθη τάχιστα ἐν τῷ φρουρίῳ τούτῳ δύναμις ἐξ 700
ἄνδρων ὑπὸ τὸν Δ. Ὑψηλάντην, τὸν Γεώργιον καὶ Ἰωάννη
Μαυρομιγάλην καὶ τὸν Πάνον Κολοκοτρώνην, ἐνῶ συγχρόνως
Πέτρος Μαυρομιγάλης ὡχυροῦτο εἰς τοὺς Μύλους τοῦ Ναυ-
λίου. Ὁ δὲ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ἀνέλαβε νὰ συλλέξῃ
ἐν τῇ ἄλλῃ Πελοπόννησῳ στρατεύματα καὶ νὰ σπεύσῃ πρὸς
ἀσπίδα τῶν Ἑλλήνων. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀπητεῖτο καιρὸς,
καὶ τοῦτον ἠλπίζον νὰ κερδίσωσιν οἱ καταλαβόντες τὸ φρού-
ριον τοῦ Ἄργους. Τὴν 10 Ἰουλίου ἐφθασεν ὁ Δράμαλης εἰς

τὴν Ἀργολίδα, τὴν δὲ 12 εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ἄργους, ἐπιχειρήσας στενὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου, καὶ ἐπέμφας ἀπόσπασμα τοῦ στρατοῦ του εἰς Ναύπλιον. Οἱ τῷ φρουρίῳ τοῦ Ἄργους ἔπασχον ἀπὸ ἔλλειψιν ὕδατος, τοὶ δὲ γνωρίζοντες οἱ ἐν Μύλοις Ἕλληνες, συνενοήθησαν μετὰ τινῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν καὶ ἐπιπεσόντες τὴν 15 Ἰουλίου κατὰ τῶν πολιορκούντων, διῆλθον ἀνὰ μέσον αὐτῶν καὶ παρέλαβον μέρος τῶν ἐν τῷ φρουρίῳ, ἀφήσαντες ὀλίγους ὅπως ἐξακολουθῶσιν ἀπασχολοῦντες τὸν ἐχθρὸν. Οὗτοι δὲ ἐξῆλθον ἐπίσης ἀελαβῶς βραδύτερον τῆ συμπράξει τοῦ Κολοκοτρώνη.

Ἀπασχολοῦντο λοιπὸν οἱ Τούρκοι εἰς τὴν Ἀργολίδα, εἰς οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ συνέρχωνται ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκπλήξεως, ὁ δὲ Κολοκοτρώνης κῆξανεὺν ὅλον ἐν τὰ στρατεύματα τοῦ καὶ παρηνώχλει καὶ ἠπέλει τοὺς πολεμίους. Ἰππὸν ὅμως καὶ ἄλλος μέγας ἐχθρὸς τῶν Τούρκων ἦ πείνη Διότι οἱ Ἕλληνες εἶχον προλάβει καὶ ἔκασαν τὰ γεννηματα, τὰ δὲ μείναντα ἐν βραχεῖ κατηναλώθησαν ὑπὸ τῶν πολιαριθμοῦ ἐκεῖνου στρατοῦ, ὅστις ἠναγκάζετο νὰ τρέφεται ἀώρους ὀπώρας, καὶ ἔπαθεν ἐκ τούτου ἀσθενείας πολλὰς. Ὅλα ταῦτα ἐνόμισεν ὁ Δράμαλης καλὸν νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς Κόρινθον, ὅπου ἠλπιζε καὶ τροφὰς νὰ εὔρη ἀφθονωτέρας καὶ ἀσφαλέστερας νὰ ἦναι.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΚΑΤΟΝ ΟΓΔΩΘΟΝ

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΛΗ.

Τὴν 26 Ἰουλίου ὁ Δράμαλης ἐκίνησεν ἐξ Ἀργολίδος ἐπιδιευθυνθῆ διὰ τῶν Δερβενακίων εἰς τὴν Κόρινθον. Ἀλλὰ στόμιον τῶν Δερβενακίων εἶχε καταληφθῆ τρεῖς ὥρας πρὶν

τήτερα ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνη, ὑποπτεύσαντος τὴν ὑποχώ-
ρισιν ταύτην τῶν ἐχθρῶν· ὅθεν οἱ Τούρκοι, ἅμα πλησιάζ-
σαντες εἶδον τὸ στενὸν κατειλημμένον καὶ ἐπεχείρησαν
νὰ διέλθωσι δι' ἑτέρου στενοῦ, τοῦ ἁγίου Σώστη. Ἄλλ' ὁ
Ἄντωνιος Κολοκοτρώνης προλαβὼν κατέσχε καὶ τὸν ἄνωθεν
τῆς διόδου ταύτης λόφον, ὥστε οἱ Τούρκοι μὴ δυνάμενοι νὰ
προχωρήσωσιν ἄνευ μάχης, ἤρχισαν τὸν τουφεκισμὸν.

Συγχρόνως ὁμοῦ προσεβλήθησαν ἐκ τῶν ὀπισθεν ὑπὸ
ἀποσπάσματος 800 μαχητῶν, τοὺς ὁποίους ἐπερῆψεν ὁ Κολο-
κοτρώνης, ἐνῶ μετ' ὀλίγον ὁ Ὑψηλάντης, ὁ Νικήτας Στά-
ματελόπουλος καὶ ὁ Δικαῖος οἵτινες ἐπορεύοντο πρὸς τὰ με-
γάλα Δερβένια ἀκούσαντες τὸν τουφεκισμὸν, ἐσράφησαν πρὸς
τὸ μέρος αὐτὸ καὶ κατέλαβον τὸν ἅγιον Σώστην.

Τότε ἤρχισε σφαγὴ τρομερὰ καὶ πανωλεθρία τῶν Τούρκων·
προσβληθέντες πανταχόθεν, προσεπάθισαν νὰ διέλθωσι διὰ
τινος βράχθρου ὅπως διευθυνθῶσι πρὸς τὴν Κουρτέσαν, ἀλλ'
ἤρχισαν νὰ πίπτωσι σωρηδὸν ἐντὸς τοῦ βράχθρου μετὰ τῶν
καμήλων καὶ τῶν ἵππων. Κατῴρθησαν ἐν τούτοις τινὲς νὰ
περάσωσιν εἰς τὴν Κουρτέσαν, ἀφήσαντες 6,000 νεκροὺς καὶ
ἄπειρα λάφυρα εἰς τοὺς Ἕλληνας. Τὸ δὲ ὀπισθεν ἐρχόμενον
μέρος τοῦ στρατοῦ, ἐνῶ εὕρισκετο καὶ ὁ Δράμαλης καὶ πλεῖ-
στοι ἄλλοι πασσάδες, ἰδόντες ὅτι δὲν δύνανται νὰ διέλθωσι
διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης, ἐπανήλθον εἰς Γλυκεῖαν τοῦ Ναυπλίου.
Τὴν ἐπιούσαν, 27 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἐκίνησαν πάλιν, καὶ δι-
ελθόντες διὰ τοῦ Ἀγινόριου, ἐκτυπήθησαν μὲν ὑπὸ τῶν Ἑλ-
λῆνων εἰς Μπερπάτη καὶ ἀπώλεσαν ἀρκετοὺς, κατῴρθησαν
ὁμοῦ νὰ φθάσωσιν ἐν οἴκτρᾳ κατὰστάσει εἰς Κόρινθον. Τοι-
ούτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς εἰσβουλῆς ταύτης, καθ' ἣν πλεῖ-
στον μὲν ἐκινδύνευσεν ἡ Ἑλλάς, διέπρεψε δὲ ἐξαιρέτως ὁ Νι-

κήτας Σταματελόπουλος, ὁ ἐπονομασθεὶς διὰ τὴν ἀνδρείαν τοῦ Τουρκογράφου, ἐκυρίευσαν δὲ οἱ Ἕλληνες πλούσια λάφυρα, κανόνια, καμήλους πολλὰς, καὶ ἵππους, καὶ ἀποσκευὰς, τῶν ἐποίων ἀπάντων εἶχον ἀπόλυτον ἀνάγκην· ὑπὲρ τὸ τρίτον τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ ἔπεσαν εἰς τὰ περιώνυμα ἐκεῖνα στενά.

Ὁ Θ. Κολοκοτρώνης ἐψηφίσθη πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κατορθωμάτων τοῦ ἀρχιστράτηγος ὑπὸ τῆς Γερουσίας· ὁ δὲ Δράμαλης ἰδὼν ματαιωθεῖσαν τὴν ἐστρατείαν ἐκλείσθη μετὰ τοῦ ἀπολειφθέντος στρατοῦ εἰς Κόρινθον, ὅπου καὶ ἀπέθανε μετ' ὀλίγον.

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ

Μάχη ἐν Πέτα καὶ ἐν Σπλάντζα.—Πτώσις τοῦ Σουλίου.

Ἐν Ἠπείρῳ καὶ ἐν τῇ δυτικῇ Ἑλλάδι οἱ Τοῦρκοι ὑπῆρξαν εὐτυχέστεροι. Οἱ Σουλιῶται, οἵτινες συνεμάχησαν μετὰ τοῦ Ἀλῆ-Πασσᾶ, τοῦ ἀσπόνδου αὐτῶν ἐχθροῦ, μόνον διότι οὕτως ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ μάχωνται πρὸς τοὺς Τούρκους, ἐξηκολούθησαν καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Πασσᾶ, ἀνθιστάμενοι εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς, καίτοι κυρίως γενομένους ὅλης τῆς λοιπῆς Ἠπείρου. Ἀλλὰ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ὑποχωρήσωσιν ἐπὶ τέλους εἰς τὰς πολλὰς δυνάμεις τῶν ἐχθρῶν· ἐζήτησαν πολλάκις ἀπὸ τὴν διοίκησιν βοήθειαν· ἀλλ' ἡ διοίκησις ἐκώφευσεν εἰς τὰς αἰτήσεις των. Ἐπὶ τέλους ὁ Ἀλέξανδρος Μαυροκορδάτος, εἰς ὃν εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ ὑπερτάτη διοίκησις τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος, ἀπεφάσισε νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν αὐτῶν. Ἀπέστειλε λοιπὸν τὸν Κυριακοβῆλην Μαυρομιχάλην εἰς Σπλάντζαν, μικρὸν λιμένα τῆς Ἠπείρου μετὰ 500 Βιανιατῶν καὶ Καρυτιῶν, διὰ τεσσάρων πλοίων, ἀνεχώρησε

σε δὲ καὶ αὐτὸς τὴν 1 Ἰουνίου ἐκ Μεσολογγίου μετὰ 700 στρατιωτῶν καὶ διευθύνθη εἰς τὴν Ἠπειρὸν διὰ τῆς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας. ἐλπίζων καθ' ὁδὸν νὰ αὐξήσῃ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο σῶμα. Ἀλλ' ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὀλίγους προσέλαβε κατὰ τὴν πορείαν ταύτην συναγωνιστὰς, συναπαντήθεις δὲ τὴν 4 Ἰουλίου εἰς Πέτρα ὑπὸ πολὺ ἀνωτέρας ἐγθρικῆς δυνάμεως, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνθέξῃ, καίτοι γενναίως ἀγωνισθεῖς· διότι ἀφοῦ ἄλειστοι Ἕλληνες καὶ φιλέλληνες ἔπεσαν, καὶ αὐτὸς ὁ στρατηγὸς Μορομάνος ἐπληρώθη, ἐτράπησαν οἱ λοιποὶ μετὰ μεγίστης ἀταξίας. Ὁ δὲ Μαυροκορδάτος διαμείνας ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς Λαγκάδια καὶ ἐκεῖθεν εἰς μάτην ἐπιχειρήσας νὰ συγκεντρώσῃ περὶ ἑαυτὸν νέαν δυνάμιν ἠνάγκασθη μετ' ὀλίγον νὰ ἐπανέλθῃ μετὰ τῶν λειψάνων τοῦ στρατοῦ εἰς Μεσολόγγιον.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπὸ τὸν Κυριακούλην δύναμις δὲν ὑπῆρξεν εὐτυχεστέρα. Οἱ Σουλιῶται, ἅμα ἔμαθον ὅτι ἀπεδιβάσθη οὗτος εἰς Σπλάντζαν, ἐζήτησαν νὰ ἐνωθῶσι μετ' αὐτοῦ· τρισχίλιοι ὅμως Γούρκοι ἐπεληθόντες τὴν 4 Ἰουλίου, τὴν αὐτὴν ἡμέραν καθ' ἣν κατεστρέφετο τὸ ὑπὸ τὸν Μαυροκορδάτον σῶμα, ὑπεχώρησαν μὲν κατ' ἀρχάς ἐνεκα τῆς ἀπαρμιλλοῦ ἀνδρείας τοῦ Μαυρομιχάλη, ἀλλ' ἐπὶ τέλους πεσόντος τοῦ ἥρωος τούτου τοῦ Βαλτετζίου, τοὺς μὲν Σουλιώτας ἠνάγκασαν νὰ ἐπιστρέψωσι εἰς ταῖδια, τοὺς δὲ ὑπὸ τὸν Μαυρομιχάλην φέροντας καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, ἠνάγκασαν νὰ εἰσέλθωσι εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἐπανέλθωσι εἰς τὸ Μεσολόγγιον, ὅπου ἐκιδεῦθη πανηγυρικῶς ὁ ἔξοχος οὗτος στρατηλάτης.

Μετὰ τὰς δύο ταύτας καταστροφάς, τὸ Σούλι ἔμεινε μόνον ἀγωνιζόμενον πρὸς πολλαπλασίους ἐχθρούς· ἐν τῷ δὲ τούτῳ

του ἔκασθεν ἐκ λιμῶν καὶ λοιμῶν πάντα δὲ ταῦτα ἔρχισαν
 νὰ φυγαίνωσι τὸν ζῆλόν των ἐντὸς τῆς Κιάφας πολεμου-
 πων. Ὅθεν οὗτοι ἔρχισαν νὰ δίδωσιν ὡς ἀκροάσεως εἰς τὰς
 περὶ εἰρήνης προτάσεις τῶν Τούρκων. Ἀλλ' ἐνθυμούμενοι ὅτι
 οὐκ ἔπαθον πρό τινων ἐτῶν ἕνεκα τῆς ἀπιστίας αὐτῶν, δὲν ἀ-
 πεφάσισαν νὰ παραδώσωσι τὴν Κιάφαν καὶ νὰ μεταδώσιν εἰς
 τὸν Ἑπτάνησον, εἰμὴ ἀφοῦ προηγουμένως λάβωσι πάσας τὰς δυ-
 νατὰς ἐγγυήσεις. Συνεννοήθησαν λοιπὸν μετὰ τοῦ μεγάλου
 ἀρμοστοῦ Ἀδάμ, καὶ τὴν 28 Ἰουνίου ὑπεγράφη ἐν Πρεσβυτε-
 ρεῖᾳ ἐντιμολάτῃ. Τὴν δὲ 2 Ἰουλίου ἐγκατέλειψαν οἱ ἡ-
 ῤῃες ἐκεῖνοι τὸν βράχον αὐτῶν ἐκ δευτέρου καὶ ἐπιβάντες
 ἐπὶ ἀγγλικῶν πλοίων διευθύνθησαν εἰς Κεφαλληνίαν. Ἐκεῖ
 μείναν ἐπὶ τινα καιρὸν μεθ' ἃ ἐπανῆλθον πάλιν ἀκολούθως εἰς
 τὴν Ἑλλάδα ὅπου ἔπραξαν πολλὰ καὶ μεγάλα.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ

Ἐπιστολὴ τοῦ Ὁμέρ Βριώνης εἰς Αἰτωλοακαρνανίαν. — Πρώτη πο-
 λιορκία τοῦ Μεσολογγίου.

Διὰ τῆς πτώσεως τοῦ Σουλίου, ἡ Αἰτωλοακαρνανία ἐμει-
 νεν ἐπιτεθειμένη εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ ἐχθροῦ. Ἐν ὄντι ὁ
 Ὁμέρ Βριώνης, ὅμως ἀπαλλαγείς τοῦ μεγάλου ἐκείνου προ-
 μαχῶνος, εἰσῆλθεν εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα συνεπαγόμε-
 νος ἑπτὰ χιλιάδων στρατὸν, ὅστις κῦξῃσεν ἐτι μᾶλλον ἀφοῦ
 ἐνώθη μετὰ τοῦ Κιουταχῆ, καὶ ἐπεχείρησαν μὲν ὁ Μαυρο-
 κροδάτος μετὰ τοῦ Μάρκου Μπότσαρη καὶ ἄλλων νὰ παρεμ-
 πιδίωσι τὴν πόρῃσόν του ἀλλὰ ἕνεκα τῆς μικρότητος τῶν
 δυναμειῶν των ἠναγκάσθησαν νὰ ὀπισθοδρομήσωσι, καὶ ἐκ-
 κείσθησαν εἰς Μεσολόγγιον, ἐνῶς ὁ Ὁμέρ Βριώνης τὴν 23 Ὀ-

κτωδρίου ἐστρατοπέδευσεν ἔξωθεν αὐτοῦ καὶ ἤρχισε τὴν πολιορκίαν. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τρία πολεμικὰ ἐχθρικά πλοῖα ὑπὸ τον Ἰουσοῦφ-Πασσᾶν, ἀναχωρήσαντα ἐκ Πατρῶν, ἐπολιόρκησαν καὶ διὰ θαλάσσης τὸ τελευταῖον ἐκείνο τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος προπύργιον. Τότε ἔσωσεν αὐτὴν ὁ Μαυροκορδάτος.

Αἱ δυνάμεις αἰτίνες ὑπῆρχον ἐντὸς τοῦ Μεσολογγίου ἦσαν ὀλίγαι, ὁ ὀπλισμὸς κακός· οἱ πλείστοι μάλιστα τῶν ὀπληρχῶν ἐσυμβούλευσαν τὸν Μαυροκορδάτον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς χώρας ταύτας, ὁ δὲ μέγας ἀρμοστής τῷ προσέφερεν ἄσυλον εἰς Ζάκυνθον. Ἄλλ' ὁ Μαυροκορδάτος ἐγνώριζεν ὅποια φοβερὰ ἀποτελέσματα ἠδύνατο νὰ ἔχη τοιαύτη προᾶξις· διὰ τοῦτο ἀπήντησεν εἰς πάσας τὰς προσκλήσεις ἐκείνας ὅτι «θ' ἀποθάνῃ ἐκεῖ,» ἐνῶ συγχρόνως ὁ Μάρκος Μπότσαρης προσέθετε «καὶ ἐγὼ ἐπίσης.» Ὅθεν ἀπεφασίσθη ἡ ἀντίστασις· καὶ ἀφοῦ ἀπῆλθον πάντες οἱ μὴ δυνάμενοι νὰ φέρωσιν ὄπλα, ἔμειναν τετρακόσιοι ἐξήκοντα μαχηταί, ὅπως ἀντιταχθῶσι πρὸς ἔνδεκα χιλιάδας ἐχθροῦς, οἵτινες ἤρχισαν ἤδη νὰ κανοβοιῶσι τὴν πόλιν δι' ἔνδεκα πυροβόλων καὶ τεσσάρων ὀβουζοβόλων.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ βομβαρδισμὸς ὀλίγον ἔβλαπτεν, ὁ δὲ Ὁμέρ Βριώνης ἐφοβεῖτο μήπως ἔνεκα τῆς ἐρημώσεως τῆς πέριξ χώρας τὸ στρατόπεδόν τοῦ ὑποφέρει ἀπὸ πείναν, ἀπεφάσισε νὰ προτείνῃ συνθήκας περὶ ἐξόδου εἰς τοὺς πολιορκουμένους. Ὁ Μαυροκορδάτος κατ' ἀρχὰς οὐδ' ἀπήντησεν εἰς τὰς προτάσεις ταύτας· ἐπὶ τέλους ὁμως σκεφθεὶς ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ δύναται νὰ λάβῃ βοήθειαν καὶ τροφίμα, ἤρχισε νὰ ὑποκρίνεται ὅτι δίδει ἀκρόασιν εἰς τὰ προτεινόμενα, ἐμποδίζων οὕτως ἐπὶ τινα χρόνον τὰς ἐχθροπραξίας. Μετὰ πολλὰς συνδιαλέξεις συνωμολογήθη τὴν 3 Νοεμβρίου ὀκταήμερος ἀγ

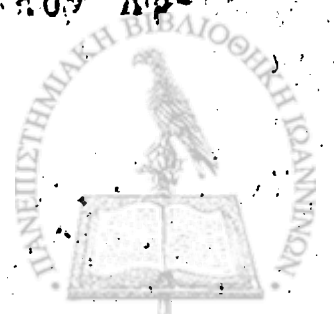
νακοχή· ἀλλὰ τρεῖς ἡμέρας πρὶν λήξῃ ἡ ἀνακωχή αὕτη, τοῦ-
 τέστι τὴν 8 Νοεμβρίου, ἑπτὰ Ἰδρυκὰ πλοῖα ἐφάνησαν ἐξ ω-
 θεν τοῦ Μεσολογγίου, τὰ ὁποῖα διέλυσαν τὴν δια θαλάσσης
 πολιορκίαν καὶ ἀπεδίδασκν ἑπτακασίους Πελοποννησίους ὑπὸ
 τὸν Πέτρον Μυρομιγάτην, Ἀνδρέην Ζαχύνην καὶ Κανέλλιον
 Δεληγιάννην. Μετ' ὀλίγον δὲ ἔφθασαν καὶ ζωτροφαί ἐκ τῆς
 Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας, τέσσαρα δὲ ἕτερα Σπετσιωτικὰ
 πλοῖα ἠνώθησαν μὲ τὰ ἑπτὰ Ἰδρυκὰ καὶ πολλὰ ἕτερα στρα-
 τεύματα, εἰσῆλθον εἰς τὸ φρούριον, ὥστε ἡ φρουρὰ πᾶσα συ-
 νεποσώθη εἰς 3,000 ἄνδρας, ἐνῶ τὰ τουρκικὰ στρατεύματα
 ἤρχισεν ν' ἀρχιῶνται ἐνεκα τῶν λειποταξιῶν. Ὅθεν οἱ ἐχθροὶ
 ἀπεφάσιον νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἔφοδον. Ὀκτακόσιοι Ἀλβανοὶ
 πεισθέντες εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Ὁυεὺρ Βριῶνῃ καὶ τοῦ Ρεσ-
 σιτ-Πασσᾶ ἀνέλαβον τὸ ἔργον, ὅπερ προσδιωρίσθη νὰ γίνῃ τὴν
 νύκτα τῆς παραμονῆς τῶν Χριστουγέννων. Ἀλλ' οἱ πολιορ-
 κούμενοι, μαθόντες τοῦτο, ἐτοιμάσθησαν καὶ περιέμειναν ἀ-
 φόβως τὴν προσβολήν, ὥστε ὅτε κατὰ τῆς 2 μετὰ τὸ μεσο-
 νύκτιον ἤρχισεν αὕτη, οἱ Ἕλληνες ἀπέκρουσαν τοὺς ἐπιτε-
 θέντας γενναίως ἐκ τῶν ὀκτακασίων Ἀλβανῶν 500 ἔμειναν
 νεκροί, οἱ δὲ λοιποὶ ὑπεχώρησαν. Διεδόθη τότε συγχρόνως
 ὅτι ἐπέογεται καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς μετὰ στρατοῦ μεγάλου, ἐς
 αὐτὸν ἐτι μᾶλλον καταπλαγείς ὁ ἐχθρὸς, ἀνεχώρησε τὴν πρῶ-
 τὴν Ἰανουαρίου 1828, ἐγκαταλείψας ἐκεῖ τὰ κανόνια, τὰ
 πολεμοφόδια τοῦ καὶ πλῆθος ἀποσκευῶν. Καταδιωκόμενος
 δὲ καὶ καταπόλειόμενος ὑπὸ πῶν Ἑλλήνων ἔφθασεν εἰς ἐ-
 λσεινήν κατὰστασιν εἰς Κραθασαράν, καὶ ἀπέπλευσεν ἐκεῖ-
 θεν εἰς Πρέβεζαν.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

οι Νεοί κατὰ θάλασσαν θρίαμβοι τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ θάλασσαν οἱ Ἕλληνες πύτυχίσαν περὶ τὰ τέλη τοῦ 1822. Ὁ ἔθωμανικὸς στόλος συγχεόμενος ἐξ 84 πλοίων, ἀπεῖθιεν εἰς Πάτρας ἀπρὸς ἐπιένα μῆνα, ἀνεχώρησε τὴν 27 Ἀυγούστου 1822, τὴν δὲ 7 Σεπτεμβρίου ἐβόησεν εἰς τὴν μεταξύ Ἰόρκης καὶ Σκετσῶν θάλασσαν. Ἐξῆλθε τότε ὁ Μικρούλης μετὰ ἑξήκοντα πολυμητῶν καὶ δεκά ^{πυρπολικῶν} πυρπολικῶν, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ἐχθροὺς νὰ προσδοτήσῃσι τὸ πολιορκουμένον Ναύπλιον, καὶ διέταξε νὰ πλεῖσι τὰ πλοία ὑπὸ ὄψει διὰ τῆς ἐνώσεως τοῦ λαγίστον σώζοσι δύναμιν τινά. Ὁ ἐχθρικός στόλος οὕτως κατώθησεν νὰ διαχωρίσῃ τὸν Ἑλληνικὸν τοῦ ὅπριου ἐν μέρῳ εὐρῆθι πρὸς Ἰόρκην, τὸ δὲ ἄλλο πρὸς τὸ στόμιον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Τρία πλοία ἐκ τοῦ τελευταίου τοῦτοῦ τμήματος εἰς ὄψιν πυρπολικῶν, καὶ τὸν Μικρούλη ὑλοῦντος πάντοτε σιμύχαν συγκεντρώσεως, παρὰ κτύσαντά παραδόλως ἔφυγον κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου. Ὁ Μικρούλης ἐστράφη ἤδη ὄψι βουθῆσθαι αὐτὰ, ἐνῶ ἡ πρὸς τὴν Ἰόρκην ἀπακόπεια υἱοῖα, κατεδιωκόμενη ὑπὸ τῆς ἐχθρικῆς ἐπιλήσεισε πρὸς τὸ ζήρον νησιδίον τοῦ δοκού, ὅπου ἐνάκα τῶν ῥηγῶν ὕδατων δὲν ἔδυνατο νὰ περσιᾶσῃ ἢ τουργιά. Ἐν τῷ μεταξύ εὐδῶν ἐν κτήσαν ὁ Πιπίνος ἐκόλλησε τὸ πυρπολικὸν τοῦ ἐπὶ Ἀλγερίνου τίνος πλοίου καὶ δὲν ἐπέτυχε μὲν ἐντέλως ἀλλὰ κατέκαυσε πεντήκοντα ναυδάτα ἐπιχειρήσαντά νὰ τὸ ἐκκοτήσῃσι· τοῦτο δὲ ἐτόραζε τὴν ἐχθρικήν μὲθραν ἥτις ὑπεχώρησεν, ἐνῶ ἡ Ἑλληνική σὺνείσα τοῦ κινδύνου πρόσωμισθε εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Ἰόρκης πελοπόννησιακὴν παράλια. Ἡ πρὸς τὸν Ἀρ-

ργολικόν ὄμιον κόλπον Ἑλληνικὴ μοῖρα εὐρέθη εἰς δεξιὰ τῆς νη-
 σιν διότι δὲν ᾤδυνετο ἐπὶ ἰκανὸν χρόνον νὰ βοηθήσῃ ἐνεκα
 τοῦ ἀνέμου τὰ τρία Ἑλληνικὰ πλοῖα τὰ ἐπιπεσόντα κατὰ
 τοῦ ἐχθροῦ Ἐπὶ τέλους ὅμως κατώρθωσαν ἕξ πλοῖα νὰ πλη-
 σιάσωσι καὶ πολεμήσαντα μέχρι τῆς ἑσπέρας ἐμπόδισαν τὸν
 ἐχθρικὸν στόλον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Τὴν
 δὲ 10 Σεπτεμβρίου διευθύνθη μὲν ὅλος ὁ ἐχθρικός στόλος
 πρὸς τὸ Ναύπλιον παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ,
 ἀλλὰ μόλις πλησιάσας ὠπισθοδρόμησε καὶ διατοίψας ὀλίγον
 χρόνον εἰς τὸ Διγαῖον χωρὶς νὰ πράξῃ τι λόγου ἄξιον, ἐπλευ-
 σεν εἰς Τένεδον συμβάσης δὲ τρικυμίας, ἐπειδὴ ὁ λιμὴν τῆς
 Τενέδου δὲν εἶναι πολὺ ἀσφαλῆς, ἔπαθε μεγάλην ζημίαν.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλην ζημίαν ἔπαθε μετ' ὀλίγον ἐνῶ διέμε-
 νεν εἰς Τένεδον ἀναμένων νέας διαταγὰς τοῦ σουλτάνου, τὴν
 27 Ὀκτωβρίου δύο πυρπολικά διευθυνόμενα ὑπὸ τοῦ Κανάρη
 καὶ τοῦ Βρατσάνου ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Ψαρῶν, συνοδευό-
 μενα ὑπὸ δύο μικρῶν πολεμικῶν πλοίων. Τὴν ἐπιούσαν τὰ
 μὲν πολεμικὰ παρέπλεον τὸν Ἑλλήσποντον, τὰ δὲ πυρπο-
 λικά ἐξακολουθήσαντα τὴν πορείαν των, εἶδον τὸν ὀθωμανι-
 κὸν στόλον ἠγκυροβολημένον μεταξὺ Τρωάδος καὶ Τενέδου.
 Ἐπελθόντος δὲ τοῦ μεσονυκτίου τῆς 28, ἔρριψεν ὁ Κανάρης
 τὸ πυρπολικόν του εἰς τὸ πρῶτον δίχροτον τὸ ὁποῖον ἀπὴν-
 τῆσε, τοῦτο δὲ ἰδὼν ὁ ἐχθρικός στόλος ἐφοβήθη καὶ ἤρχισε
 νὰ ἀναπεταννύῃ τὰ ἱστία ὅθεν ὅτε ὁ Βρατσάνος προχωρῶν
 ἐκόλλησε τὸ ἰδικόν του εἰς ἕτερον δίχροτον, εὔρεν αὐτὸ ἔτοι-
 μον πρὸς ἀνεχώρησεν, καὶ ἐπομένως δυνάμενον ν' ἀπόσυρθῇ
 τοῦτο καὶ ἐγένετο. Τὸ δὲ πῦρ τὸ ὁποῖον ἤρχισε νὰ διαδίδε-
 ται εἰς τὴν πρῶταν ἐσβέσθη ταχέως διὰ τῶν ἀντλιῶν. Ἀλλ'
 ἡ ὑποναυαρχίς εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε κολλήσει ὁ Κανάρης τὸ

πολικόντου, ἐτινάχθη μετ' ὀλίγον εἰς τὸν αἴρα καὶ ἐκί-
 νη σὺν αὐτῇ 1600 περίπου ἔχθροί. Τὰ δὲ ἄλλα ἔχθρικά
 πλοῖα τοσοῦτον ἐταράχθησαν ὥστε ἐν τῇ βίᾳ τῆς πρὸς τὸν
 Ἑλλάσποντον ἀναχωρήσεώς των, ἐβρίσθησαν τινὰ εἰς τὴν ἑ-
 ράν.

Μετὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην ὁ μὲν Κανάρης εὐρῶν τὰ ἀνα-
 μένοντα τοῖς πυρπολητὰς δύο πλοῖα εἰσῆλθεν εἰς ἓν ἐξ αὐ-
 τῶν· τὸ ἕτερον διευθύνθη πρὸς ἀναζήτησιν τῆς λέμβου τοῦ
 Βρατσάνου, τὴν ἁποίαν εὔρε τὴν ἐπιούσαν εἰς Τένεδον· καὶ
 ἀπαντηθεὶς πάλιν μὲ τὸ φέρον τὸν Κανάρην πλοῖον, διευ-
 θύνθη μετ' ἐκείνου πρὸς τὰ Ψαρά. Ἀλλ' ἐνεκα τῶν ἐναντίων
 ἀνέμων οἱ πυρποληταὶ προσωρμίσθησαν ἐπ' ὀλίγον εἰς Σκυ-
 ρον καὶ ἀκολούθως, ἅμα ἐπαυσεν ἡ τρικυμία, ἔφθασεν εἰς
 Ψαρά, ὅπου τοὺς ὑπεδέχθησαν μετὰ μεγάλου καὶ δικαίου
 ἐνθουσιασμοῦ.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ἄλωσις τοῦ Ναυπλίου.— Κατάστασις τῆς Ἑλλάδος περὶ τὰ τέλη
 τοῦ 1822.

Τὸ φρούριον τοῦ Ναυπλίου ἐπολιορκεῖτο ὑπὸ τῶν Ἑλλή-
 νων· οἱ ἐν αὐτῷ Τούρκοι στεροῦμενοι τροφίμων καὶ ἀναμει-
 ναντες εἰς μάτην βοήθειάν τινά ἐξώθεν, εἴτε διὰ θαλάσσης
 εἴτε διὰ ξηρᾶς, ἤρχισαν νὰ σκέπτωνται περὶ παραδόσεως το-
 σοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ ἐνεκα τῆς πείνης ἤρχισαν νὰ τρώγωσιν
 ἀκάθαρτα ζῶα, ἐπὶ τέλους δὲ καὶ θνησιμαῖα. Καὶ ἐπεχείρη-
 σαν μὲν περὶ τὰ τέλη τοῦ Νοεμβρίου οἱ εἰς Κόρινθον ἐστρα-
 τοπεδευμένοι Τούρκοι νὰ τροφοδοτήσωσι τὸ Ναύπλιον, ἀλλ'
 ἰσχυραίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Τὴν δὲ 29 Νοεμβρίου οἱ
 τῷ Παλαμυδίῳ Τούρκοι κατέβησαν εἰς τὴν πόλιν, ὅπου

σκέφθῳσι περί παραδόσεως, ἀφίσαντες ἐλαγίστην τινα φρουράν εἰς τὴν ἄκραν ἐκείνην. Τοῦτο μαθὼν ὁ Στάϊκος Σταϊκόπουλος, ὅστις ἦτον ἐστρατοπεδευμένος εἰς Ἄριαν, ἐκίνησε ἡσύχως μετὰ 350 περίπου Ἑλλήνων τὴν νύκτα τῆς 29, ἣ τις ἦτο ἐπιτηδεῖα πρὸς τοῦτο καθὼ σκοτεινὴ καὶ βροχερά ἀνέβη κρυφίως πρὸν βράχον τοῦ Παλαμηδίου, καὶ ἐγένετο ἀπὸ κύριος τοῦ φρουρίου ἀναμωτί. Τὴν ἐπαύριον ἐκπληκτοὶ ἦσαν ἐν τῇ πόλει τοῦ Ναυπλίου Τούρκοι· εἰδὼν ἄνωθεν τῶν κερματῶν αὐτῶν τοὺς Ἕλληνας καὶ τὴν ἐλληνικὴν σημαίαν, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ὑπογράψωσι συνθήκην περὶ παραδόσεως. Τὴν δὲ 12 Δεκεμβρίου εἰσῆλθον ἐπὶ ἀγγλικῷ πλοίῳ καὶ ἐπέτινῳν ἑλληνικῶν καὶ διευθύνθησαν εἰς Σμύρνην, ἡμιθανεῖς ὡς πλείστοι, ἔνεκα τῶν κακουγιῶν.

Ταῦτα εἰσὶ τὰ κυριώτερα τοῦ ἔτους, τοῦτου γεγονότα. Ἡ αὐτὴ καὶ ἡ διοίκησις οὐδεμίαν εἶχεν ἐξουσίαν, διχονομασθεῖς δὲ πλείστοι εἶχον ἀναφανῆ, τῇ θεῖα τῶντι συνάρσει πανταχοῦ σχεδὸν ὑπῆρξαν νικηφόρα τὰ ὅπλα τῶν Ἑλλήνων. Εἰς τὴν Κριτικὴν ἐξηκολούθει εὐδοκίμως ἡ ἐσπανάστιας, οὐδὲ κατεσβέσθη εἰμὴ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1824, καὶ πάλιν ἔνεκα τῆς ἀκρίθειας τῆς τότε διοικήσεως. Ἄλλ' οἱ ἀγῶνες καὶ αἱ νίκαι ἐκεῖναι ἐξήντλουν τὰς δυνάμεις τῶν Ἑλλήνων, ἐνῶ αἱ τῶν ἑσπέρων ἦσαν εὐκολοῦν ἀντικαταστάθωσιν. Ἡ τουρκικὴ κεντρικὴ βέρνησις ἦτις ἀδρανῶς μέχρι τοῦδε ἐνήργει, καὶ ἔνεκα τῶν ἐσωτερικῶν σπαραγμῶν καὶ ἔνεκα τοῦ πρὸς τοὺς Πέρσας πολέμου καὶ τῶν πρὸς τὴν Ῥωσίαν διαφορῶν, ἐξεγείρεται ἔσχατος τοῦ ἀληθάργου, τῆς Εὐτυχῆς ἤκουσε τότε ὁ φιλελληνισμὸς ἐν Εὐρώπῃ, αἱ δὲ κυβερνήσεις τῶν μεγάλων δυνάμεων ἔρχονται νὰ ἐπιλαμβάνονται τοῦ Ἑλληνικοῦ ζήτηματος· ἡ μεσολάβησις αὐτῆ ἐμελλε καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶ-

ός νά βοηθήσῃ τοὺς Ἕλληνας καὶ μετὰ ταῦτα νά συντελέσῃ
 εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ βασιλείου αὐτῶν.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΝ ΑΣΤΡΕΙ ΕΘΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ.

Κατὰ τὸ τρίτον τοῦτο τοῦ πολέμου ἔτος συνέδησαν πάλιν
 καὶ διενέξεις ἐσωτερικαί, ἀναπόφευκτοί ἴσως εἰς τὰς περι-
 στάσεις εἰς τὰς ὁποίας εὗρεθῆ ἡ Ἑλλάς. Αἱ κατὰ τοῦ Ὀδυσ-
 σέως ἐν πῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη ἐν τῇ
 Πελοποννήσῳ ἀντιζηλίαι, αἵτινες ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ ἔτους
 1821 κατεσιγάσθησαν ἕνεκὰ τῶν μεγάλων τοῦ ἔτους ἐκεί-
 νου γεγονότων καὶ ἀγώνων, ἤρρισαν πάλιν νά ἀναγεννῶν-
 ται, ἅμω ἐπαυσεὺς ὁ κίνδυνος. Διὰ τοῦτο ὅτε, ληξάσης τῆς
 πρώτης περιόδου τῆς προσωρινῆς Κυβερνήσεως, συγκαλήθησαν
 οἱ πληρεξούσιοι τοῦ ἔθνους εἰς Ἄστρος ὅπως σὺν τῇ ἐκλογῇ
 αὐτῆς ἐπιφέρωσι καὶ διορθώσεις τινὰς τοῦ πολιτεύματος, αἱ
 ἐκλογαὶ ἐγένοντο ἀτάκτως, καὶ διπλοῦς ἀριθμὸς ἐξελέχθη
 πληρεξουσίων, ἀνήκόντων τευτέστιν εἰς ἀμφοτέρας τὰς πο-
 λιτικὰς μερίδας. Συνήλθον δὲ καὶ αὐτοχειροτόνητοί τινες καὶ
 οἱ τοῦ παρελθόντος ἔτους πληρεξούσιοι καὶ ἔμειγάν τὰ δύο
 πολιτικὰ στρατόπεδα εἰς δύο θέσεις ἐν Ἄστρει ἐστρατοπε-
 δευμένα, ἔχοντα τὸ μὲν πολιτικὸν λεγόμενον κόμμα ἀρχηγόν
 τὸν Μαυροκορδάτον, τὸ δὲ πολεμικὸν τὸν Κολοκοτρώνην, τὸν
 Ὀδυσσεά καὶ τὸν Ὑψηλάντην. Τελευταῖον τὴν 30 Μαρτίου
 ὤρκισθησαν οἱ πληρεξούσιοι καὶ τῶν δύο κομμάτων καὶ προέ-
 βησαν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως,
 ἐγένετο δὲ ὁ μὲν Πέτρος Μαυρομιχάλης πρόεδρος, ὁ δὲ ἐπισκο-
 πος Βρεσθένης Θεόδωρητος ἀντιπρόεδρος, ὁ δὲ Θεόδωρος Νεῖ

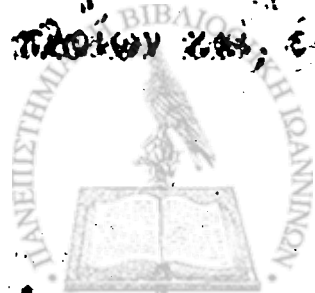

Τῆς ἑξαμηνίας. Ἀκολούθως ἡ συνέλευσις κατήργησε πάσας τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος ἔτους καὶ ἐψήφισε μεταβολὰς αἰκίας τοῦ ἔργανικοῦ νόμου καὶ ἀνταμοιβάς. Πρὶν δὲ διαλυθῆναι ἐχειροτόνησε τὸ νέον νομοτελεστικόν, τοῦ ὁποίου πρόεδρος μὲν ἐγένετο ὁ Πέτρος Μαυρομιχάλης, μέλη δὲ ὁ Σωτήριος Χαφλαμπής, ὁ Ἀνδρέας Ζαΐμης καὶ ὁ Ἀνδρέας Μεταξᾶς καὶ τέλος γενικὸς γραμματεὺς ὁ Μαυροκορδάτος. Ὁ Μαυροκορδάτος ὁμοίως δυσχερεστῆθαι παρητήθη καὶ ἀντικχεστῆθη ὑπὸ τοῦ Πανούτσου Νοταρᾶ. Ἡ δὲ νέα αὕτη κυβέρνησις μετέβη κατ' ἀπόφασιν τῆς ἐθνοσυνελεύσεως εἰς Τρίπαλιον. Καὶ δυσχερεστῆθαι μὲν ἰσοαύτως ὁ Καλοκοτρώνης διότι ἐμείνεν ἐκτὸς τῶν πραγμάτων ἢ ἐπεχείρησε νὰ συγκροτήσῃ νέαν συνέλευσιν, ἀλλ' ἡ προσφορὰ τῆς πέμπτης θέσεως ἐν τῷ νομοτελεστικῷ ἥτις εἶχε μείνει κενή, καθιστοῦσα τὸν ἄνδρα. Περὶ δὲ τὰ μέσα Ἰουλίου τὰ μέλη τοῦ νομοτελεστικοῦ, διεσκορπίσθησαν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Μελοπόννησον πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀγῶνος.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

*Ἐκπλοεὺς τοῦ τουργικοῦ στόλου.—Κινηήματα τῶν Τούρκων ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι.—Ἐισβολὴ τοῦ πασᾶ τῆς Σκώρας εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἑλλάδα.

*Ὡκὸν δὲ ταῦτα συνέβαινον ἐν Ἑλλάδι ὁ σουλτάνος διέταξε νὰ ἐτοιμασθῇ ὁ στόλος, ἐπιστρέφων διὰ τῆς ἰδίας παρουσίας τὴν ταχίστην αὐτοῦ ὄπλασιν. Συμπληρωθείσης τῆς παρεσκευῆς, διώρισε καπετῶν πασᾶν τὸν Χοσρέφ ὅστις ἐξέπλευσε τὴν 11 Μαΐου ἀπὸ τοῦ Ἑλληνοπόντου μετὰ τῆς ἐπισκευῆς αὐτοῦ δυνάμεις, συγκοιμῆντις ἐκ τεσσαράκοντα κατὰ πλοίων πολεμικῶν καὶ ἰσαριθμῶν μακροτέρων πλοίων καὶ, ἐ-

νωβείς μετὰ Ἀλγερινῶν στολίσκων, τῶν ὀπαίων ἀπὸ τῆς ἑξωθεν τῆς Χίου, ἐβάσεν εἰς Κάρυστον τὴν 23 Μαΐου καὶ ἠγκυροβόλησεν ἐν τῷ λιμένι αὐτῆς. Τὸ φρούριον τῆς Καρύστου ἐπολιορκεῖτο τότε ὑπὸ τοῦ Κριζώτη καὶ τοῦ Διαμαντῆ Ὀλυμπίου καὶ ἐκινδύνευσε νὰ παραδοθῆ, ἀλλ' ἡ ἐμφάνι-
σις τῆς φρενῆς ἐκείνης ἐπιχειρήσας διέλυσε τὴν πολιορκίαν. Ὁ τουρκικὸς στόλος, προσδοτήσας τὰ φρούρια τῆς Καρύστου καὶ τῆς Χαλκίδος, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν, ἐτροφοδότησεν ἐπί-
νης τὰ φρούρια τῆς Κοσῶντος καὶ Μεθώνης, καὶ πέρψας ἀ-
εὐλοῦθως μίαν ναῦσαν εἰς Κρήτην, ἠγκυροβόλησεν ἔμπροσθεν
τῶν Πατρῶν.

Ἄφ' ἑτέρου ὁ Περκόφταλλης καὶ ὁ Σελῆμ-πασσᾶς ἄγον-
τες δέκα χιλιάδας Τούρκων κατέστρεψαν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου ὁ-
μὲν τὴν Ἀμφισσαν, τὴν Ἀράχθον καὶ ἄλλας πόλεις τῆς
Βαρνασιδος, ὁ δὲ τὴν Βιωτίαν, διότι αἱ Ἕλληνες ἐνεκὸς
τῶν πολιτικῶν περιπλοκῶν, ἀεν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιπροῦσιαι
ταῦς ἐχθροῦς ταύτους. Περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου ὁ Περκόφ-
ταλλης μετέβη εἰς Εὐβοίαν καὶ διαλύσας τὴν πολιορκίαν τῆς
Χαλκίδος ὑπεδαύλωσε πᾶσαν τὴν νῆσον καὶ ἔγρα ὑποταχθεῖ-
σαι τῆς Εὐβοίας, ὑπέκυψαν ὡσαύτως τὰ Γρίκερα, τὰ ὀπαῖα
μέγροι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀντίστησαν γενναίως κατὰ τοῦ
Κιουταχῆ. Ὁ δὲ Περκόφταλλης μετὰ τὰ ἐν Εὐβοίᾳ μετέβη
εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ Ἀεπλάτῃνας ἐπὶ τινα χρόνον τὴν ἐπαρ-
χίαν ταύτην, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν χωρὶς νὰ ἐπιχειρήσῃ τί-
ποτε κατὰ τῆς Ἀροπέλειος κατεχομένης ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Ἀλλὰ ταύτων γεννημένων ἐπέκεντο ἕτερος ἐπὶ δεινότερος
κίνδυνος. Ὁ Ὀμέρ Βριώνης καὶ ὁ πασᾶς, τῆς Σκόδρας Που-
σταῆς συνεπαχόμενοι 45,000 στρατοῖς, ἐσπύσαν νὰ εἰσβά-
ωσιν εἰς τὴν Ἀττικὴν Ἑλλάδα διὰ τῶν Ἀγαφίων καὶ τοῦ

Καρβασαρχῶ καὶ γὰρ συνακτιθῶσιν ἔμπροσθεν τοῦ Μεσολογγίου ὅπως γίνωσιν κύριοι τοῦ φρουρίου.

Ἐν τῷ Μεσολογγίῳ διέτριβε τότε ὁ Μάρκος Μπότσαρης μετ' ἄλλοις τινῶς ἐπικρατήγους Σουλιώτας. Ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ, ὅστις διοριθεὶς πρὸ μικροῦ στρατηγὸς τῆς δυτικῆς Ἠλλάδος ἐξέσχισε τὸ δίπλωμά του διότι ὁ διορισμὸς οὗτος ἐξήγειρε δυσανεκείας κατ' αὐτῷ, ἀναμαθὼν τὴν ἐπερχομένην ταύτην ἐκστρατείαν ἐξῆλθε τοῦ Μεσολογγίου τὴν 3ῃ Ἰουλίου καὶ διευθύνθη πρὸς τὸ Καρπενήσιον, πρὸς τὸ ὅποιον ἐβάδιζε καὶ ὁ πασπᾶς τῆς Σκόδρας, ὅστις ἐν τῷ μεταξύ εἶχε καθυποτάξει τὰ Ἄγραφα καὶ τὸν Ἀσπροπόταμον ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως. Ὁ Μάρκος Μπότσαρης ἐνωθεὶς κατ' ὁδὸν μετὰ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Γιολδάση καὶ τοῦ Καραϊσκάκη καὶ ἀποτελέσας μικρὸν σῶμα 1200 στρατιωτῶν, ἀπεφάσισε γὰρ ἐπιπέσει νύκτα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἰδὼν ὅτι ἄλλως δὲν δύναται νὰ τὸν βλάψῃ. Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ τῶν πολεμίων συγκρομένη ἔκτισε 5,000 Ἀλβανῶν, ὑπὸ τοῦ ἀνέμου τοῦ Μουσταῆ Ἰσλαλενδῆ ἤπειρ διοικουμένης, εἶχε καταλάβει τὰ περὶ τὸ Καρπενήσιον μέρη. Τὴν δὲ κατάστασιν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου βεβαίως μάθει· ὁ Μπότσαρης ἀποστέλλας εἰς φοικεδύκους τινῶς ἀνδρας οἵτινες ἐνδυθέντες ὡς οἱ Τούρκοι καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατοπέδον κατεσκόπευσαν αὐτό. Ὅταν ἀπεφάσισε νὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ τὴν νύκτα τῆς 9 Ἀυγούστου πέντε ὥρας μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἐκ δύο διαφορῶν μερῶν, πελπίζων οὕτω νὰ καταλάβῃ τοὺς ἀντιπάλους ἀπεροδοκίτως, καὶ ἐλθούσης τῆς προσδιορισμένης ὥρας, ὁ Μάρκος Μπότσαρης, εἰ καὶ δὲν εἶδε κινουμένους τοὺς ἄλλοις ἐπικρατήγους, ἀφοῦ περιέμεινεν ἐπὶ μακρῶ ἐν εἰσέτι τρίτην ὥρην μετὰ 390 Σουλιωτῶν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τὸν

ὁποῖον εὔρε κλιμώμενον. ἤρχισε δὲ τότε σφαγὴ Τούρκων τρο-
μερῶς καὶ ἤθελε βεβαίως ἐξολοθρευθῆ τὴν νύκτα ἐξείνην ἄ-
παν τὸ ἐχθρικὸν τοῦτο σῶμα ἐὰν συνέπραξεν καὶ οἱ λοι-
ποὶ ὀπλαρχηγοί. Δυστυχῶς ὅμως, ἐκτὸς τοῦ Κίτσου Τσα-
βέλλα, οἱ ἄλλοι δὲν ἐκινήθησαν, ὅτι δὲν τοὺς ἠκολούθησαν
οἱ στρατιῶταί των. Ὁ Μάρκος μὲ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐπέφερε
θαυσίαν μεγάλην εἰς τοὺς βεβαρημένους εἰσέτι ἐκ τοῦ ὕπνου
Τούρκους· ἐν πρὸς ἐν ἐκυριεύσαν πάντα τὰ χαοκώματα, ἀλλ'
ἐνῶ ἠγωνίζοντο νὰ κυριεύσῃσι καὶ τὸ τελευταῖον, ὁ Μάρκος
ἐπληγώθη ἐλαφρῶς κατὰ πρῶτον εἰς τὸν δεξιὸν μηρὸν καὶ
ἐπεῖτα κριδίως εἰς τὸ μέτωπον· καὶ δὲν ἔπαυσε μὲν ἀμέσως
ἡ μάχη, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀπεσύρθησαν οἱ Ἕλληνες φέρον-
τες μετ' ἑαυτῶν τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος καὶ ἄπειρα ὄπλα λα-
φυρῶ γνηθέντα· ἐρρνεύθησαν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ 800 Τούρ-
κοὶ καὶ 50 Ἕλληνες.

Ὁ νεκρὸς τοῦ Μάρκου Μπότσαρη μετηνέχθη τὴν 10 Αὐ-
γούστου εἰς Μεσολόγγιον καὶ ἐκηδεύθη ἐκεῖ μεγαλοπρεπῶς.
Ἐθρήνησε δὲ πᾶσα ἡ Ἑλλάς τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός· διότι
ἦτο τῶ ὄντι εἰς ἐκ τῶν εὐγενῶν ἐκείνων χαοκτῶρων, οἵτι-
νες σπανίως γεννῶνται εἰς τὰς χώρας εἰς τὰς ὁποίας ἡ δου-
ραία τοσοῦτον χρόνον ἐπεκάθησε.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Πλάγη τῆς Καλλιακούδας.— Ἀπόπειρα πολιορκίας τοῦ Μεσολογγί-
ου.— Ἀφίξις τοῦ λόρδου Βύρωνος.

Οἱ ὑπὸ τὸν Τζαβέλλαν, μετὰ τὴν ἐν Καρπενησίῳ μάχην,
ἐνωθέντες μετὰ τινῶν ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, κατέλαβον τὴν
ἀπότομον θέσιν τῆς Καλλιακούδας, ὅπως προσπαθήσωσι πάλι-
ν νὰ ἐμπυδίσωσι τὴν περικιτῶν πρόσθον τοῦ Πασσᾶ τῆς

Σκόδρας. Συνεποσοῦτο δὲ ἡ δύναμις αὕτη εἰς δύο χιλιάδας περίπου ἄνδρας, ἐκ τῶν ὁποίων 1900 κατέλαβον τὸ βόρειον μέρος τοῦ βράχου ὡς ὀμαλώτερον, 100 δὲ μόνον τὸ νότιον ὡς εὐκολώτερον ὑπερασπιζόμενον ἕνεκα τῆς ἀνωφερῆς καὶ ἀπατόμου θέσεώς του. Ὁ Μουσταῆς πρὶν προχωρήσει ἐπεχείρησε νὰ ἐξολοθρεύσῃ τὸ μικρὸν τοῦτο στοατόπεδον, καὶ διὰ τοῦτο ἐπέπεσε τὴν 28 Αὐγούστου κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπεκρούσθη μετὰ τινα ὁμῶς ὥραν ἐπέτυχον τετρακόσιοι ἐχθροὶ νὰ προσκναθῶσιν ἀπαρατῆρητοι εἰς τὸ νότιον μέρος, καὶ ἀποδιώξαντες τοὺς ὀλίγους φύλακας προσέβαλον ἐκ τῶν ἀπέναντον τοῦς Ἕλληνας, οἵτινες ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσασιν, ἀφίσαντες εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης 150 νεκροῦς, ἔξωθεν καὶ τὸν Ζητούρη Τσαβέλλαν.

Ἐκτοτε ὁ Μουσταῆς προέβη ἀκολούτως, ἐνῶ ὁ Ὀμέρ Βριώνης ἐπὶ ἤρχετο διὰ τῆς ἐτέρας ὁδοῦ. Συναντηθέντες δὲ ἐσθλασαν τὴν 29 Ἰουλίου εἰς Μεσολόγγιον. Ἀλλὰ δὲν ἐπεχείρησαν τὴν πολιορκίαν, διότι εἶχον καταφύγει εἰς αὐτὸ πάντες ὅσοι ὑπεχώρουν εἰς τὴν ἐπιδρομὴν ὥστε ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ δύναμις καθιστῶσα ἀπίθανον τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἐχθροῦ. διὰ τοῦτο οἱ δύο Τούρκοι ἐστράφησαν κατὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ ὡς ἔχοντες ὀλιγωτέραν φρουρὰν καὶ ὄντες ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν σφραῖραν πῶν. Τὸ Ἀνατολικὸν εἶναι μικρὸν κησίδιον εἰς τὴν λίμνην τοῦ Μεσολογγίου, ὀλίγον ἀπέχον τῆς ξηρᾶς, ἣ δὲ ἐντελής ἐλλοσφίς πρυμαχιῶνων κηθίστα λίαν ἐπιεικῆσιν τὴν θέσιν του. Ἀλλ' οἱ ἐν αὐτῷ τοσοῦτον γενναίως ἀντέστησαν, ἐπεχείρησαν ἐξόδου τοσοῦτον ἐπιτυχίαις, ὥστε ἀπελπίσθητες οἱ ἐχθροὶ νὰ τὸ κυριεύσων, ἀνεχώρησαν τὴν 30 Ἰουλίου ἀπὸ τῶν πέτρων τοῦ Μεσολογγίου, μετ' ὀλίγον δὲ ὅπως ἀπῆλθον ἐκ τῆς Ἀσπρυανίας.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐκδοσις τῆς μεγάλης ταύτης ἐκατο-
 μίαις, ἥτις ἐναυάγησεν εὐκροσθέν τοῦ Ἐνατολικοῦ. Ἄλλ' ἡ
 Ἑλλάς ἂν ἀπέτρεφε καὶ τοῦτον τὸν κίνδυνον, ἔτρεχεν ὁμιῶς
 ἄλλον μεγαλύτερον. Πάντες οἱ πόροι αὐτῆς ἐξηντλήθησαν
 κατὰ τὸ τριετές τοῦτο διάστημα, καὶ αἱ τρεῖς νῆσοι ἀπέκα-
 μον συνεισφέρουσαι. Εὐτυχῶς ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀ-
 μερικῇ συνεστάθησαν ἑταιροὶαι πρὸς σύνταξιν χρημάτων καὶ
 ἀποστολὴν αὐτοῖν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ συσταθεῖσα
 περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους τούτου Φιλελληνικὴ ἑταιρεία, ἔπι-
 φαν ὡς ἀντιπρόσωπον αὐτῆς ἐν Ἑλλάδι τὸν συνταγματάρ-
 χην Στανὼπ, ὅποις ἐξετάσῃ τὰ Ἑλληνικὰ πράγματα. Συγ-
 χρόνως ἀπεστέλλεθαι εἰς Μεσολόγγιον καὶ ὁ Ἀγγλος Βύσιον,
 ὁ μέγας ἐκεῖνος ποιητής, ὅστις ἔρρηξας εἰς τὰ παύματα
 τοῦ τῆν Ἑλλάδα δούλην, πᾶθον ἤδη καὶ συμμετάσχη τῆς ὑ-
 πὲρ ἀνεξαρτησίας πάλης αὐτῆς. Καὶ ὁ μὲν Στανὼπ ἀνεχώ-
 ρησε μετ' ὀλίγον, ὁ δὲ Βύσιον ἔμεινε πρὸ ἡμῶν, συνεισρίσθη
 ἐπὶ τινι χρόνῳ τῆς δυσχερείας μας, ἀξώδευσε πολλὰ χρήμα-
 τα, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανεν ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 7 Ἀπρι-
 λίου 1824 προσέληθεις ἀπὸ καλοῦ ἡμῶν παρρησίας.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΔΙΑΧΟΝΟΙΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

Τὸ Βουλευτικὸν, διοφερόμενον πρὸς τὸ Νεωτελεστικόν,
 ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ Ἀργους, ὅπου εἶχε προσέλθῃ ὑπὸ τῶν
 ὀπλιτῶν τοῦ Νεωτελεστικοῦ καὶ μετέβη εἰς Κρανίδιον. Ἐ-
 κει συνεδράσεν, κατήρασε τὴν 6 Ἰαννουαρίου 1824 τὴν Πέ-
 τρον Μπαρμιντζάκη καὶ τὴν Σοφίαν Χαλαλάμπην, καὶ δια-
 τράσεν τὸν Γαβριὴλ Ἐσένος ὡς ἀπὸ ἀλλοτρίου παραστήσει αὐτὴν.

πικατασταθείς ὑπὸ τοῦ Ἀναγνώστη Σπηλιωτάκη), καὶ τὸν Κωλέττην, ἐξελέξατο πρόεδρον μὲν τὸν Γεώργιον Κουντουριώτην, μέλη δὲ τὸν Παναγιώτην Μπότσην καὶ τὸν Νικόλαον Δόντον· καὶ διώρισεν ἔδραν αὐτοῦ τὸ Κρανίδιον. Ἀλλ' οἱ πεσόντες νομοτελεσταὶ δὲν ὑπήκουσαν εἰς τὸ Βουλευτικόν· ἀπεναντίας πορευθέντες εἰς Τρίπολιν, προσεκάλεσαν ἑκαῖθεν τὰς ἐπαρχίας νὰ πέμψωσι νέους βουλευτάς πρὸς σύστασιν ἑτέρου Βουλευτικοῦ. Τὸ δεύτερον τοῦτο Νομοτελεστικὸν κατεῖχε τὰ πλεῖστα φρούρια τῆς Πελοποννήσου, διότι οἱ φρούροχοι αὐτῶν ἦσαν ὀπαδοὶ τρου, ὥστε ἡ ἐν Κρανιδίῳ Κυβέρνησις εὗρισκετο εἰς ἀμηχανίαν δεινήν. Οὐδὲν ἤπτον ἀπεφάσισε νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἀπειθήσαντας, καὶ κρούσασα ἔδραν τῆς Κυβερνήσεως τὸ Ναύπλιον, κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ Πάνου Κολοκοτρώνη, ὀπαδοῦ τῶν ἐν Τριπόλει νομοτελεστικῶν, κατέπλευσεν εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον, ἐσκόρπισε τοὺς κατεχόντας τοὺς Μύλους, καὶ παρήγγειλε τὸν Πάνον νὰ παραδῶσθαι τὴν πόλιν· ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἠπειθήσεν, διέταξε τὴν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν πολιορκίαν τοῦ Ναυπλίου. Συγχρόνως οἱ ὀπαδοὶ τῆς νομίμου Κυβερνήσεως παρέλαβον τὴν 21 Μαρτίου 1824 τὸν Ἀκροκόρινθον· καὶ τότε ἡ Κυβέρνησις αὐτὴ ἐπέστρεψε τὴν προσοχὴν τῆς εἰς τὴν Τρίπολιν, ἔδραν τοῦ ἀπειθοῦντος νομοτελεστικοῦ, καὶ ἐπέμψεν κατ' αὐτῆς τὸν Δόντον καὶ τὸν Νοτχοῦν, οἵτινες φθάσαντες ἐκεῖ τὴν 1 Ἀπριλίου συνεπλάκησαν ἐλαφρῶς μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ, παραδόσαντων τὴν πόλιν τὴν 5 Ἀπριλίου.

Ἀλλ' οἱ ἐξεληθόντες δὲν ἐσκόπουν νὰ ἠσυχάσωσι τὸσοῦτον εὐκόλως συλλέξαντες στοχαστώτας, οἱ μὲν ὤρμησαν εἰς τὸ Ναύπλιον, τοῦ ὁποῦ διέλυσαν σχεδὸν τὴν διέξοδον πολιορκίαν, ἐξοῦ συνεπλάκησαν εἰς αἰματηρὰν μάχην, οἱ δὲ διευτύθη-

σαν κατά τῆς Τριπόλεως, ὅπως πολιορκήσωσι τοὺς πρότερον πολιορκήσαντας αὐτούς. Μετ' ὀλίγον ὁμως ἤρχισε νὰ ἀδυνατῆ ἡ μεοῖς τοῦ αὐτοῦδρότου Νόμοτελεστικοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεόδωρος Κολοκοτρώνης διέταξε τὸν υἱὸν τοῦ Πάνου νὰ παραδώσῃ τὸ Ναύπλιον εἰς τὴν Κυβέρνησιν, τοῦτο δὲ καὶ ἐγένετο τὴν 7 Ἰουνίου.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δυτικῇ καὶ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι τὰ πράγματα ἦσαν τεθολωμένα. Ἐν μὲν τῇ δυτικῇ Ἑλλάδι ὁ Καραϊσκάκης κατηγορήθη, ἀνευ σπονδαίου λόγου, ἐπὶ προδοσίᾳ, ἐδικάσθη καὶ κατεδικάσθη τὴν 2 Ἀπριλίου ὡς ἐπίβουλος τῆς πατρίδος καὶ προδότης· ἐν δὲ τῇ δυτικῇ ὁ Ὀδυσσεὺς συνίστα συνέλευσιν ἐν Σαλώνοις, ἣτις ἀπειρὰ πράγματα ψηφίσασα καὶ λαμπρῶς περιττολογήσασα, διελύθη τὴν 28 Ἀπριλίου.

Καὶ ταῦτα πάντα ἐγένοντο ἐνῶ ὁ ἔχθρὸς μεγάλα κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμελέτα σχέδια, καὶ ἀπαλλαγῆς ὅλων τῶν ἑξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν περισπασμῶν, ἡδύνατο ἐν ἀνέσει νὰ διαθέσῃ πολλὰς κατὰ τῶν Ἑλλήνων δυνάμεις. Εὐτυχῶς ἐστάλησαν ἐν τῷ μεταξύ αἱ δύο πρῶται δόσεις τοῦ ἐν Ἀγγλίᾳ συνυμολογηθέντος ἐξ 800,000 λιρῶν δανείου, ἡ δὲ βοήθεια αὕτη ἐνεθάρρυνεν ὅπως οὖν τοὺς ἀγωνιζομένους.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Ὁ Μεχμέτ-Ἀλῆς τῆς Αἰγύπτου συμμαχεῖ
μετὰ τοῦ Σουλτάνου.

Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις, καὶ τοὶ δυνάμειν ἡδὴ νὰ ἐπιστήσῃ,
πάσαν αὐτῆς τὴν προσοχὴν εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος.

ΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΑΓΕΩΝ ΑΡΙΘ.

δὲν ἐνόμισεν ὅμως ὅτι θέλει ἰσχύσει νὰ καταβάλῃ ἐξ οἰκείῳι αὐτὴν, ἀλλὰ παρέλαβεν εἰς τοῦτο σύμμαχον τὸν ἄλλοτε ὑποτελῆ αὐτῆς, ἴδι. δὲ ὡς ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ σχεδὸν ἀνεξάρτητον Μεχμέτ-Ἀλῆν τῆς Αἰγύπτου. Πρὸς τούτο δὲ παρεχώρησεν εἰς αὐτὸν τὴν νῆσον Κρήτην, τὸν υἱὸν δὲ αὐτοῦ Ἰβραήμ, ἄνδρα γενναῖον καὶ ἔμπειρον πρὸς τὰ πολεμικὰ, διορίσε διοικητὴν τῆς Πελοποννήσου. Οὕτω κολακεύσας αὐτὸν ὁ Σουλτάνος, ἀπεφάσισε νὰ πέμψῃ τὰ μὲν συμμαχικὰ στρατεύματα εἰς Πελοπόννησον, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ἐπικινδυνωδεστέραν, τὸν δὲ συμμαχικὸν στόλον εἰς τὸ Αἰγαῖον, ὅπως ὑποτάξῃ τὰς νήσους καὶ ἰδίως τὰ Ψαρά, τὴν Σάμον, τὴν Ἰθάκην καὶ τὰς Σπέτζας. Καὶ πρῶτον ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς ἀπεφάσισε νὰ καταστρέψῃ τὴν Κάσσο, ἥτις ἔνεκα τοῦ ἀξιολόγου αὐτῆς ναυτικοῦ καὶ τῆς ἀνδρείας τῶν κατοίκων τῆς ἐβουλήθει τὴν ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης, θεωρουμένης τότε ὡς ἀντικούσης εἰς τὸν ἀντιβασιλέα.

Ἡ Κάσσο προἰδαῦσα τὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον ἔμελλε νὰ διατρέξῃ, ἐζήτησε βοήθειαν ἀπὸ τὴν διοίκησιν· ἀλλ' αὕτη καταγινομένη εἰς πάρεργα ὅλως πράγματα, δὲν ἐφρόντισε ποσῶς περὶ τούτου. Καὶ ἐν τούτοις τὴν 6 Ἰουλίου 1824, 45 πολεμικὰ πλοῖα τοῦ Μεχμέτ-Ἀλῆ φέροντα τετρακισχιλίους ὀπλίτας ἠγκυροβόλησαν πλησίον τῆς Κάσσου· τὴν δὲ νύκτα τῆς 7 ἀπεβιδάσθησαν εἰς δύσβατον καὶ κρημνώδες μέρος, οὐδὲλως σχεδὸν φυλαττόμενον, τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα καὶ ἐκυρίευσαν τὴν νῆσον, διότι ἡ ἐκπληξίς τῶν κατοίκων ἦτο τοιαύτη, ὥστε μικρὰν μόνον ἀντέταξαν ἀντίστασιν, καθ' ἣν διεκρίθη ἰδίως Μάρκος τις πλοίαρχος, ὅστις μετὰ ὀλίγων γενναίων ἐπολέμησε κατὰ τοῦ πολυαριθμοῦ ἐκείνου στρατοῦ.

Οἱ Τοῦρκοι γενόμενοι κύριοι τῆς νήσου, ἔπραξαν μυριάς βιαιοπραγίας, καὶ ἔπειτα ἀναπετάσαντες τὴν τουρκικὴν σιμακίαν, καὶ ἐγκαθιδρύσαντες διοίκησιν ἀνεχώρησαν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, παραλαβόντες μεθ' ἑαυτῶν αἰχμάλωτα 15 μεγάλα πλοῖα καὶ 40 μικρότερα.

Ἐξέπλευσε δὲ ἐπὶ τέλους τὴν 17 Ἰουνίου ἡ ἑθραϊκὴ μοῖρα διὰ τὴν Κάσον, ὅτε ἤδη ἠπειλοῦντο τὰ Ψαρά τῶν ἐπείων ἡ τύχη ὑπῆρξε πολὺ θλιβερώτερα.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΟΥΣ

ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΤΩΝ ΨΑΡΩΝ.

Οἱ Ψαριανοὶ καθ' ὅλον τὸ μέχρι τοῦδε διάστημα, ἐκτὸς τῶν κατορθωμάτων ὅσα ἔπραξαν διὰ τῶν πυρπολικῶν, ἐπροξένησαν διὰ τῶν καταδρομῶν αὐτῶν μεγάλας ζημίας εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς τῶν παραλίων τῆς μικρῆς Ἀσίας, παρ' ὀλίγον ἐπιβάλλοντες εἰς αὐτοὺς τὴν πληρωμὴν τακτικοῦ φόρου. Ταῦτα δὲ πάντα ἐκίνησαν τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ σουλτάνου εἰς βράχιον τοιούτου ὥστε ἀπὸ ἐξουβέλτου ἀπὸ τὸν χάρτην τὴν μικρὰν κοκκίαν τὴν δελοῦσαν τὴν νήσον ταύτην, διέταξε νὰ καταστραφῇ καὶ πράγματι.

Οἱ Ψαριανοὶ, ὅμως μαθόντες ὅτι τουρκικὴς στόλος ὑπὸ τον Χασρέν-πασσᾶν ἐξέπλευσεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως καὶ διευθύνθη εἰς Μιτυλήνην, ἐμάντευσαν τὴν τύχην ἣτις περιέμενον αὐτοῖς καὶ εἰδοποιήσαν τὴν διοίκησιν παρακαλοῦντες ὑπὸς διατάξῃ τὸν ἐκπλοὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου. Ἀλλ' εἴτε ἐνεκὰ τῆς ἐλλείψεως πόρων εἴτε ἐνεκὰ τῶν ἐσωτερικῶν περιστάσεων καὶ παθῶν, ἠλθεν ἐυαγγελίη. Μετὰ ταῦτα ἤβητε θηνώσει ἢ καταστραφῇ τῆς Κάσου, ἐντονώτερον ἐπο-

τάθησαν πρὸς τὴν Κυβέοντιν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν κενὰς ὑπε-
σχέσεις ἔλαβον. Ἰδόντες λοιπὸν ὅτι ἡ διοίκσις τοὺς εὐπαί-
ζει, ἀπεφάσισαν μόνουσι πῶν τὴν ἀντιπαράταχθῆσι πρὸς τοὺς
ἐχθρούς.

Τὰ Ψαρά εἶχον κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην 3, θύο στρα-
τιώτας, ἐξ ὧν ἄλλοι ἦσαν μισθωτοί. Θεττάλου μακεδόνες
ταύτην τὴν δύναμιν διέθεσεν ἡ ἐπιτοπία, διοίκεσις εἰς ὅλα
τὰ μέρη τῆς νήσου εἰς τὰ ὅποια ἔδύνατο ἀποβιβάσθῃ ὁ
ἐχθρός. Καὶ ἐνταύτῳ ἀπεφάσισαν οἱ Ψαριανοὶ ὁμοκόνως νὰ
ἐξαγάγῃσι τὰ πηδάλια πῶν πλοίων τῶν ἐπιτοπίας, νὰ φύγῃσι
τινὲς καὶ οὕτω ἀποθρόνῳσι τοὺς λοιπούς· ἀφῆσαν δὲ μόνον
ὁ πνεπολική, τὰ ὅποια ὁμοῦς δυστυχῶς ἐνεκὰ τῆς ἐπικρα-
τίας τῆς τότε παραδόξου νικειίας ὄν, ἔδυνάθησαν νὰ με-
ταχειρισθῶσιν.

Τὴν 16 Ἰουνίου 15 ἔχθρικοὶ πλοῖα ἐν οἷς καὶ ἐν ἀκροπόλει,
ἐπλησίασαν τὴν νῆσον ὅπως τὴν περίπλευσιν· ἀλλ' αὐτὰ
εἶδον δύο πνεπολικά ἐξεληθόντα πρὸς καταδίωξιν τῶν, ὑπε-
χώρισαν εἰς Μιτυλήνην· τὴν αὐτὴν δὲ ἡμέραν ἡ προσηρινὴ
τῆς Ἑλλάδος διοίκσις διεύθυνε πρὸς τοὺς Ψαριανοὺς ἔγγρα-
φον, διὰ τοῦ ὁποίου τοὺς εἰρηοποιοῦσι ὅτι ἡ μοῖρα τῆς Ἰθάκης
καὶ πῶν Σπετσῶν εἶγεν ἐκπλεύσει διὰ τὰ Ψαρά, ἐνῶ τὴν αὐ-
τὴν ἡμέραν εἶχε διατάξει τὰς δύο ἐκεῖνας μοῖρας νὰ πομπό-
πορίσῃσι πρὸς τὴν Κάσσον.

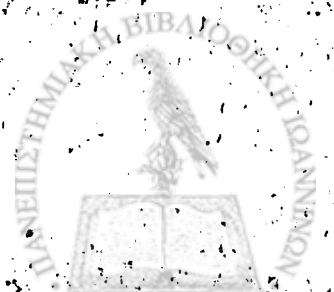
Τὴν 19 Ἰουνίου ὁ ἐχθρικός στόλος συγκείμενος ἐκ 230 με-
γάλων καὶ μικρῶν πλοίων, ἐπλησίασε τὸ ἀνατολικὸν μέρος
τῆς νήσου καὶ προσεπάθησε ν' ἀποβιβάσῃ στρατεύματα, ἀλλ'
ἀντικρουσθεῖς μετὰ πεισματώδη μάχην ὑπεχώρισε τὴν τρί-
τὴν ὥραν τῆς νυκτός. Τὴν ἐπαύριον, 20 Ἰουνίου, ἐπαυελή-
φθη ἡ πρὸς ἀπόβασιν προσπάθεια εἰς τὸ αὐτὸ μέρος, ἀλλὰ καὶ

πάλιν ἀπεκρούσθησαν οἱ πολέμιοι δεινῶς προσβληθέντες. Τέλος τὴν 21 Μουνίου ἐγένετο μὲν νέα ἐφοδος πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος, ἀλλὰ συγχρόνως μαθόντες οἱ ἐχθροὶ ὅτι εἰς τὴν καλουμένην ἄκρην τοῦ Μαρκάκη, ὑπῆρχε θέσις ἐπιτηδεῖα πρὸς ἀκώσασιν καὶ ὀλίγον φυλασσομένη, ἀπεβιάσθησαν ἐκεῖ καὶ ἐπέπεσαν αἰφνιδίως ἐκ τῶν ὀπισθεν κατὰ τῶν εἰς Κάναλον πολεμούντων Ἑλλήνων. Μετ' ὀλίγον δὲ προσῆλθον καὶ ἄλλοι Τούρκοι οἵτινες διευθύνθησαν κατὰ τῆς πόλεως.

Οἱ ἐχθροὶ οὗτοι οἱ διευθυνόμενοι πρὸς τὴν πόλιν ἐπλησίασαν εἰς τὴν θέσιν Φτελιό, ὅπου ὑπῆρχε μικρὸν κανονοστάσιον καὶ ἀσκετοὶ Ἑλληνας φρουροῦντες· ἀφῆσαν λοιπὸν ἐκεῖ μέρος τῆς δυνάμεώς των ὅπως τοὺς πολεμήσῃ· οὗτοι δὲ τρεῖς ἐρώρικσαν κατὰ τοῦ ὄχυρώματος καὶ τρεῖς ἀπεκρούσθησαν. Ἀλλὰ προσετίθεντο ὀλονὲν ἕτεροι, κατελήφθησαν καὶ τὰ ἄνωθεν τοῦ Φτελιοῦ μέρη, ὥστε ὅτε διὰ τετάρτην φεγγάμηταν κατὰ τοῦ ὄχυρώματος εἰσῆλθον εἰς αὐτό. Οἱ Ἑλληνας ὁμως δὲν ἐσκόπουν νὰ παρορθῶσι· ποιήσαντες τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἔθεσαν τὸ πῦρ εἰς τὴν πυριταπόθηκην καὶ κατεστράφησαν πάντες μετὰ τῶν εἰσεληθόντων Τούρκων.

Ἐν τούτοις εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς νύκτι ἐξηκολούθησαν οἱ Ἑλληνας μαχόμενοι μετὰ τῆς αὐτῆς γενικήτης, ἀλλὰ δὲν ἠδύναντο ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὴν πληθύν τῶν ἐχθρῶν οἵτινες ὀλονὲν προσήγγιζον εἰς τὴν πόλιν. Ἐπὶ τέλος ἐγένοντο οὗτοι κύριοι τῆς πόλεως τὴν ὀπίαν ἐλεηλάτησαν ὅσοι δὲ ὑπῆρχον εἰς αὐτήν, καὶ ἴδιαι γυναῖκες καὶ παῖδες, οἱ μὲν ἐξείρωθησαν εἰς τὰ πλοῖα ταῦν ἐν πειθαρχίᾳ ὅπως σωθῶσιν, οἱ δὲ ἐπεισαν εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπνίγησαν, προτιμήσαντες τὸν θάνατον ἀντὶ τῆς δουλείας, καὶ τέλος ἄλλοι ἐσώθησαν εἰς τὸ Ἡλιζιόκαστρον.

Τὸ Παλαιόκαστρον τοῦτο ἦτον εἶδος φρουρίου σχήματι, ζο-
 μένου ἀπὸ τὰ τεῖχη τοῦ περιέβλου τῶν ναῶν τῆς πόλεως.
 εἶχε δὲ μετὰ τὴν ἐπανόστασιν ὀχυρωθῆ ἔκωσοῦν καὶ ἔφερον
 20 κανόνια· οἱ αὐτὸ εἶχον καταφύγει πολυάριθμοι γυναῖκες,
 ἔκπαιδες, ἐνῶ οἱ ἄνδρες οἱ φρουροῦντες ἦσαν ὀλίγοι. Παρεκτός
 δὲ τούτου ἔμενον εἰσέτι ἀχυρίευτα καὶ δύο μικρὰ νεκιδία κεί-
 μενα ἐντὸς κολπίσκου, προχωροῦντες ὀλίγον ἐντὸς τῆς νεκσοῦ
 εἰς τὸ ἐν ἐκ τούτων τῶν νεκιδίων, τοῦ ἁγίου Νικολάου, εἶ-
 χον καταφύγει 120 ἄνδρες Ψαριανοὶ καὶ πάριαι, εἰς δὲ τὸ
 ἕτερον νεκιδιον τὸ Δασκαλίον, ἦσαν 15 μόνον ἄνδρες. Ὁ Κα-
 πετάν-Πασσᾶς διέταξεν αὐθημερὸν νὰ κυριεύσῃ τὸ Παλαιό-
 κάστρον· ἀλλ' ἡ γενομένη ἐφοδος ἀπέτυχεν. Ἐπίσης δὲ ἀ-
 πέτυχεν ἡ ἐφοδος καὶ εἰς τὰ δύο ἑκείνα νεκιδία, τῶν ἀπολείων
 αἱ φρουραὶ ἀντέστησαν μετ' ἀπαρθευματίας τοῦ ἀνδρείου.
 Ἐπεληθούσης ἐν τῷ μεταξὺ τῆς νυκτός οἱ ἐν τῷ Παλαιό-
 κάστρῳ Ἕλληνας ἐξέβαλον ὅσα γυναικὸπαιδία ἔδυνάθη-
 σον· ἡ δὲ φρουρὰ ἐμένεν ἀπορασίαισα ἅμα ἰδίῃ τῶν ἐχθρῶν
 εἰστροχουένους εἰς τὸ φρούριον ν' ἀντιναχθῆ μετ' αὐτῶν εἰς
 τὸν κέρον. Ἦν ἐπὶ ἄριον 22 Ἰαννοὶ, ἡμέραν Κυριακὴν, οἱ Τζέφ-
 και ἐπεμείρισαν πάλιν ἐφ' ἑαυτὸν ἐνῶ τὰ ἠγκυροῦσθαι ἐν
 θοικᾷ πλοῖα ἐκωνοῦσθαι τὸ Παλαιόκαστρον. Ἡ μάχη διαρ-
 κισσε πολὺν ὥραν· ἀλλ' ἐπὶ τέλος οἱ διαλύθη τῶν ἐν τῷ
 ὀχυρώματι κανόνιον ἐξερύθησαν, τὰ ὄπλα τῶν πολεμούν-
 των κατακλιθεῖτα ἔμενον νὰ κηρύττανται ἄχρηστα, οἱ δὲ
 Ἰουρκοὶ ἤρριον νὰ εἰσέρχωνται. Ἦτος ὁ Ἀντώνιος Βοχ-
 τράνης εἰς τὸν ὅποιον εἶχεν ἐπιτροπὴν νὰ θύσῃ τὸ πῦρ
 ἐν τῇ πυριταπυθλίῃ, ἐργάτης πρὸ τοῦ σέβαστου αὐτοῦ
 κατῆ, ἔλαθε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνῶ μὲν θύει πάντες
 ἐπεκαλοῦντο πρὸς τὸ Θεοῦ τὴν συγγνώμην τῶν ἀμαρτημάτων

των αὐτῶν, ἔβασε τὸ πῦρ ὁ Βραχάνας εἰς τὴν πυριταποθή-
κην καὶ ἀνετινάχθη μέγας ὄγκος γῆς εἰς τὸν ἀέρα, συγκα-
ταστρέφων τοὺς τε μάρτυρας τῆς ἐλευθερίας καὶ τοὺς ἐχθροὺς
αὐτῆς· 140 ἄνδρες ἦσαν ἐξ ἀρχῆς ἐν τῷ Παλαιοκάστρῳ, ἐξ
αὐτῶν οὐδεὶς ἐπώθη· τινὲς γυναῖκες μόνον ἐπιζήσαναι διηγή-
θησαν τὴν μοναδικὴν ταύτην ἀνδρείαν τῶν Ἑλλήνων.

Μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Παλαιοκάστρου πᾶσα ἡ κη-
ρος ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες ἐστρέψαν τὴν προ-
σοχὴν αὐτῶν κατὰ τῶν δύο νησιδίων τὰ ὅποια ἀντέστησαν
μέχρι τῆς 26 Ἰουνίου· ὅτε οἱ μὲν ἐν τῷ νησιδίῳ τοῦ ἀγίου
Νικολάου παρεδόθησαν, οἱ δὲ εἰς τὸ Δασκαλιό, φανεύσαντες
τὴν ἀπὸ μέρους τῶν Τούρκων πενυθθέντα ὅπως τοῖς ὀμιλήσει
περὶ παραδόσεως, ἀνετινάχθησαν περὶ τὴν μεσημέριαν τῆς
26 Ἰουνίου εἰς τὸν ἀέρα. Ἔτε συνεπληρώθη ἡ καταστροφὴ
τῶν Ψαρῶν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν φονευθέντων Ἑλλήνων κατὰ τὰς μάχας ταύ-
τας ἀναβαίνει εἰς 600 καὶ τρεῖς χιλιάδες γυναϊκόπαιδα ἐθανα-
τώθησαν ἢ ἐπνίγησαν· τὰ δὲ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ πολλὰς ἡ-
μέρας μετὰ ταῦτα ἔρριπτον ἡ θάλασσα εἰς τὰ παράλια τινῶν
νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τούρκοι ἐφονεύθησαν 7,500.

ΜΑΘΗΜΑ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ

Κατορθώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἐν Σάμῳ — Ἀποτυχία τῶν
ἐν Σάμῳ ἐπιχειρημάτων τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ ἐχθρικός στόλος παθίων οὐ μικρὰν ζημίαν κατὰ τὴν κα-
ταστροφὴν τῶν Ψαρῶν, ἠναγκάσθη· ἀπέβη εἰς Μιτυλήνην·
ἀρτίως δὲ εἰς Ψαρὰ μικρὰν φυλακὴν, τετρακκίσαντα φορτία
πλοῖα καὶ ἐν πολέμικόν βροχίον.

Τὴν 3 Ἰουλίου μία μοῖρα τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ ναύαρχου Μιαούλην ἔφθασεν εἰς Ψαρὰ ἐλπίζουσα νὰ σώσῃ αὐτά· ἀλλ' εὔρε σωρὸν ἐρειπίων· ἐπῆλθε μετ' ὀλίγον καὶ ἡ ὑπὸ τὸν Σαχτούρην μοῖρα, καὶ κλείσαντες τοὺς ἐχθροὺς εἰς τινὰς οἰκίας καὶ ἀποδιώξαντες τὰ πλοῖα ἐγένοντο κύριοι τῆς νήσου· ἀλλὰ τὴν 7 Ἰουλίου ἰδόντες ἐπερχόμενον τὸν τουρκικὸν στόλον, ἀνεχώρησαν, μὴ ναυμαχήσαντες διότι ἦσαν κακῶς ὀπλισμένοι. Συνετάσσοντο δὲ μετ' αὐτῶν καὶ τινὰ τῶν διασωθέντων Ψαριανῶν πολεμικῶν καὶ πυρπολικῶν πλοίων.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἐκ Ψαρῶν, ὁ τουρκικὸς ἔλαβεν ὅσα κανόνια ἔμειναν καὶ τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἐναπολειφθέντας τούρκους καὶ ἐπανεπέλευσεν εἰς Μιτυλήνην· περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου μετέβη εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Σάμου παραλίαν τῆς μικρᾶς Ἀσίας σκοπεύων ἐκείθεν νὰ καταστρέψῃ τὴν Σάμον, ἧς οἱ κάτοικοι κατέλαβον τὰ καιριώτερα αὐτῆς μέρη εἰς δώδεκα χιλιάδας συμποδούμενοι.

Εὐτυχῶς ὅμως τὴν 17 Ἰουλίου ἐξέπλευσαν 27 Ἰδραϊκὰ πολεμικὰ καὶ πυρπολικὰ πλοῖα ὑπὸ τὸν Σαχτούρην καὶ παρηκολούθησαν αὐτὰ 8 Σπετζιωτικά. Ἡ μοῖρα αὕτη ἀπαντίσασα ἔξωθεν τῆς Ἰκαρίας τὴν 30 Ἰουλίου τεσσαράκοντα φορηγὰ ἐχθρικὰ πλοῖα φέροντα στοχτεύματα πρὸς ἀπόβασιν εἰς Σάμον, κατεδίωξεν αὐτά, ἐβύβησε δύο καὶ συνέλαβεν ἕτερον δύο. Τὴν 31 Ἰουλίου ἰδὼν ὁ ἐχθρικός στόλος ὅτι ἐνόσω οἱ Ἕλληνες διόμενον ἐν τῷ πορθμῷ, δὲν δύναται νὰ ἐπιχειρήσῃ ἀπόβασιν ἀπέστειλε μίαν μοῖραν συγκειμένην ἐκ δεκαοκτὼ πλοίων πρώτης τάξεως, ἧτις περὶ τὴν ἐνάτην ὥραν διευθύνθη κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἠγκυροβολημένου εἰς στενωπὸν τοῦ πορθμοῦ μέρου. Ὁ Σαχτούρης διέταξε νὰ ἀναμείνωσι τὸν ἐχθρ.

ὄρον ἠγκυροβολημένοι· τοῦτο καὶ ἐγένετο. Ἀλλὰ καὶ ταῖς πρὸς
 νυκθεΐσιν ναυμαχίας μέχρι τῆς ἑσπέρας, οὐδὲν ἐπῆλθεν ἀπο-
 τέλεσμα· τὴν δὲ ἑσπέραν ἰδὼν ὁ ἑθιοκὸς στόλος δύο πυρ-
 πολικά κινούμενα κατ' αὐτοῦ ὑπεχώρησε. Τὸ αὐτὸ συνέβη τὴν
 1 καὶ 2 αὐγούστου ὅτε ἐπίσης, καίτοι ἀνήχθησαν δεκαεπτὰ
 πολεμικὰ πλοῖα καὶ ὁ τότε θάσας Κανάρης, οὐδὲν συνέβη
 ἀξιοσημείωτον. Τέλος τὴν 5 Αὐγούστου ὁ Τυρκικὸς στόλος
 τετάρτην φορὰν ἐκινήθη κατὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὅστις πάλιν γεν-
 ναίως ἐδέχθη τὴν προσβολήν· καὶ ὁ μὲν πυρπολητὴς Τσαπέλης
 προελάσας ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πυρπολικὸν ἀπράκτως·
 ἀλλ' ὁ ἥρωὸς Κανάρης ὀρμήσας κατὰ τῆς αὐτῆς φρεγάτας εἰς ἣν
 εἶχεν ἐπιχειρήσει νὰ ἐπιπέσῃ καὶ ὁ Τσαπέλης καὶ καταδιώξας
 αὐτὴν κατώρῃσεν νὰ θάσῃ καὶ νὰ κολλήσῃ ἐπ' αὐτῆς τὸ πυρ-
 πολικὸν αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον τὸ πῦρ διεδόθη εἰς τὸ μέγα ἐκεῖνο
 πλοῖον, πλεῖστοι δὲ τῶν ἐν αὐτῷ τούρκων ἔπεσαν εἰς τὴν
 θάλασσαν ὅπως σωθῶσιν· ἀλλὰ οἱ μὲν ἐπνίγησαν, οἱ δὲ ἐ-
 ζωγράθησαν. Τέλος ἀνετινέχθη καὶ ἡ πυριταποθήκη μετὰ
 σφοδροῦ πατάγου, ὁ δὲ λιπὸς ἑθιοκὸς στόλος καταπλαγεὶς
 διέκοψε τὴν προσβολήν. Μετὰ μεσημέριαν ὁμοῦς πλεύσας ἐπὶ
 Σάμον, ἐπετέθη πάλιν κατὰ τοῦ φρουρίου· ἀλλὰ ἐπεληθόντα
 τὰ Σπέτσιωτικὰ πλοῖα προσέβαλον τὸν ἑθιρὸν, περὶ δὲ τὸ
 ἑσπέρας ὁ Γεώργιος Βατικώτης ὀρμήσας μετὰ τοῦ πυρπο-
 λικοῦ αὐτοῦ κατὰ ἐνὸς Τυνιδικοῦ πλοίου εἴκοσι κανονίων καὶ
 κατώρῃσεν νὰ τὸ κλύσῃ· ἐπίσης δὲ μετὰ δύο ὄρκας καὶ ἕτερος
 πυρπολητὴς, ὁ Δημήτριος Ραφαλιᾶς, ἔρριψε τὸ πυρπολικὸν
 αὐτοῦ κατὰ φρεγάτας Βαρβαρικῆς καὶ τὴν ἐκκυσεν. Ὅστε ὁ
 ἑθιοκὸς ἰδὼν ὅτι δὲν δύναται νὰ ἀποδιώξῃ ἐκεῖθεν τὸν Ἑλ-
 ληνικὸν στόλον, ἀλλ' ὅτι ἀπ' ἐναντίας ἔχασε τοῖα ἐκ τῶν καλ-
 λητέρων αὐτοῦ πλοίων καὶ πολλοὺς ἀνδρας, ἠναγκάσθη νὰ ἀύγῃ

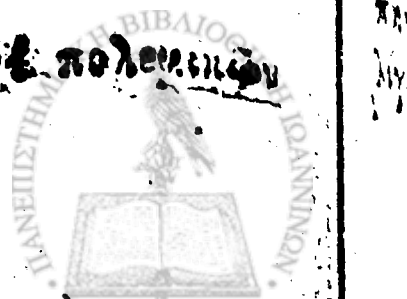
καὶ ἀπῆλθεν εἰς Κῶν καὶ Ἀλικαρνασσὸν, ὅπως ἐνωθῆ, μετὰ τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου. Ὁ δὲ Ἑλληνικός, ἐνισχυθείς ἐτι περισσότερον διὰ τῆς μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐλθούσης μοίρας τῶν Φαριανῶν, ἀνέλαβε τὴν ἐν τῷ πορθμῷ τάξιν.

Κατὰ ἔτηρξν ἐφάνησαν οἱ Τούρκοι τὸ ἔτος τοῦτο εἰπερ πο-
 τὲ ἀδρανέστεροι. Ὁ Ἀέδουλαμπότης, ὅστις ἐπρόκειτο νὰ
 συλλέξῃ 30,000 ἀνδρας καὶ νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν ἀνατολικὴν
 Ἑλλάδα, οὔτε τὸν ἀριθμὸν ἐκεῖνον συνεπλήρωσεν, οὔτε νῆ-
 τώρησεν νὰ πράξῃ τι γενναῖον· ὁπότε φθάσας περὶ τὰ τέλη
 Ἰουλίου εἰς Λιανοκλάδι, ἐστειλε μὲν εἰς Ἀμφίσην 7,000
 τούρκους ὑπὸ τὸν Περκόφτραλην ὅπως λεηλατήσῃ τὴν χώραν
 ταύτην, ἀλλ' ὁ Πανουργιάς κτεσκεύασε κατὰ τὴν Ἀμπλι-
 ανην, κειμένην μετὰξὺ Ἀμφίσης καὶ Γραβιᾶς, δέκα ὀχυρώ-
 ματα καὶ ἐνισχυθείς ὑπὸ ἄλλων ὀπλαρχηγῶν, ἀντέκρουσε τὸν
 ἐπιπεσόντα τὴν νύκτα τῆς 13 Ἰουλίου ἐχθρὸν, ὅστις ἤναγ-
 κάσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς Γραβιᾶν, ἀποῦ ἀπώλεσεν ἱκανοὺς ἀν-
 θρώπους· περὶ δὲ τὴν 14 Σεπτεμβρίου νέαν παθῶν ἤτταν,
 ἤναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν 30 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τὴν
 Γραβιᾶν, καὶ νὰ διαλύσῃ τὸ στρατόπεδόν του. Τὸ αὐτὸ ἐπα-
 θε καὶ ὁ Ὀμέρπασσᾶς ἐπιτεθείς κατὰ τῆς Ἀστικῆς. Νεκρ-
 θεὶς ἐν Μιραθῶνι ὑπὸ τοῦ Γκούρα, φρουράρχου τῶν Ἀθηναίων,
 καὶ τοῦ Εὐμορροπούλου, ὑπεχώρησε μετὰ τινα χρόνον, ἐνε-
 κα τῆς ἐπισκεψάσης εἰς τὸ στρατόπεδόν του ἐπιδημίας, εἰς
 Βύβοιαν.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ

Σύμπραξις τῶν στόλων τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Αἰγύπτου ἀποτυχία
 τῶν κινήματων αὐτῶν.

Ὁ Αἰγυπτιακὸς στόλος συγκείμενος ἐκ 34 πολεμικῶν

πλοίων και 300 περίπου φορτηγῶν ὑπὸ τὴν ἐδηγίαν τοῦ Ἰσ-
ματὶλ Γιβραλτάρη ἐξωμότου Γάλλου, ἐξέπλευσε τὴν 7 Ἰου-
λίου 1824 ἀπὸ Ἀλεξανδρείας, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ 17 γι-
λιάδας στρατὸν τεχτικόν, τὸν ὁποῖον ἐπρόκειτο ν' ἀποβί-
βασθῆ εἰς Πελοπόννησον. Περὶ τὰ μέσα τοῦ Αὐγούστου ἔφθα-
σεν εἰς Κῶν, ἀφοῦ ἐπὶ πολὺ ἐθαλασσομάχησε, τὴν δὲ 19
τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἠνώθη μετὰ τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἐν τῇ
Κῶ και ἐκεῖθεν ἀποπλεύσας ἠγκυροβόλησεν εἰς Ἀλικαρνασ-
σὸν, ἵνα παραλάβῃ τροφὰς διὰ τὸ πολυπληθὲς στράτευμά
του, μέχρις οὗ ἀποβιβάσθῃ εἰς Πελοπόννησον. Ἐμείναν δὲ
ὀλίγα τινὰ ἐχθρικά πλοῖα εἰς Κῶν. Ἐν ταῦτοις ὁ Ἑλληνι-
κὸς στόλος δὲν ἔμεινεν ἀργός· τὴν 23 Αὐγούστου συνήλθε
περὶ τὴν Πάτμον ὅλος ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μικούλη, συγ-
κείμενος ἐξ 70 πολεμικῶν και πυρπολικῶν και φέρων 850
κανόνια, ἐνῶ ὁ ἐχθρικός συνέκειτο ἐξ 76 μεγάλων πολεμι-
κῶν πλοίων και 450 μικροτέρων πολεμικῶν και φορτηγῶν.
Ἐκ Πάτμου ἐξέπλευσαν οἱ Ἕλληνες τὴν 24 Αὐγούστου·
ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐνόμισαν πρόσφορον νὰ προσβάλωσιν ὅλοι
ὁμοῦ τὸν ἐχθρὸν, ὄντα ἠγκυροβολημένον ἐντὸς τοῦ κόλπου
τῆς Ἀλικαρνασοῦ, ἀπεφασίσθη ἐν συμβουλίῳ γενομένῳ ἐν
τῇ ναυαρχίῳ τοῦ Μικούλη, νὰ προπέμψωσιν 20 πολεμικά
και 6 πυρπολικά διὰ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸ στενὸν και ναυ-
μαχήσωσιν, ὁ δὲ ἐπίλοιπος στόλος νὰ παρακολουθῆ και νὰ
μείνῃ εἰς νησιῖα τινὰ Γαιτάλια καλούμενα, ὅπως ἐν ἀ-
νάγκῃ ἐπέλθῃ εἰς βοήθειαν τῶν λοιπῶν. Ἐπλεον λοιπὸν πρὸς
τὸν πορθμὸν, προπορευομένου τοῦ ἀποσπάσματος και πρὸ αὐ-
τοῦ τῶν πυρπολικῶν. Ὅτε ἐπλησίασαν πρὸς τὰ νησιῖα ἀ-
πήντησαν φυλακτὴν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἣτις ἔφυγε μετ' ὀ-
λίγον τὸ εἰσελθὼν εἰς τὸ στενὸν ἀπόσπασμα ἀπήντησεν ἄλ-

ἄγν φρεγάταν ἣτις ἐπίσης ἔφυγε καὶ διευθύνθη εἰς Ἀλικαρ-
 νασσόν, ἵνα εἰδωποιήσῃ τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ὅστις ἐξῆλθε
 πρὸς ναυμαχίαν προσελθόντος τότε καὶ τοῦ λοιποῦ Ἑλλη-
 νικοῦ στόλου, ἤρχισεν ὁ ἀγὼν. Ἐπνεεν ὁμοῦς τόσοσιν σφοδρὸς
 ἄνεμος, καὶ τὸ μέρος ἦτο τόσοσιν στενόν, ὥστε ἦτον ἀδύνατον
 νὰ περαταχθῶσι τακτικῶς. Τὰ ἐχθρικά πλοῖα συνεχροῦντο
 πρὸς ἄλληλα, οἱ δὲ θορυβηθέντες πυροβολισταὶ τοῦ τουρκι-
 κοῦ στόλου πολλάκις ἐρίπτον κανόνια ἀνευ σφαιρῶν. Τέ-
 λος τὴν πρώτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἀπεχωρίσθησαν οἱ δύο στό-
 λοι. Ὁ αἰγυπτιακὸς ἐδείξε κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην ἀν-
 ὄρειαν καὶ ἐπιτηδειότητα· ἰδίως δὲ ὁ Ἰσμαήλ Γεβραλτάρ,
 ὅστις ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἐξετέθη εἰς τὸν κίνδυνον, ἀλλὰ οἱ
 πόλεμοι δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνθέξωσιν εἰς τὴν δεξιότητα τῶν
 ἡμετέρων καὶ εἰς τὴν φεραν τοῦ ἀνέμου. Κατὰ τὴν ναυμα-
 χίαν ταύτην οἱ Ἕλληνες ἀπώλεσαν δύο πυρπολικά εἰς μάτην.

Ὁ Ἑλληνικὸς στόλος μετὰ τὴν ναυμαχίαν ὑπεχώρησεν
 εἰς Πάνορμον τῆς Ηλιήτου, διὰ νὰ ἐτοιμασθῆ πρὸς νέον ἀ-
 γῶνα. Τὴν δὲ 28 Αὐγούστου ἡ προφυλακὴ αὐτοῦ ἀπαντήσα-
 σα τὴν τῶν ἐχθρῶν ἀπέναντι τῆς Λέρου, ἤρχισε τὸν ἀκρο-
 βολισμὸν, τοῦτον δ' ἀκούσας ὁ Μιαούλης, διέταξε πλοῖα τι-
 νὰ Ἰδραϊκά καὶ Σπερσιωτικά νὰ ἐξέλθωσι καὶ νὰ βοηθήσω-
 σι τὴν προφυλακὴν. Ἀλλ' ἀκολούθως ἀπορασιαθέντος ἐν συμ-
 βουλίῳ νὰ μὴ ναυμαχήσωσι παρ' ὅταν ὁ ἀνεμος πνεύσῃ βοη-
 θητικὸς, ἀνεκλήθησαν τὰ πλοῖα.

Τὴν 29 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, μέρος τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἐξῆλ-
 θε τοῦ κόλπου, καὶ προσέβαλε μοῖραν τοῦ Ἑλληνικοῦ παρὰ
 τὸν Πάνορμον· κατ' ἀρχὰς τέσσαρες ἀλληλοδιαδόχως πυρπο-
 ληταὶ ἔκαυσαν εἰς μάτην τὰ πυρπολικά των ἐνῶ ὁ ἐπίλοιπος
 στόλος ἐμάχητο· ἀκολούθως ὁμοῦς ὁ Γεώργιος Φερχάρης, Ἐ-

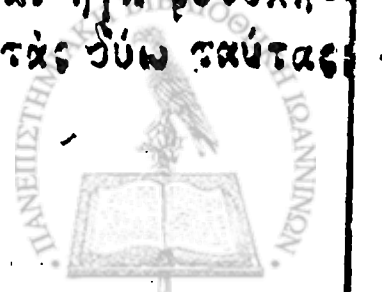
δρατός, ἐκόλλησε τὸ πυρπόλικόν του ἐπὶ μιᾶς φρεγάτας, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν ἐπέτυχεν ἐντελῶς, ὅτε ὁ Γεωργίος Βατικιώτης διαταχθεὶς παρὰ τοῦ ναυάρχου ἐπέτεθη κατὰ τῆς αὐτῆς φρεγάτας, ἵτις μετ' ὀλίγον ἐγένετο παρναλωμα τοῦ πυρός.

Τὴν 6 Σεπτεμβρίου, περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἐξέπλευσεν ὁ ἔχθρικός στόλος ἀπὸ Ἀλικαρνασσοῦ καὶ διευθύνθη πρὸς τὴν Σάμον· ἐξῆλθε τότε καὶ ὁ Ἑλληνικός συγκεῖμενος ἐκ 58 πλοίων καὶ διευθύνθη ὡσαύτως πρὸς τὴν Σάμον κατόπιν τοῦ ἔχθρικοῦ· ἀλλ' ἐνεκα τοῦ ἀνέμου πάλιν δὲν συνήρθη ναυμαχία. Τὴν 9 Σεπτεμβρίου οἱ ἔχθροὶ ὤρμησαν ἀπὸ τῆς Κολόνας ὅπου εἶχον ἀγκυροβολήσει· ὁ δὲ Μιχούλης παραλαβὼν τὴν μοῖραν τῶν Ἰδοχίων περηκολούθει. Τὴν 10ην ἐπέπεσαν κατ' αὐτοῦ πάμπολλα ἔχθρικά πλοῖα πρὸς τὰ ὁποῖα ἐναυμάχησεν ἐπὶ δύο ὥρας μετὰ ἀπαρχυλλοῦ ἀνδρείας, μεχρισοῦ ἐπῆλθεν ὁ λοιπὸς Ἑλληνικός στόλος καὶ ἐτρέψεν εἰς φυγὴν τὸν ἔχθρικόν.

Τέλος τὴν 15 Σεπτεμβρίου ἐνῶ οἱ ἔχθροὶ ἐπλεον πάλιν κατὰ τῆς Σάμου, τρικυμία σφοδρὰ, θεύθεν πεμψθεῖσα, διεχώρισε τοὺς δύο συμμαχικούς στόλους, πᾶσα δὲ ἐνέργεια αὐτῶν ἀπέβη ἀδύνατος. Ἀφ' οὗ ἐπαθον μεγάλην ζημίαν ἠνώθησαν ἐπὶ τέλος εἰς Μιτυλήνην, ἀλλὰ τότε πεισθεὶς ὁ τούρκος ναύαρχος ὅτι δὲν δύναται νὰ κατορθώσῃ τίποτε κατὰ τῆς Σάμου, ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον, ἀφ' ἧς μέρους τοῦ στόλου του εἰς τὸν Αἰγύπτιον. Ὁ Ἑλληνικός στόλος ἐν τῷ μεταξύ ἠγκυροβόλησεν εἰς Ψαρά καὶ εἰς Χίον· ἐνῶ δὲ διέμενον εἰς Ψαρά, συχρονθέντες εἰς Ψαριανοὶ διότι ἔβλεπον τὴν πόλιν αὐτῶν ἐρειπωθεῖσαν ἐνεκα τῆς ἀδιαφορίας τῶν δυνάμεων καὶ στερούμενοι γαλιμάτων, ἀνεχώρησαν εἰς Σύρον.

καὶ ἔμεινε μόνον ἐν Ψαριανόν πυρπολικόν, τὴ τοῦ Κων-
 σταντίνου Νικοδήμου. Αἱ δὲ δύο ἐναπομείνασαι μοῖραι, ἀ-
 πῆλθον ἤδη εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἐχθροῦ τὸν ὁποῖον ἀπῆν-
 τισαν τὴν ἑσπέραν τῆς 24 Σεπτεμβρίου παρὰ τὸ Καρυμ-
 πουρνοῦ καὶ ἤρχισαν ἀμέσως τὴν ναυμαχίαν. Ἀμα ἐπρωχώ-
 ρησεν ὀλίγον ἢ νύξ ὤρμησεν ἐν Ἰδραϊκόν πυρπολικόν κατὰ
 ἐχθρικοῦ βρικόου καὶ κολλῆσαν ἔθεσε πῦρ, ἀλλ' ἀπέτυχεν ἐ-
 πελθὸν δὲ ἀκολούθως ἕτερον πυρπολικόν Ἰδραϊκόν, τὸ τοῦ
 Δημητρίου Καλογιάννη, ἐκόλλησεν εἰς τὸ ἴδιον πλοῖον καὶ τὸ
 κατέκλυσε. Μετ' ὀλίγον ἐπλησίασεν ἕτερος πάλιν Ἰδραϊκὸς
 πυρπολητῆς ἐχθρικὸν πλοῖον, ἀλλ' ἀπέτυχεν. Ὁ ἐχθρικός στό-
 λος καταταραχθεὶς ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων τούτων προσδο-
 λῶν, ἐπεχείρησε ν' ἀνακρούσῃ πρῶτα μόνις ὅμως ὑπεχώρη-
 σεν ὀλίγον, τὸ Ψαριανόν πυρπολικόν τὸ διευσθύνόμενον ὑπὸ τοῦ
 Κωνσταντίνου Νικοδήμου, ὤρμησεν εἰς ἐχθρικὴν κορδέταν
 καὶ ἀνετίναξεν αὐτὴν εἰς τὸν ἀέρα. Οἱ πολέμοι ἐτραπήσαν
 τότε ἀτάκτως καταδιωκόμενοι ὑπὸ τῶν ἡμετέρων μέχρι τῆς
 πρωίας, ὅτε πάλιν ἕτερον Ἰδραϊκόν πυρπολικόν ἐκόλλησεν
 ἐπὶ μιᾶς κορδέτας, δυστυχῶς ὅμως οἱ ἐν αὐτῇ ἔσβησαν τὸ
 διαδιδόμενον πῦρ καὶ ὑπεχώρησαν. Τὴν 25 Σεπτεμβρίου οἱ
 δύο στόλοι ἀπεχωρίσθησαν· ὁ ἐχθρικός ἐπλευσεν εἰς Μιτυ-
 λήνην, τοῦ δὲ Ἑλληνικοῦ, ἢ μὲν Ἰδραϊκὴ μοῖρα ὑπὸ τὸν Νι-
 αούλην εἰς Σάμον, ἢ δὲ Σπετσιωτικὴ εἰς τὰς ἄλλας νήσους.
 Μετ' ὀλίγον προσῆλθον εἰς Σάμον ἕτερα 17 Ἰδραϊκὰ πλοῖα,
 ἐνόησαν δὲ 2 πυρπολικά· τὴν 19 Ὀκτωβρίου προσετέθησαν ἄλ-
 λα 2 μετὰ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ τὸ πυρπολικόν τοῦ Κανάρη·
 τὴν 20 δὲ ἡ μοῖρα τῶν Σπετσῶν καὶ πέντε Ψαριανά· τότε ἐ-
 ξέπλευσεν ὁ Ἑλληνικός στόλος ἐκ Σάμου καὶ ἠγχιπροσέλη-
 σεν εἰς Λέρον καὶ εἰς Λευφά. Διέμεινε δὲ εἰς τὰς δύο ταύτας

ἴσσεις μέχρι τῆς 28· ὅτε μαθὼν ὅτι ὁ ἐχθρικός στόλος διευ-
 νύεται εἰς Κρήτην, προήλασε καὶ ἀπῆντησεν αὐτὸν τὴν 29^η
 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἀλλ' ἔνεκα τῆς γαλήνης δὲν ἐπεχείρησαν
 τίποτε κατ' ἀλλήλων. Τὴν 1^η Νοεμβρίου πνεύσαντος ἀνέμου,
 ἐπέπεσεν ὁ Ἑλληνικός κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ. Ἀφοῦ τρία πυρ-
 πολικά ἠγωνίσθησαν εἰς μάτην νὰ κολλήσωσιν ἐπὶ ἐχθρικῶν
 πλοίων, διεκόπη περὶ τὸ ἑσπέρας ἡ ναυμαχία πρὸς στιγμὴν·
 ἔπειτα δὲ ἐπεχείρησαν πάλιν οἱ Ἕλληνες νὰ κλύσωσι δύο
 ἐχθρικά πλοῖα, καὶ τοῦτο μὲν δὲν κατώρθωσαν, τοσοῦτον
 ὅμως φόβον ἐπροξένισαν ἢ λάμψις τῶν καιομένων πυρπολι-
 κῶν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους, ὥστε διεῖράγη ἡ γραμμὴ τῶν
 ἐχθρικῶν πλοίων, ὁ δὲ καπετὰν πασσᾶς ὑψωσε σημαίαν ὑ-
 ποχωρήσεως. Δισκορπίσθησαν τότε τὰ ἐχθρικά πλοῖα τῇ δε-
 καεῖσε, μεγάλην παθόντα ζημίαν ὡς ἐκ τῆς βίας τῆς ἀνα-
 χωρήσεως ἢ τῆς ταραχῆς αὐτῶν. Τὴν δὲ δευτέραν Νοεμβρίου,
 ὁ Ἑλληνικός στόλος ἀπῆντησε 5 ἐχθρικά πλοῖα πλέοντα πρὸς
 τὴν Κάρπαθον καὶ συνέλαβεν ἐκ τούτων τὰ τέσσαρα.

Οὕτως ἀπέτυχεν ἡ κατὰ τῆς Σάμου καὶ τῆς Πελο-
 πουνήσου μελετηθεῖσα ἐκστρατεία.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Γρίτη ἐθνικὴ συνέλευσις ἐν Ναυπλίῳ. — Ταραχαὶ ἐσωτερικαί. — Ἐ-
 λευσις τοῦ αἰγυπτιακοῦ στόλου εἰς Πελοπόννησον. — Πτώσις τῆς
 Σρακτηρίας.

Ἡ περίοδος τῆς δευτέρας Κυβερνήσεως εἶχεν ἤδη λήξει
 τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1824 καὶ εἶχον προσκληθῆ αἱ ἐπαρχίαι νὰ
 κέμψωσι τοὺς πληρεξουσίους των εἰς Ναύπλιον, ἀλλ' οὗτοι
 μόλις τὸν Σεπτέμβριον συνῆλθον, καὶ τὴν 1^η Ὀκτωβρίου συνε-

κροτήθη ἡ Συνέλευσις, ἣτις ἐξέλεξε πρὸ παντός ἄλλου τὴν 3 Ὀκτωβρίου τὰ πέντε μέλη τοῦ ἐκτελεστικοῦ, ἀναδείξασα πρόεδρον τὸν Γεώργιον Κουντουριώτην, ἀντιπρόεδρον τὸν Παναγιώτην Μπότσαρη, μέλη τὸν Ἀσημάκην Φωτίαν, τὸν Ἀναγνώστην Σπηλιωτάκην καὶ τὸν Ἰωάννην Κωλέττην· ἀκολούθως δὲ ἐξέλεξε τὴν 9 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἴδιον μὲν πρόεδρον τὸν Πανούτσον Νοταρᾶν, ἀντιπρόεδρον δὲ τὸν ἐπίσκοπον Βρεσθενῆς Θεοδώρητον. Ἀλλὰ πάλιν οἱ μὴ εἰσελθόντες εἰς τὰ πράγματα δυσχερестήθησαν καὶ ἐκ τούτου ἐγεννήθησαν ταρχαὶ πολὺ δεινότεραι τῶν προηγουμένων, αἵτινες κατεδλίθησαν μὲν ἐπὶ τέλους, ἐξωδευθήσαν ὅμως ἄπειρα χρήματα ἐκ τοῦ ὀφειοῦ διὰ τὰς ἐμυλιους ταύτας, ταραχὰς καὶ ἐφονεύθησαν πολλοὶ ἄνθρωποι, ἐνῶ ἡ Ἑλλάς εἶχε πλέον παρὰ ποτὲ ἀνάγκην ὁμοιοῦς, ἀνδρῶν καὶ πόρων.

Τῷ ὄντι ὁ Ἰβραήμης ὀρμήσας ἐκ Σούδας, μετὰ 50 πλοίων πολεμικῶν καὶ φορηγῶν, καὶ πλεύσας ἀκωλύτως εἰς Μεθώνην, ἀπεβίβασθη μετὰ 4,000 πεζῶν καὶ 400 ἵππεων. Ὁ αἰγυπτιακὸς στόλος ἐπέστρεψεν εἰς Σούδαν· καὶ τὴν 5 Μαρτίου ἐπίσης ἀκωλύτως ἐπανῆλθεν εἰς Μεθώνην καὶ ἀπεβίβασεν 7,000 πεζοὺς καὶ ἑτέροους 400 ἵππεις, πέμψας δὲ 8 πλοῖα εἰς Πάτρας κατεχομένας ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ πολιορκουμένας ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, διέλυσε τὸν διὰ θαλάσσης ἀποκλεισθὸν καὶ ἐποφοδότησε τὸ φρούριον. Τούτων γενομένων ὁ στόλος ἐπεχείρησε πάλιν πολιορκίαν τῆς Ἡύλου, ἐνῶ 3,000 πεζοὶ καὶ 400 ἵππεις ὑπὸ τὸν Ἰβραήμην αὐτὸν ἐπῆλθον εἰς Μεσσηνίαν. Καὶ προσέβαλον μετὰ αὐτοὺς τὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ συναχθέντα στρατεύματα· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἡλίχθοντες τὸν ἀριθμὸν καὶ πειροὺς τῆς τακτικῆς εἰς τὴν ἑστῆσαν εἶχον γυμνασθῆσι οἱ Αἰγύπτιοι· κακῶς δὲ ὀδλούμενοι ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ

Σκούρτη, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀνθέξωσι καὶ ὑπεχώρισαν διὰ μέσου τοῦ ἐχθρικοῦ ἰππικοῦ ἀπολέσαντες ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους. Οἱ δὲ διασωθέντες ἐγκατέλειψαν τὴν Πελοπόννησον. Τότε ὁ Ἰβραήμης ἐπέστησε πᾶσαν τὴν πραιοχὴν αὐτοῦ κατὰ τῆς Πύλου.

Τὴν 13 Μαρτίου 1825 ἐξέπλευσε μία Ἰβραϊκὴ μοῖρα ὑπὸ τὸν Μιαούλην πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλὰ διευθυνομένη πρὸς τὴν Κρήτην, ἀφοῦ ἐπὶ ματαίῳ ἐζήτησε τὸν ἐχθρὸν εἰς τὰ παράλια τῆς Πελοποννήσου, ὑπέστη ζημίαν δεινὴν ἔνεκα ἐπελθούσης τρικυμίας. Τὴν 11 Ἀπριλίου ἀπῆντησε τὸν ἐχθρὸν εἰς Σοῦδαν, ἔνεκα δὲ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἀνέμου δὲν ἐναυμάχησε. Τὴν 16 ἀπῆντησε πάλιν αὐτὸν ἔξωθεν τοῦ ἀκρωτηρίου Σπαθίου καὶ τὴν πρωτὰν τῆς ἐπαύριον συνήφθη ἀκροβολισμὸς, ἐν τῷ διαστήματι τοῦ ὁποίου ἐπετέθησαν 3 πυρπολικά κατὰ ἐχθρικῶν τινῶν πλοίων, ἀλλ' ἐκάησαν ἐπὶ ματαίῳ. Τὴν δὲ 19 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὁ αἰγυπτιακὸς στόλος ἠγκυροβόλησε πάλιν εἰς Μεθώνην καὶ ἀπεβίβασε 400 στρατιώτας.

Ὁ Ἰβραήμης ἐν τούτοις ὅπως ἐπιταχύνη τὴν πτώσιν τῆς Πύλου, ἐνόμισε καλὸν νὰ κυριεύσῃ τὴν μικρὰν Σφακτηρίαν, τὴν ὁποίαν κατεῖχον εὐάριθμοὶ τινες γενναῖοι ἄνδρες, ἐν οἷς ὁ Μαυροκορδάτος, ὁ Τσαμαδός, ὁ Σταῦρος Σαχίνης, ὁ Δημήτριος Σαχτούρης καὶ ἄλλοι.

Τὴν 25 Ἀπριλίου 52 πολεμικὰ ἐχθρικὰ πλοῖα ἐφάνησαν ἔμπροσθεν τοῦ λιμένος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὑπῆρχον 8 Ἑλληνικὰ ὑπὸ τὸν Ἀναστάσιον Τσαμαδόν. Ὁ δὲ ἐπίλοιπος Ἑλληνικὸς στόλος ἔξωθεν τοῦ λιμένος εὐρισκόμενος, δὲν ἠδύνατο νὰ βοηθήσῃ τὴν Σφακτηρίαν, ἐπικρατούσης νηνεμίας. Ὁ ἐχθρικὸς στόλος περὶ τὴν μεσημβρίαν ἤρξατο νὰ κανονοβολῇ

τὴν νῆσον, ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ καπνοῦ 50 λέμβοι μεγάλα ἀπεβίβασαν εἰς τὴν Σφακτηρίαν στρατόν, ὅστις μετὰ πείσμα τῶδ' ἡ μάχην ἐγένετο κύριος τοῦ νησιδίου. Ὁ Τσαμαδός, ὁ γέρον Ἀναγνωσταράς, ὁ Ἰταλὸς φιλέλλην Σάνταρόζας, ὁ Σχάχινης, ἐφονεύθησαν. Ἐκ τῶν 8 πλοίων τῶν παρὰ τὴν Σφακτηρίαν, τὰ μὲν ἑπτὰ ἐσώθησαν ὡς ἐκ θαύματος, τὸ δὲ ὄδρον, ὁ Ἄρης, βρῖκιον τοῦ Τσαμαδοῦ, τοῦ ὁποίου φονευθέντος ἀνέλαβε τὴν διοίκησιν ὁ Σχάχτούρης καὶ εἰς τὸ ὁποῖόν κατέφυγε καὶ ὁ Μαυροκορδάτος, ἐξώρμησε τὸ πέλαγος ἐνῶ ἡδὲ περὶ αὐτὸ εἶχον συμπυκνωθῆ ὅλα τὰ ἐχθρικά πλοῖα ὅπως τὰ αἰχμαλωτεύσωσι. Τότε συνέβη πάλιν μοναδικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ναυμαχιῶν. Ἐν πλοῖον ἐπολέησεν ἐπὶ ἑξ ὥρας κατὰ 34 ἐχθρικῶν, καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ μὲν Α. Μαυροκορδάτος ἐκράτει πιστόλιον εἰς τὴν χεῖρα ὅπως αὐτοχειριασθῆ ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας, ναύτης δὲ ἐκράτει θραυλίδα ὅπως ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θέσῃ πῦρ ἐν τῇ πυριταποθήκῃ. Τελευταῖον ὁ Ἄρης διέσπασε τὰ ἐχθρικά πλοῖα καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸ πέλαγος μὴ ἀπολέσας εἰμὴ δύο μόνον ἄνδρας.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Παθήματα τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἐν Μεθώνῃ. — Ἐτέρα περὶ Καφηρέα νίκη τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου.

Τὴν 30 ἀπριλίου ὁ Μιαούλης εὗρεν ἀφορμὴν νὰ ἐκδικηθῆ λαμπρῶς τὴν πτῶσιν τῆς Σφακτηρίας. Μέρος τοῦ στόλου τοῦ Ἰβραήμ πασσαῦ εὗρισκετο εἰς Μεθώνην ἠγκυροβολημένον, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι οὗτοι, ἀκούοντες τὰς ἐπιτυχίας τοῦ ἀρχηγῶν τῶν, διέτριβον αὐτόθι ἀμερίμνως ὀπωσοῦν. Τοῦτο παρατηρῶν ὁ Μιαούλης, ὅστις μετὰ τὴν μοῖράν του παρέπλεεν ἐξω-

εν τῆς Μεθώνης καὶ τῆς Κορώνης, εἰσέρχεται εἰς τὸν λιμένα καὶ πέμπει κατὰ τῶν ἠγκυροβολημένων πλοίων πέντε πυρπολικά, τὰ ὅποια, μολονότι κατεπυροβολοῦντο ὑπὸ τῶν ἐχθρικών, ἀτρόμως ἐρρίφθησαν ἐπ' αὐτῶν καὶ κίουσι μίαν φρεγάταν, τρεῖς κορβέτας καὶ ἕξ μικρότερα πολεμικά καὶ φορτηγά. Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπιπτον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ οἱ παλαιοὶ Ἀδαρῖνοι ἢ δὲ Πύλος στενωῶς πολιορκηθεῖσα, καὶ μὴ δυναμένη πλέον ν' ἀνθέξῃ, παρεδόθη ὡσαύτως τὴν 6ην Μαΐου μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν.

Ἐτέρα ὁμοῦς πάλιν παρὰ τὸν Καφηρέα λαμπρὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου νίκη, ἐξεδίκησε τὴν ζημίαν ταύτην.

Ὁ Τουρκικὸς στόλος ἐτοιμασθεὶς, ἐξέπλευσεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως τὴν 12ην Μαΐου καὶ ἀπῆντήσε τὴν 16ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μεταξὺ Τενέδου καὶ Λήμνου τὴν δευτέραν Ἑλληνικὴν μοῖραν, ὑπὸ τὸν ἀντιναύαρχον Σαχτούρη, συγκεϊμένην ἐξ 20 πολεμικῶν καὶ 8 πυρπολικῶν. Ἐκεῖ ἠγκυροβόλισθησαν μόνον, μετὰ τέσσαρας δὲ ἡμέρας συνηνητήθησαν αὐθις μεταξὺ Εὐβοίας καὶ Ἄνδρου, παρὰ τὸν Καφηρέα, καὶ ἐνταῦθα συνήφθη ναυμαχία τὴν 3ην ὥραν μετὰ μεσημβρίαν. Ὁ ἐχθρικός στόλος, συγκεϊμένος ἐκ 51 πολεμικῶν πλοίων καὶ τινῶν φορτηγῶν, ἀνιέστη μὲν ἐπί τινα ὥραν, ἀλλ' ἐπὶ τέλους διερράγη ἢ γραμμῇ αὐτῶν τότε ὁ Σαχτούρης παρέλαβε δύο πυρπολικά, τὸ τοῦ Ἰωάννου Ματρόζου, Ἰδραίου, καὶ τὸ τοῦ Λαζάρου Μουσιῦ, Σπετσιώτου, καὶ ἐρυήσας καθ' ἑνὸς δικρότου τὸ κατέκαυσε. Μετ' ὀλίγον ἕτερος πυρπολητής, ὁ Μπούτης, ἔκαυσε μίαν κορβέταν. Ἐτράπη δὲ τότε ὁ ἐχθρικός στόλος κατὰ κράτος διωκόμενος ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ὅστις ἠνάγκασε μίαν κορβέταν νὰ ριφθῇ εἰς τοὺς βράχους τῆς Σύρου, αἰχμαλωτεύσας τὸ πλήρωμα αὐτῆς.

συνέλαβε δὲ καὶ ἕτερα φορτηγὰ ὑπὸ Αὐστριακῶν συμμάχων φέροντα τροφὰς καὶ πολεμικοὺς ἐφοδία.

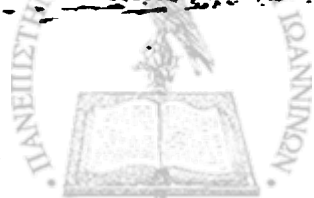
ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΝ.

Ὁ Ἰβραήμ, μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Πύλου, διευθύνθη πρὸς τὴν Κυπαρισσίαν, ἵνα καταστρέψῃ στρατόπεδόν τι ἐξ 600 ἀνδρῶν κατέχον τὴν θέσιν Μανιατάκιον ὑπὸ τὸν ἀρχιμανδριτὴν Γρηγόριον Δικαίον τὸν ἐπιλεγόμενον Παππαφλέσαν. Τῶντι τὴν 20ὴν Μαΐου 3,000 ἵππεῖς καὶ πεζοὶ ὤρμησαν κατὰ τῶν αὐτόθι Ἑλλήνων, οἵτινες ἀντέστησαν μὲν γενναίως, ἐπολέμησαν, ἐφόνευσαν 600 περίπου ἀντιπάλους, ἀλλ' ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ πάντες μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν. Λέγεται δὲ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Ἰβραήμ συνενικήθη, ὅτε ἔφεραν πρὸς αὐτὸν τὴν αἵμοσταγῆ κεφαλὴν τοῦ Δικαίου· τοσοῦτον θαυμαστὴν ἔδειξαν οἱ περὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον γενναϊότητα. Ὁ Ἰβραήμ ἐπανῆλθε τότε εἰς Μεσσηνίαν· τὴν 28ην Μαΐου ἐληλάτησε καὶ ἔκκυσε τὰς Καλάρας καὶ τὸ Νησίον, μεθ' ὃ ἀπῆλθεν εἰς Μεθώνην, ὅπως ἐπιχειρήσῃ ἐκείθεν νέας ἐπιδρομὰς.

Καὶ πρῶτον ἐστράτη ἐπὶ τὴν Τρίπολιν· καθ' ὁδὸν συνεπλάκη τὴν 6ην Ἰουνίου ἐν Δραμπάλα μετὰ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, ὅστις ἕνεκα τῶν πολιτικῶν ἐρρίδων φυλακισθεὶς, ἀπεφυλάχισθη ἤδη, ὅτε μέγας ἐπέκειτο κίνδυνος. Ὁ Κολοκοτρώνης ἐπὶ δύο ἡμέρας ἀντέστη, ἀλλ' ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλος νὰ ὑποχωρήσῃ, ἀφοῦ ὁμως ἐπήνεγκε μεγάλην βλάβην εἰς τὸν ἐχθρόν. Τὴν δεκάτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς εἰσῆλθεν ὁ Αἰγύπτιος εἰς Τρίπολιν, τὴν ὁποίαν εἶχον ἐγκαταλείψει οἱ Ἕλληνες ἀφοῦ ἔκαυσαν αὐτήν καὶ ἀπήγαγον ὅ,τι πολύτιμον.

Ἐκ Τριπέλεως ὁ Ἰβραήμ ἐπορεύθη πρὸς τὸ Νεὺν Πέλοπον.

Πάντα τὰ γεννήματα καὶ αἱ τροφαὶ τῆς Ἀργολίδος εἶχον
 συνθηρασθῆναι εἰς τοὺς Μύλους τοῦ Ναυπλίου, ἕνεκα δὲ τῆς
 κατεσπευσμένης τῶν ἐχθρῶν πορείας οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπρό-
 σθεασαν νὰ τὰ μεταφέρωσιν ἐντὸς τοῦ φρουρίου. Ἦτο πρό-
 βλημα ὅτι ἤθελεν εἶναι δεινότερον δυστύχημα ἂν δὲν ἐσω-
 ζοντο. Τοῦτο συνειδὼς ὁ Δημήτριος Ἰψηλάντης, ἀνέλαθε
 μετὰ 250 περίπου ἀνδρῶν ν' ἀντιπαραταχθῆν ἐνταῦθα κατὰ
 τῶν Αἰγυπτίων. Μετὰ τὴν αὐτῆς δὲ ἀνδρείας ὑπερήσπισε
 τοὺς Μύλους, ὥστε ἠνάγκασε τὸν Ἰσραήμ ν' ἀναχωρήσῃ,
 ὁ στρατηγὸς οὗτος ἀφοῦ ἐλεηλάτησε τὴν Ἀργολίδα, ἐπέ-
 στρεψεν εἰς Τρίπολιν, ὅπως νῆξ καὶ κερῶν δυνάμεις καὶ πολι-
 ορκιτικὰ ἐργαλεῖα ἐπέλθῃ αὐθις κατὰ τοῦ Ναυπλίου.

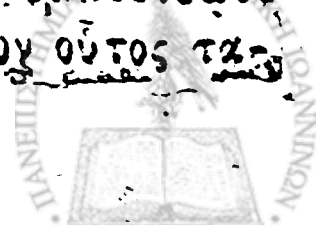
Ἄλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Κολοκότρωνης συνήθροισεν ἀρκετὸν
 στράτευμα, ἠνώθη μετὰ τῶν λοιπῶν ὀπλαρχηγῶν τῆς Πε-
 λοποννήσου καὶ τοῦ Δημητρίου Ἰψηλάντου καὶ κατέλαβον
 πάντες τὰς περὶ τὴν Τρίπολιν θέσεις, ὅπως διὰ τοῦ τρόπου
 τούτου στέρησασιν μὲν τοὺς πόλεμους τῶν τροφίμων, ἐμπο-
 δίσωσι δὲ τὰς ἐλευθέρους αὐτῶν κινήσεις. Ἐπειδὴ δὲ διεδόθη
 ὅτι οἱ εἰς τὴν Μεσσηνίαν Αἰγύπτια ἐπρόκειτο νὰ ἐνωθῶσι
 μετὰ τῶν ἐν Τρίπολει, ὁ Κολοκότρωνης ἀπέφασκε νὰ προσ-
 σέλωσι τὸν ἐχθρὸν, πρὶν προφθάσει νὰ ἐνωθῆ μετὰ τῶν
 ἐπερχομένων. Τῷ ὄντι τὴν νύκτα τῆς 23ης πρὸς τὴν 24ην
 ἐβίβασαν οἱ ἡμέτεροὶ πρὸς τὰ Τρίκορφα καὶ τὸ Βαλτέτσιον,
 ὅπως τοποθετηθῶσιν εἰς ὀχυροτέρας θέσεις, ἀλλ' ἐννοήσας
 ὁ Ἰσραήμ τὸ πρᾶγμα, ἐστειλε μέρος τοῦ ἰδίου στρατοῦ καὶ
 κατέκαθε τὸν ἕνα λόχον τῶν Τρίκορφων, διότι τοὺς ἄλλους
 δύο εἶχον προκαταλάβει οἱ Ἕλληνες, καθ' ὧν ἐπέπεσαν
 ἐπὶ πάντες οἱ πολέμιοι. Καὶ ἤλθον μὲν οἱ ἐν Βαλτετσίῳ ἐπὶ
 βοήθειαν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάθησαν ν' ἀνισταθῶσιν εἰς τὸ ἐχ-
 θρὸν ἱσχυρόν.

Ἐν τούτοις τὰ ὀχυρώματα τῶν ἐν Τριχώρφοις ἀντείχον
 καὶ τοὶ ζωπρῶς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν προσβληθέντα, ἀλλὰ μετὰ
 παρέλευσιν ὥρας ἰκανῆς, ὁ Ἰσραήμ προσέβαλε τοὺς Ἑλλη-
 νας ἐκ τῶν ὀπισθεν τῶν ὀχυρωμάτων αὐτῶν, τοὺς ἐξέβαλεν
 ἐξ αὐτῶν καὶ τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, φυγὴν αἱματηράν, διότι
 διήλθον διὰ μέσου τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν καὶ ἀπώλεσαν 300
 περίπου. Ὁ δὲ Ἰψηλάντης διέμεινε μὲν ἡμέρας τινὰς εἰσέ-
 τι ἐν Βερβαίοις, καὶ ἐπεχείρησε νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πρόοδον
 τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους ὑπὸ τοῦ Ἰσραήμ
 νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν θέσιν του, ὥστε ὁ ἐχθρὸς ἔμεινε ἤδη
 ἐλεύθερος εἰς τὰς κινήσεις του καὶ περιήρχετο λεηλατῶν καὶ
 πυρπολῶν ἐπὶ ἄρκετόν χρόνον, μεθ' ὃ ἐπέστρεψεν αὐθις εἰς
 Μιθῶνην.

Τὰ πράγματα εὐρίσκοντο εἰς ἐλσεινήν ὡσάύτως κατὰστα-
 σιν ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι· ἀλλ' ἐκεῖ περιεπλέχθησαν
 μᾶλλον ἔνεκα τῆς προδοσίας τοῦ Ὀδυσσεύς, παρακινήθέν-
 τος εἰς τοῦτο ἐκ τῆς δυσμενείας τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς
 ἀποτυχίας πάντων τῶν ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ. Ὁ ὀπλαρχη-
 γὸς οὗτος ἀφοῦ ἔφερεν ἄρκετούς πρῶσπασμούς εἰς τοὺς Ἑλ-
 ληνas, παρεδόθη εἰς τὸν Γκοῦραν· καὶ ἔμεινε μὲν ἐπὶ τινα
 καιρὸν ἐλεύθερος, ἀλλ' ἐπὶ τέλους περιορίσθη εἰς μοναστήριον,
 μετηνέχθη εἰς τὸν παρὰ τὸν ναὸν τῆς Ἀπτέρου Νίκης πύργον
 ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐφυλακίσθη ἐκεῖ· μέχρι
 οὗ τὴν 5ην Ἰουλίου 1825 εὐρέθη πεπνιγμένος καὶ ἐξομιμένος
 κάτωθεν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀπτέρου Νίκης.

Τρεῖς χιλιάδες Τοῦρκοι ἐξεστράτευσαν τὴν 4ην Μαΐου κατὰ
 τῆς Ἀμφίσσης. Οἱ Ἕλληνες ἔσπευσαν νὰ προκταλάβωσι
 τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ χωρίον τῆς Πεντώρης, ὅπως ἐμποδίσωσι
 τὴν ἐπίδρομὴν ταύτην τοῦ ἐχθροῦ, ἀλλ' ἐπελθὼν οὗτος τα-

γῆς τοῦ διεσκόρπιστε καὶ ἐκυρίευσεν τὴν Ἀμφισσάν, ἐκεῖ-
θεν δὲ διέτροσε καὶ ἐληλάτει τὴν ἐπυχρίαν ταύτην ἀνενο-
χλήτως.

Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου τοῦ 1825 ἐπεχείρησεν ὁ
Κανάρης μέγα ἐπιχείρημα. Ὁ Αἰγυπτιακὸς στόκος εὐρίσκα-
το ἐν τῷ λιμένι τῆς Ἀλεξάνδρειας ἠγκυροβόλημένος, ὁ δὲ
Κανάρης παραλαβὸν δύο πολεμικά καὶ δύο πυρπολικά ἐκ-
τὸς τοῦ εἰδικοῦ του, εἰσῆλθεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξάν-
δρειας τὴν 29ην Ἰουλίου ὑπὸ οὐδετέραν σημαίαν, καὶ ὠθού-
μενος ὑπὸ αὐραὺς οὐρίας ἐπλησίασε πρὸς τὸν στόλον. Ἀλλ'
αἴφνης ὁ ἀνεμος ἤρχισε νὰ γίνηται ἐναντίας, ὥστε ὁ Κανάρης
οὐκ ἔδύνατο νὰ φέρῃ πλέον τὸ πυρπολικόν του κατὰ τοῦ
ἐχθρικοῦ στόλου· ἔθεσεν οὐδὲν ἤττον πῦρ εἰς αὐτό, διότι ἤλ-
πιζε μήπως μεταβληθῇ ὁ ἀνεμος καὶ τὸ διευθύνῃ πρὸς τὸν
στόλον· αὐτὸς δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὴν κέμβον καὶ ἐσώθη εἰς τὰ
πολεμικά. Τὸ πυρπολικόν του ἄκως φερόμενον τῇ δεκαεπτῇ
ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, οὐδεμίαν ἐφεστῆ βλάβην εἰς τοὺς πολεμικοὺς.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΔΕΥΤΕΡΑ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.

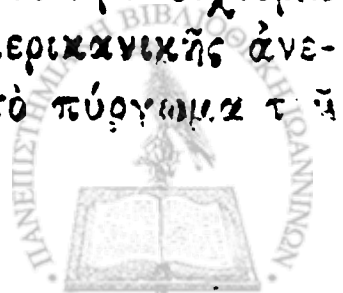
Διοικητὴς τῶν στρατευμάτων τῆς δυτικῆς Ἑλλάδος εἶχε
διορισθῆ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1825 ὁ Ρεσιτ Πασσάς,
ὅστις ἐπώνυμά εἶτο Κιουταχῆς, διότι πρότερον εἶχε διορισθῆ
διοικητὴς Κιουταγίας (ἣτις εἶναι τὸ ἀρχαῖον Κοτυαεῖον) ἐν-
τῇ Φρυγίᾳ τῆς μικρῆς Ἀσίας. Υἱὸς χριστιανοῦ τίνος τῆς
Γεωργίας ἐξώλισσε καὶ δεχθεὶς τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν
ἀνέβη εἰς τὰ ὑψηλότετα ἀξιώματα. Ὁ ἐπιτήδειος οὗτος
στρατηγὸς ἀνέλαβεν ἤδη τὴν ἀρχηγίαν τῶν στρατευμάτων,
καὶ ἐσκόπει νὰ προσάλλῃ τὸ Μεσολόγγιον, τοῦ ἀποθνήσκοντος

ἄλωσιν τῶν ἐπέβαλεν ὁ Σουλτάνος διὰ τῶν ἐξῆς ἐκφραστικωτάτων λέξεων « ἢ τὸ Μεσολόγγιον ἢ τὴν κεφαλὴν σου. »

Ὁ Κιουταχῆς κατευνάσας τὰς ἐν Ἠπειρῷ ταραχὰς, προσέλαβε συμμάχους Ἀλβανούς τινες ἀρχηγούς καὶ μετὰ μεγάλου στρατοῦ καὶ ἀφθόνων πολεμεφοδίων διέβη κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοίξεως τὰ στενὰ τοῦ Μακρυνόρου, τὰ φυλαττόμενα ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ Βάλτου καὶ Ξηρομέρου, οἵτινες ὁμως ὑπεχώρησαν ἅμα προσεγγίσαντος τοῦ ἐχθροῦ· διήλθεν ἀκολούθως τὸν Ἀχελῶνα, καὶ τὴν 11ην Ἀπριλίου ἐφθασεν ἔμπροσθεν τοῦ Ἀνατολικοῦ, τὴν δὲ 15ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἤρχισε τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογγίου.

Εἰς τὸ Μεσολόγγιον ὑπῆρχον τρεῖς χιλιάδες στρατιῶται, ἐκτὸς τῶν δυναμένων νὰ φέρωσιν ὄπλα πολιτῶν· στρατιῶται πάντες ἐμπειροπόλεμοι καὶ ἔχοντες γενναίους ἀρχηγούς τὸν Τσόγκαν, τὸν Μακρῆν, τὸν Στουρνάρην, τὸν γέροντα Νόττην Μπότσαρην καὶ ἄλλους ἦττον ἐπισήμους. Εἶχε δὲ ἰσχυρωθῆ τὸ φρούριον ὀπωσοῦν καλῶς ὑπὸ τοῦ Ἑλληνομηχανικοῦ Κοκκίνη, ὅστις ἐν διαστήματι τριῶν μηνῶν βοήθουμένος ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ τῶν πολιτῶν προσέθηκε νέους προμαχῶνας, ἐπεσκεύασε τοὺς παλαιούς, ἀνήγειρε κληρονοστάσια, προχώματα, τάφρους καὶ κατέστησαν αὐτὸ ἱκανὸν ν' ἀνθέξῃ εἰς τακτικὴν πολιορκίαν. Εἰς ἕκαστον τῶν ἰσχυρωμάτων τούτων ἀπεδόθη τ' ὄνομα ἐπισήμου τινὸς φίλου ἢ προμάχου τῆς Ἑλλάδος, ἢ τῆς ἐλευθερίας ἐν γένει. Τὸ φρούριον εἶχε σχῆμα ἐπτάγωνον· ὁ κεντρικὸς προμαχῶν εἶχεν ἀφιερωθῆ εἰς τὸν Μάρκον Βότσαρην, μετὰ τοῦτον βοιωτικῶς ἐπήρχετο τὸ πύργωμα τοῦ Κοραῆ, τὸ προτείχισμα τοῦ Φραγκάλιου, ἑνὸς τῶν ἰδρυτῶν τῆς Ἀμερικανικῆς ἀνεξαρτησίας, τὸ κληρονοστάσιον τοῦ Βύργου, τὸ πύργωμα τῆς

Γουλιέλμου Τέλλου, τὸ ἕτερον τοῦ Κοτσιούσκου καὶ τὸ κανονοστάσιον τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη. Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ γραμμὴν ἐπὶ μὲν παρακειμένου τινὸς νησιδίου ἀνηγείρετο τὸ κανονοστάσιον τοῦ Σαχτούρη, πρὸς ἀνατολὰς τοῦ προμαχώνος τοῦ Μπότσαρη, τὸ προτειχισμα τοῦ Μακρῆ, τὸ μνηοειδὲς πρόφραγμα τοῦ Γουλιέλμου τῆς Ὁραγίας, τοῦ προμάχου τῆς ἐλευθερίας τῶν ἠνωμένων χωρῶν. ἀκολούθως δὲ ἤρχοντο τὰ κανονοστάσια τοῦ Ῥήγα Φεραλου καὶ τοῦ μηχανικοῦ Κοκκίνη τὸ καρκίνοειδὲς πρόφραγμα τοῦ Μορταλαμβέρτου καὶ τὰ κανονοστάσια τοῦ Σιεφέλδου, τοῦ Κανάρη καὶ τὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου Καστριώτου. Ἐφερον δὲ τὰ ὀχυρώματα ταῦτα 48 μόνον κανόνια καὶ 4 βομβοῦρριπτῆρας.

Ὁ ἐχθρὸς ἅμα φθάσας ἤρχισε τὴν πολιορκίαν καὶ κατέσκευασε τάφρον προσιτήριον ὅπως, πλησιάζων πρὸς τοὺς προμαχῶνας καὶ ἰδίως τοῦ Μπότσαρη, βλάπτῃ χωρὶς νὰ βλάπτεται· ἀλλ' ὀλίγη ὑπῆρχεν ἡ ὠφέλεια ἣν ἐπέτυχεν· ἄλλως τε καὶ οἱ Ἕλληνες ἤρχισαν νὰ ἐγείρωσι δευτέραν σειρὰν προμαχῶνων καὶ προτειχισμάτων, ἵνα μὴ βλάπτωνται ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ τοῦ νυχθημερὸν πυροβολοῦντος, καὶ ὑψώσαντος συγχρόνως ἀπέναντι τοῦ κανονοστασίου τοῦ Νορμαννοῦ, τὸ ὅποιον οἱ Ἕλληνες πρὸ ὀλίγου εἶχον ἀνέγειρει, τερατώδη ὄγκον γῆς ἔχοντα 6—9 μέτρων πλάτος, καὶ διεσυσθυμένον ἰδίως κατὰ τοῦ Φραγκίλου.

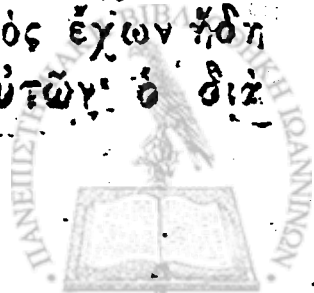
Οἱ πολιορκούμενοι ἀντειχόν λοιπόν· περιέμενον ὁμῶς τὸν Ἑλληνικὸν στόλον, ἵνα φέρῃ αὐτοῖς βοήθειαν καὶ τρόφιμα, ἀλλ' οὗτος δὲν ἐφαίνετο διότι κατεγίνετο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἀφίξιν τῆς ναυτικῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως εἰς Μισσολόγγιον. Τῷ αὐτῷ Ἕλληνικὸς στόλος μαθὼν ὅτι ὁ Βυζαντινὸς

καὶ ὁ Αἰγυπτιακὸς εὐρίσκετο ἐν ἀτάξια ἠγκυροβολημένοις εἰς Σούδαν, ἐξέπλευσε τὴν 29ην Μαΐου, καὶ τὴν 31ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἔφθασεν ἐξω τῆς Σούδας, ὅπου ἀπαντήσας δεκαπέντε ἐχθρικὰς προφυλακίδας, τὰς προσέβλεπεν· αὗται δὲ μετὰ ἐλαχίστην ἀντίστασιν εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ λιμένος. Ἀλλ' ὅταν ἐπλησίασαν οἱ ἡμέτεροι εὗρον τὸν ἐχθρικὸν στόλον παρατεταγμένον καὶ διηρημένον εἰς τέσσαρας μοῖρας. Οὐδὲν ἤπειον οἱ Ἕλληνας ἐναυμάχησαν τὴν 2αν Ἰουνίου πρὸς μίαν τῶν μοιρῶν τούτων εὐρισκομένην εἰς τὸν ἔξω λιμένα τῆς Σούδας, καὶ συγκειμένην ἐκ τεσσαράκοντα περίπου πλοίων, ἔκαυσαν μίαν κορβέταν 28 κανονίων καὶ ἠνάγκασαν τὰ λοιπὰ γὰ τραπῶσι. Μετὰ τοῦτο ὅμως ὁ Ἑλληνικὸς στόλος ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν.

Ὁ δ' ἐχθρικός παραλαβὼν 4,600 ἵππεις, 1200 ἐργάτας, καὶ συγκείμενος ἐξ 80 μεγάλων πλοίων, ἐπλευσέ πρὸς τὸν Πύλον. Μία μοῖρα τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ὑπὸ τὸν Μιαούλην προσεπάθησε νὰ παρακώλυσῃ τὸν πλοῦν αὐτοῦ παρὰ τὸν Μαλέαν, ἀλλ' ἐν ἀριθμῷ οὔσα οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ· ὥστε ὁ ἐχθρὸς ἔφθασεν εἰς Πύλον, καὶ ἀπεδίωξε στρατεύματα· καὶ ἐκεῖθεν 55 πλοῖα ἐφάνησαν τὴν 28ην Ἰουνίου ἔξωθεν τοῦ Μεσολογγίου, ἠνάγκασαν τὸν ἐκεῖ εὐρισκόμενον Ἑλληνικὸν στολίσκον νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ ἐνίσχυσαν τὸ Τουρκικὸν στρατόπεδον διὰ τροφῶν, πολεμικοφιδίων καὶ χρημάτων. Εὐτυχῶς ἅμα τούτου γενομένου μέγα μέρος τοῦ Τουρκικοῦ τούτου στόλου ἀπῆλθεν, ἔμειναν δὲ μόνον πλοιάρια τινὰ πρὸς διατήρησιν τῆς διὰ θαλάσσης πολιορκίας.

Ὅπως δὴποτε ὅμως ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης ἤρχισε νὰ δεινοῦται ἡ θέσις τῶν πολιορκουμένων· ὁ ἐχθρὸς ἔχων ἠδὲ πάντα τ' ἀναγκαῖα διηνεκῶς εἰργάζετο κατ' αὐτῶν· ὁ δὲ διὰ

θαλάσσης ἀποκλεισμός ἀφήρει μέχρι τινός τὴν ἐλπίδα βοη-
θείας ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου. Ὡστε ὁ Κιουταχῆς ἐνόμισε
κατάλληλον τὸν καιρὸν νὰ ὀμιλήσῃ περὶ παραδόσεως· ἀλλὰ
δὲν ἐπέπρωτο νὰ πέσῃ τοσοῦτον εὐκόλως τὸ φρούριον τοῦτο,
καὶ οἱ πολιορκούμενοι μετὰ περιφρονήσεως ἀπέρριψαν τὰς
προτάσεις τοῦ στρατάρχου τῶν πολεμίων. Ἐντεῦθεν παρορ-
γισθεὶς οὗτος ἀφοῦ ἔθεσε πῦρ εἰς τὴν πρὸς τὸ κανανοστάσιον
τοῦ Μπότσαρη ὑπόνομον, ὤρμησε τὴν 16ην Ἰουλίου διὰ
γενικῆς ἐφόδου κατὰ τοῦ Μεσολογγίου, ἀλλ' ἀπεκρούσθη
δεινῶς, μεγάλην παθῶν ζημίαν. Τὴν 21ην ἐπεχείρησε νέαν
ἐφοδὸν, ἀλλ' ἐπίσης ἀπέτυχεν, ἀπολέσας πλείστους στρα-
τιώτας. Περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου ἔφθασεν ὁ Ἑλληνικὸς
στόλος ἐμπροσθεν τοῦ Μεσολογγίου, ἀφοῦ προηγουμένως
ἔτραψεν εἰς φυγὴν τὸν Τοπάλ Πασσᾶν, καὶ τὸν κατεδίωξεν
ἐπὶ πολὺν ὥραν, ἐσκόρπισε τὰ εἰς τὴν λίμνην ἐχθρικὰ πλοιά-
ρα, συνέλαβε τινὰ ἔξ αὐτῶν καὶ ἐτροφοδότησε τὸ Μεσο-
λόγγιον.

Καὶ ἑτέρα δὲ βοήθεια ἀνεφάνη ὑπὲρ τῶν πολιορκουμέ-
νων ὁ Καρχισκάκης, ὅστις ἦλθεν εἰς τὴν δυτικὴν Ἑλλάδα,
συνεννοηθεὶς μετὰ τῶν πολιορκουμένων, ἐπέπεσε τὴν νύκτα
τῆς 23ης Ἰουλίου κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοπέδου, ἐνῶ συγ-
χρόνως οἱ πολιορκούμενοι ἐπεχείρουν ἔξοδον. Ὁ δὲ ἐχθρὸς
μετὰ βραχεῖαν ἀντίστασιν ἐγκατέλειψε τὸ πρὸς τὸ μέρος
τῆς ἐφόδου στρατόπεδόν του ἀπολέσας πολλοὺς ἀνδρας,
ἐνῶ οἱ Ἕλληνες οὐκ ὀλίγα λαβόντες λάφυρα, ἐπέστρεψαν εἰς
τὰς θέσεις των.

Τότε ὁ Κιουταχῆς ἐπέστησε πᾶσαν τὴν προσοχὴν τοῦ εἰς
τὸ τερατῶδες ἐκεῖνο ὕψωμα τὸ ὁποῖον οἱ πολιορκούμενοι ἐ-
κάλεσαν ὕψωμα ἐνώσεως, καὶ τὸ ὁποῖον μάτην ἠγωνίσθη-

σαν να κατὰστρέψωσι, πυροβολοῦντες ἐκ τῶν πυργωμάτων
 τοῦ Κοτσιούσκου καὶ τοῦ Γουλλιέλμου Τέλλου. Εἰς τὸ ὕ-
 ψωμα τοῦτο εἶχεν ἤδη δώσει ὁ Κιουταχῆς τὰς μεγαλειτέρας
 διαστάσεις, σκοπεύων δι' αὐτοῦ νὰ γίνῃ κύριος τοῦ Φραγκλί-
 νου. Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες προλαβόντες ἀπέκοψαν τὸ προτεί-
 χισμα τοῦτο δι' ἐσωτερικῆς τάφρου ὥστε ὅτε ὁ Κιουταχῆς
 ἐκυρίευσεν αὐτὸ τὴν 11 Αὐγούστου, εἶδεν ὅτι οὐδὲν κατω-
 θωσε καὶ ἤρχισεν ἐγείρων δεύτερον ὕψωμα ἔσωθεν τοῦ Φραγ-
 κλίνου. Ἀλλὰ τότε οἱ Ἕλληνες διὰ συνεχῶν ὑπονόμεων
 πολλοὺς ἐφόνευσαν ἄνδρας, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν 19ην Αὐγού-
 στου ἀνέκτησαν δι' ἐπιτηδεῖας ἐξόδου τὸ τε προτείχισμα
 τοῦ Φραγκλίνου καὶ τὴν ἄκραν τοῦ ὕψωματος τῆς ἐκώσεως.

Μετὰ τὰς συνεχεῖς ταύτας ἀποτυχίας ὁ Κιουταχῆς ἤρ-
 χισε ν' ἀπελπίζηται περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς πόλεως ταύτης,
 ἐξηκολούθησεν ὁμως εἰσέτι τὴν πολιορκίαν, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου
 οἱ πολιορκούμενοί ἔλαβον νέας ἐπικουρίας ἀνδρῶν, ὁ δὲ Κά-
 ραῖσκάκης διορισθεὶς στρατηγὸς τῶν κατὰ τὴν δυτικὴν Ἑλ-
 λάδα στρατευμάτων, ἤρχισε νὰ παρενοχλῆ τὰ νῶτα τοῦ
 ἔχθρου. Ἀλλ' ἕτερος ἀνεφάνη πολέμιος τῶν πολιορκουμένων.

Ὁ Μεχμέτ Ἀλῆς, παρασκευάσας νέαν κατὰ τῆς Ἑλλάδος
 ἑκστρατεῖαν, ἐπεμψε περὶ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1828
 εἰς Πελοπόννησον πρὸς τὸν Ἰβραήμ μυρίου εἰσέτι στρατιώ-
 τας καὶ πολεμεφόδια· οὗτος δὲ κύξας οὔτω τὰς δυνάμεις,
 ἀπεφάσισε ν' ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴν πολιορκίαν τοῦ Μεσολογ-
 γίου, καὶ τοι μεσουῖνος τοῦ χειμῶνος. Ἐπὶ τούτῳ λοιπὸν
 πρὸς ἀφῆκε φρουρὰν ἰκανὴν ἐν Τριπόλει καὶ ἐν τοῖς φρου-
 ρίοις τῆς Μεσσηνίας, διευθύνθη πρὸς τὰς Πάτρας ἀνενοχλήτως,
 ἐπιβιάσας συγχρόνως τὸ πυροβολικόν του εἰς τὸν σόλον, καὶ
 πέμψας αὐτὸ εἰς Μεσολόγγιον. Περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου διέ-

Ἐπὶ εἰς τὴν ἀπέναντι στερεάν Ἑλλάδα καὶ περὶ τὰ τέλη πάλιν τοῦ ἐπομένου μηνὸς ἐστρατοπέδευσεν ἔμπροσθεν τοῦ Μεσολογγίου, ἐκεῖ δὲ παραλαβὼν πάντα τὰ ὀχυρώματα τῶν Τούρκων, ἀνέλαβε τὴν πολιορκίαν, τοῦ Κιουταχῆ ἀπομακρυνθέντος κατ' ἀρχὰς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Αἰγυπτίου ἡγεμονόπαιδας.

Ὁ Ἰβραήμ ἤρχισεν ἀμέσως τὰς πολεμικὰς ἐργασίας του· ἐνῶ δὲ ἀνήγειρε νέα ἰσχυρότερα τοῦ Κιουταχῆ ὀχυρώματα, ἐπρότεινε συγχρόνως δις ἐν ἀρχῇ Ἰανουαρίου 1826 συνθηκολογίαν πρὸς τοὺς παλιορκουμένους, ἀλλ' οὗτοι καὶ τοὶ δεινὰ πάσχοντες ἕνεκα τῆς ὕψους τοῦ ἔτους καὶ ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τροφῶν, ἀπέρριψαν γενναίως τὰς προτάσεις ταύτας.

Εὐτυχῶς τὴν δεκάτην ἕκτην Ἰανουαρίου ἐτροφοδότησε τοὺς καρτερικοὺς τούτους ἀνδρας ὁ Μιαούλης ἐπὶ δύο μῆνας, ἀλλὰ τὰ κατ' αὐτοὺς ἦσαν οὐδὲν ἥττον δεινότατα, διότι μετ' ὀλίγον ἀπέπλευσε μὲν ἐκεῖθεν ὁ Ἑλληνικὸς στόλος, ἐνῶ ὁ Τουρκικὸς ἦτο πλησίον, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦ Καραϊσκάκη ἐλαχίστην ἠδύνατο νὰ παράσχη βοήθειαν. Ἀλλὰ τοιαύτη ἦτον ἡ καρδία τῶν ἀειμνήστων τούτων ἀνδρῶν, ὥστε οὐδέ στιγμὴν ἐθορυβήθησαν διὰ τὴν ἐπικειμένην μεγάλην συμφορὰν. Καὶ αὐτὸς ὁ Κιουταχῆς ἐθαύμασε τὴν γενναϊότητα αὐτῶν καὶ ἐνέπαιξε τὸν Ἰβραήμ ὅστις ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἐμελλε νὰ κυριεύσῃ τὸ φρούριον.

Ἀφοῦ ἐπεραίωσε τὰς προετοιμασίας του ὁ Ἰβραήμ ἤρχισεν τὴν 12 Φεβρουαρίου νὰ πυροβολῇ πανταχόθεν τὴν πόλιν, ἐν διαστήματι δὲ τριῶν ἡμερῶν κατέστρεψεν ἀπάσας σχεδὸν πᾶσας ἐν Μεσολογγίῳ οἰκίας· τὴν δὲ νύκτα τῆς 16 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐκυρίευσε τὸ ἐξωτερικὸν ὀχύρωμα τὸ ὁποῖον εἶχον ἀνεγείρει οἱ Ἕλληες πρὸς ὑπεράσπιαν τοῦ προμαχώματος ὁ

Βότσαρης· ἀλλὰ τὴν πρώτην ἐξεδίωξαν τοὺς πολειμίους ἐκεῖ-
θεν οἱ Ἕλληνες· καὶ δις μὲν ὤρμησαν πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι
ἐπὶ τὸ ὄχυρωμα, δις δὲ τὸ ἐκυρίευσαν, δις δὲ ἐξεδιώχθησαν
ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ὁ Ἰβραήμ. ἠναγκάσθη νὰ ζη-
τήσῃ τὴν βοήθειαν τοῦ Κιουταχῆ, ὅστις προθύμως συνέπρα-
ξεν· ἔκτοτε δὲ μετέβαλον καὶ τὸν τρόπον τῆς πολιορκίας·
ἀποφασίσαντες νὰ προσβάλωσι τὸ φρούριον διὰ θαλάσσης·
Πρὸς τοῦτο μετεχειρίσθησαν λέμβους ἐπιπέδους κάτωθεν,
λαγόνια καλούμενα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' αὐτῶν προ-
σέβαλον τὸ Βασιλάδιον, μικρὸν παρὰ τὸ Μεσολόγγιον νησι-
διον, τὸ ὁποῖον ἐκυρίευσαν τὴν 25ῃν Φεβρουαρίου· μεθ' ἧς
ἐκυρίευσαν τὴν 1ῃν Μαρτίου καὶ τὸ Ἀνατολικόν. Μετὰ δὲ
τὴν ἄλωσιν καὶ τοῦ νησιδίου τούτου, ὁ ἐχθρὸς ἀπεράσισε νὰ
κυριεύσῃ ἕτερον πάλιν νησιδίον, τὴν Κλείσσαν, κείμενον
ὡσαύτως παρὰ τὸ Μεσολόγγιον. Ἐν αὐτῷ ὑπῆρχεν ἐκκλη-
σία τῆς Ἁγίας Τριάδος, περὶ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες εἶχον
ἐγείρει ὄχυρώματα, φυλαττόμενα ὑπὸ φρουρᾶς ἐξ 100 μόλις
ἀνδρῶν. Ὁ Κιουταχῆς ἀνέλαβε μετὰ δισχιλίων ἀνδρῶν νὰ
τὸ κυριεύσῃ· ἀλλὰ πρὶν εἰσεῖν πατήσῃ ἐπ' αὐτοῦ προλάβων
εἰσῆλθεν ὁ Κίτσιος Τζαβέλας μετὰ δέκα συντρόφων καὶ ἀνέ-
λαβε τὴν ὑπεράσπισιν. Ἡ ἐφοδος, γενομένη τὴν 25ῃν Μαρ-
τίου, ἀπέτυχε· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κιουταχῆς ἐπιθέμενος ὅπως
ἐνθαρρύνῃ τοὺς περὶ αὐτὸν, ἐπληρώθη εἰς τὸν πόδα. Τότε
ὁ ἕτερος τῶν Πασσάδων ὁ Ἰβραήμ, ἔπειψε τὸν Αἰγύπτιον
Χουσεῖν, ὅπως ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ ὄχυρωματος, ἀλλὰ μετὰ
βραχεῖαν μάχην ἐφονεύθη μὲν ὁ Χουσεῖμπεης, χίλιοι δὲ νε-
κροὶ ἐξεδίκησαν τὴν πτώσιν τοῦ Βασιλαδίου καὶ τοῦ Ἀνα-
τολικοῦ, ἣ δὲ νίκη αὕτη δικαίως θεωρεῖται ὡς μία τῶν λαμ-

πρωτάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος. Ἄλλ' ἡ ἀμνηχανία τοῦ
Μεσολογγίου ἐξηκολούθει οὕσα πολλή. Καί ἐν τούτοις μολο-
νότι ἐπρωτάθησαν εἰς τοὺς ἐν αὐτῷ ἐντιμώτατοι ὄροι παρο-
δόσεως τοῦ φρουρίου, πάλιν οὗτοι μετὰ περιφρονήσεως
ἀπέρριψαν αὐτούς.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ.

Ἄλλὰ τότε ἐπῆλθε πολέμιος φοβερώτερος τοῦ Κίου τῆς
καὶ τοῦ Ἰβραήμ, ἡ πείνα. Οἱ γενναῖοι ἐκεῖνοι πολεμισταὶ ὡς
φαντάσματα περιεφέροντο εἰς τὰς ὁδοὺς· μέχρι τῆς ἐποχῆς
ταύτης μετεχειρίζοντο τοῦλάχιστον ὡς τροφήν τοὺς ἰχθύας,
ἀλλ' ἀπὸ τινος ἡ θάλασσα καὶ τὰ νησιδία ἦσαν εἰς τὰς χεῖ-
ρας τοῦ ἐχθροῦ, τὸ κρέας καὶ αὐτῶν τῶν ἀκαθάρτων ζώων
ἐνομιζέτο ὡς πολυτέλεια· φύκη ἦσαν ἡ μόνη περιλιπομένη
τροφή. Πρὸς τούτοις αἱ οἰκίαι εἶχον πᾶσαι μεταβληθῆ εἰς ἐ-
ρείπια, ὡς νῆα προσετέθη μάλιστα τὸ ψῦχος, τὸ ὁποῖον βαρὺ
ἐπέπεσε κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο. Καὶ ἐπεχείρησε μὲν ὁ Μιαούλης
νὰ τροφοδοτήσῃ τὸ φρούριον, ἀλλ' ὁ στόλος αὐτοῦ ἦτον ἀ-
σθενής, καὶ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀνθέξῃ εἰς τὸν μέγαν τοῦ ἐχθροῦ
στόλον. Τελευταῖον καὶ πάλιν ἐπρότεινεν εἰς αὐτοὺς ὁ Ἰβραήμ
ὄρους περὶ ἐξόδου, καὶ πάλιν δ' ἐκεῖνοι ἠρνήθησαν. Ἄλλ' ἰ-
δόντες ὅτι εἰς βραχὺ χρόνου διάστημα θ' ἀποθάνωσι πάντες
ἐκ τῆς πείνης καὶ τῶν κακουγιῶν, ἀπεφάσισαν τὴν μονα-
δικὴν ἐκείνην αὐτῶν ἐξοδον.

Εἶδοποιήσαν δὲ τὸν Καρχισκάκην ὅτι τὴν 40 Ἀπριλίου ἐ-
πρόκειτο νὰ ἐξέλθωσι τοῦ Μεσολογγίου, παρεκάλεσαν αὐ-
τὸν νὰ δώσῃ χεῖρα βοήθειας καὶ τὸ ἑσπέρως τῆς ἡμέρας ἐπὶ

καίνης ἐπεχείρησαν τὸ ἔργον. Ἀφοῦ κατεσκεύασαν ἑξ. γεφύ-
 ρας εἰς τὸν ἐξωτερικὸν χάνδακα, συνήχθησαν πάντες εἰς τὰ
 ἔσχατα τῆς πόλεως ἀχυρώματα καὶ διτρήθησαν εἰς τρία σώ-
 ματα ὑπὸ τὸν Νότιον Μπότσαρην· οἱ παῖδες, οἱ τεχνῖται ὅ-
 σοι ἔστερουντο ὄπλων, αἱ γυναῖκες, ὧν αἱ πλείεσται εἶχον
 ἐνδυθῆ ἀνδρῶν φορέματα, ἔμελλον νὰ καλύπτονται ὑπὸ τῶν
 τριῶν ἐκείνων σωμάτων· ὅσοι δ' ἔνεκα τοῦ γήρατος, τῶν ἀ-
 σθενειῶν ἢ τῶν πληγῶν δὲν ἠδύναντο ν' ἀκολουθήσωσι τοὺς
 ἐξέρχομένους, συνσωρεύθησαν ἐντὸς ἀνεμοθύλου τινός, ὅπου
 ὑπῆρχε πυρίτις, ἣτις ἔμελλε ν' ἀναφθῆ, ἅμα εἰσῆρχετο ὁ ἐχ-
 θρός. Ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ συγκειμένη ἐκ χιλίων στρατιωτῶν
 ἐπλησίασε πρὸς τὴν πρόταφρον καὶ κατεκλίθη παρ' αὐτὴν σιω-
 πηλὴ καὶ ἀναμένουσα τὸ σύνθημα. Τὸ σύνθημα δὲ τοῦτο ἦτο
 τουφεκισμὸς, τὸν ὁποῖον ἔμελλε νὰ δώσῃ ὁ Καρμισκάκης. Ὁ-
 πισθεν τῶν χιλίων ἀνδρῶν ἤρχαντο αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παι-
 δία· ἔκλειε δὲ τὸ σῶμα τοῦτο τὸ ἐπίλοιπον μέρος τῶν ὀπλο-
 φόρων, συγκείμενον ὀλόκληρον σχεδὸν ἐκ Μεσολογγιτῶν, οἱ
 ὅποιοι μετὰ σπαρακτικῶν τῶ ὄντι δακρύων καὶ ἀναστεναγ-
 μῶν ἀπεχαιρέτων τοὺς γονεῖς, ἀδελφοὺς καὶ συμπατριώτας,
 ὅσοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξέλθωσιν ἔμελλον νὰ ἐνταφιοθῶσιν
 ἐν τῷ ἐνδύξῳ αὐτῶν φρουρίῳ. Οἱ φρουροὶ ἐξηκολούθουν μέ-
 χρι τῆς στιγμῆς ταύτης ἐκφωνοῦντες τὰ προτρεπτικὰ αὐ-
 τῶν ἐπιφωνήματα, ἀλλ' ἤδη ἔπαυσαν καὶ αὐτοὶ συσσωρευ-
 θέντες εἰς τὰς γεφύρας· δὲν ἤκούοντο δὲ πλέον εἰμὴ οἱ στε-
 ναγμοὶ τῶν ἀπερχομένων καὶ οἱ θρήνοι τῶν μενόντων. Ἀλλὰ
 ταῦτα πάντα ἤρχεσαν ὅπως διεγείρωσι τὰς ὑπονοίας τοῦ ἐχ-
 θροῦ, ὅστις ἤρχισε σφοδρὸν κατὰ τοῦ μέρους ἐκείνου κανο-
 νοβολισμόν. Οἱ Μεσολογγῖται δὲν ἀπήντησαν εἰς τὸν κανο-
 νοβολισμόν τοῦτον, ἀλλ' ἀφοῦ ἐπὶ ἰκκνήν ὤσαν ἀνέμει-

ναν τὸ σὺνθημα, τὸ ὁποῖον δὲν ἐδόθη, ἐξῆλθον μὲ μεγίστην
 ὁρμὴν καὶ ἐπροχώρησαν κατὰ τρεῖς διαφόρους διευθύνσεις, ὁ-
 ρίσαντες τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον ἔμελλον νὰ συναπαντηθῶ-
 σιν. Ἐνῶ ὁμοῦ ἐπροχώρουν ἀκατάσχετοι, τὸ ὀπισθεν ἐρχό-
 μενον σῶμα ἀπευθυνόμενον πρὸς τοὺς Τούρκους, ἐφώναξεν,
 ὅπως τοὺς καταπλήξῃ, ὀπίσω· καὶ πολλοὶ ἐκλαβόντες τὸ
 ἐπιφώνημα ὡς διαταγὴν ὑποχωρήσεως, ἐπέστρεψαν πρὸς τὸ
 φρούριον. Οἱ δ' ἄλλοι ἐξηκολούθησαν ἐλαύνοντες πρὸς τὰ πρό-
 σω, καὶ διῆλθον τὰ χαρκώματα τοῦ ἐχθροῦ πανταχόθεν κα-
 ταπυροβολούμενοι, καὶ παθόντες μεγάλην μὲν ζημίαν ὁ Μα-
 κρῆς, τοῦ ὁποίου τὸ σῶμα σχεδὸν ἐξοντώθη, ὀλιγωτέραν δὲ
 ὁ Κίττος Τζαβέλας καὶ ὁ Νότης Βότσαρης. Ἐπὶ τέλους
 κατώρθωσαν νὰ φθάσωσι μέχρι τοῦ ὄρους Ζυγοῦ, ὅπου ἀντι-
 νὰ εὔρωσι τὸν Καρσισκάκην, ὡς ἠλπίζον, ἀπήντησαν πολυα-
 ρίθμους Ἀλβανούς, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ πάλιν συνεπλά-
 κησαν. Εὐτυχῶς 50 ἄνδρες ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Δράκου ἔ-
 φερὸν εἰς αὐτοὺς τρόφιμα διὰ τῶν ὁποίων κατώρθωσαν νὰ κα-
 τευνάσωσι τὴν καταμαστιζούσαν αὐτοὺς πείναν. Τὴν πρώτην
 τῆς τρομερᾶς ἐκείνης νυκτὸς ὅτε κατώρθωσαν νὰ μετρηθῶσιν,
 εὔρον ὅτι 500 μὲν πολεμιστὰὶ ἔμειναν νεκροὶ, ἐλάχιστος δὲ
 ἀριθμὸς γυναικῶν καὶ παιδῶν ἐσώθη. Διευθύνθησαν τότε
 πρὸς τὸν Πλάτανον, ὅπου φθάσαντες, ἔμειναν μίαν ἑβδομάδα
 καὶ ἐκείθεν ἐξηκολούθησαν τὴν πορείαν πρὸς τὴν Ἀμφισαν·
 Ἠλεῖστοι δὲ ἀπέθανον καθ' ὁδὸν ἐκ τῶν κακουχιῶν καὶ τῆς
 πείνης, ὥστε ὅτε ἔφθασαν εἰς τὴν πόλιν ταύτην, χίλιοι τρια-
 κόσιοι μόνον ἐσώθησαν, ἡμιθανεῖς καὶ αὐτοί.

Πολὺ δευνοτέρα ὑπῆρξεν ἡ τύχη ἐκείνων ὅσοι ἔμειναν καὶ
 ἐπέστρεψαν εἰς Μεσολόγγιον. Οἱ ἐχθροὶ εἶχον εἰσέλθει ἐπι-

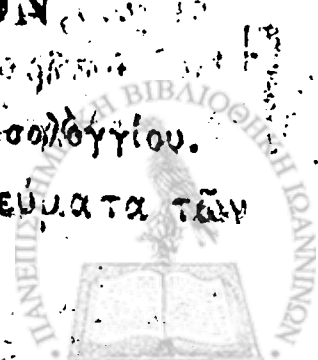

σθεν τῶν ἐπιστροφόντων· καὶ ἐπεχείρισαν μὲν οἱ Ἕλληνες
 ν' ἀντισταθῶσι πρὸς τὸν μέγαν ἐκείνον χεῖμαρρον, ἀλλ' ἤ-
 σσαν ἐλάχιστοι καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἑστεροῦντο ὄπλων· οὐχ
 ἥττον ὀλιγοὶ τινες κατέρησαν γὰρ ἐξέλθωσιν ὑπὸ τὸν Γεώρ-
 γιον Ἰσαβέλαν καὶ νὰ σωθῶσι, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν ἐφονεύ-
 θησαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, οἱ δὲ ἀποσυρθέντες εἰς τοὺς προμα-
 χῶνας, ἔθεσαν πῦρ εἰς τὴν ἀποτεταμιευμένην πυρίτιδα καὶ
 κατεστράφησαν μετὰ τῶν νικητῶν αὐτῶν. Πάντα σχεδὸν
 τὰ γυναικόπαιδα τὰ ἐπιστρέψαντα εἰς τὴν πόλιν ἠγματο-
 τίσθησαν καὶ μετεφέρθησαν ἀκολούθως εἰς τὰς ἀγοράς, ὅπως
 πωληθῶσιν ὡς κτήνη. Ὁ ἀνεμόμυλος, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχον
 συσσωρευθῆ οἱ μέλλοντες ν' ἀνατιναχθῶσιν εἰς τὸν αἴρα, ἀν-
 τέστη μέχρι τῆς δωδεκάτης Ἀπριλίου· ἀλλ' ὅτε πλέον εἰ-
 σήλθον οἱ ἐχθροὶ εἰς αὐτὸν, ἔθεσαν οἱ Ἕλληνες πῦρ καὶ ἀ-
 νελίχθησαν τὰ πτωμάτα των μετὰ τῶν πτωμάτων τῶν νι-
 κητῶν. Ὄστε τὸ ὀλικὸν ποσὸν τῶν φωνευθέντων ἐν τῇ πό-
 λει ὑπερέβη τὰς 3,000· ἐν οἷς οὐκ ὀλιγοὶ ἀξιόλογοι στρα-
 τηγοὶ καὶ πλείστοι φιλέλληνες. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐχθροὶ ὑπέστη-
 σαν ζημίαν δεινὴν, ἀποβαλόντες καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς
 πολιορκίας 10,000 ἀνδρῶν. Γοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἔκβασις τῆς
 πολιορκίας ταύτης· ἔκβασις θλιβερὰ εἰάν ὑπολογίσωμεν τὴν
 θυσίαν, ἣν ὑπέστη τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, σωτήριος ὅμως κατὰ
 τοῦτο ὅτι συγκινήσασα τὰς σκληροτέρας καρδίας, κατέπεισε
 τὸν κόσμον ὅλον, ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἶναι ἄξιον καλλι-
 τέρως τύχης.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΕΚΤΟΝ

Κατάστασις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου.

Ἡ πτώσις τοῦ Μεσολογγίου κατέπληξε τὰ πνεύματα τῶν

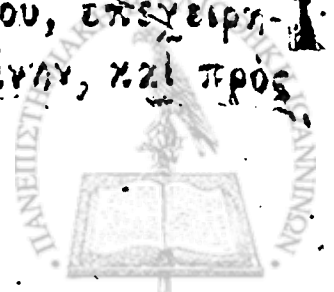
Ελλήνων, τοσούτω μᾶλλον ὅσω ἀπέτυχε συγγρόνως ἢ ἐκ-
στρατεία τοῦ Φαβιέρου, ὅστις συστήσας τὸν πρῶτον τακτι-
κὸν στρατὸν ἐν Ἑλλάδι, ἐπεχείρησε δι' αὐτοῦ ν' ἀποδιώξῃ
ἀπὸ τῆς Εὐβοίας τὸν Ὀυῆρ Πασσᾶν, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ὑπ'
αὐτοῦ καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν νῆσον ἐκείνην.
Χρήματα δὲν ὑπῆρχον ἅπαντα σχεδὸν τὰ φρούρια τῆς Πε-
λοποννήσου εὕρισκοντο εἰς τὰ χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, ὥστε ἐλά-
χιστα τινα μέρη ἔμειναν εἰσέτι ἐλεύθερα. Κατὰ τὴν ἐπόχην
ταύτην ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ φιλέλληνας λοχαγὸς Γόρδων,
φέρων μεθ' ἑαυτοῦ ὑπόλοιπον τοῦ Ἀγγλικοῦ δανείου ἐκ 14,
000 λιρῶν συμποσούμενον, καὶ διὰ τῶν χρημάτων τούτων
διετηρήθη μὲν τὸ τακτικὸν σῶμα τοῦ Φαβιέρου, τὸ ὁποῖον ἤ-
θελε διαλυθῆ ἄνευ τῆς ἀπρόοπτου ταύτης βοήθειας· παρε-
σκευάσθησαν δὲ 60 πλοῖα καὶ 21 πυρπολικά ἵνα ἀντιπαρα-
ταχθῶσιν εἰς τὸν τουρκικὸν στόλον, ὅστις, ὡς ἐφρονεῖτο, ἐ-
πρόκειτο τότε νὰ προσβάλῃ τὴν Ἰθάκην καὶ τὰς Σπέτσας. Ἀ-
ληθῶς ὅμως ὁ μὲν αἰγυπτιακὸς ἐπλευσε τὴν 8 Μαΐου εἰς Ἀ-
λεξάνδρειαν, ὁ δὲ τουρκικὸς ἐπέστρεψε τὴν 29 Ἀπριλίου
εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· μόμον δὲ ὁ τελευταῖος ἐξέπλευσε πάλιν
ἀπὸ τοῦ Ἑλλήσποντου, διακριθεὶς εἰς δύο μοίρας ἐκ τῶν
ἁποῖων ἡ μία ἠπέιλει τὴν Σάμον. Ἀλλὰ καὶ ἑτέρα πληγὴ ἐ-
νέσκηψεν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἡ Αὐστρία δυσμενῶς ἀνέκαθεν
διέκειτο πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα· ὅτε δὲ εἶδε τὰ πράγ-
ματα περιελθόντα ἐπὶ ξηροῦ ἀκμῆς, προτάσιζομένη τὴν πε-
ριστολὴν τῶν καταδρομικῶν πλοίων, ἔθεσεν ὑπὸ τὰς διατα-
γὰς τοῦ μαρκιστοῦ Παυλουκκίου πάντα σχεδὸν αὐτῆς τὸν στό-
λον καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὁ Παυλούκκιος
ἐλθὼν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Τήνου καὶ Μυκῶνου συνέλαβε τὰ
πρῶτα καὶ καλλήτερα πολεμικὰ πλοῖα· ἐκκλονοδόλησεν ἀκαί-

λούθως τὰς πόλεις Νάξου καὶ Κύθνου καὶ δὲν ἐπείσθη νὰ παύσῃ τὰς καταστροφὰς αὐτοῦ, παρ' ἀφοῦ ὁ ναύαρχος τῆς ἐν Ναυπλίῳ διασταθμευώσης ἀγγλικῆς μοίρας τὸν ἐπέπληξε λίαν ἀποτόμως. Ἐν τούτοις ὁ περισπασμὸς οὗτος ἐμπόδισε τὸν Ἑλληνικὸν στόλον τοῦ νὰ ἐτοιμασθῆ ἀποχρώντως ὥστε ὅτε ἐξῆλθεν ἀντιπαρετάχθη μὲν τὴν 15 καὶ 16 Ἰουλίου παρὰ τὴν Σάμον πρὸς τὸν ἐχθρικόν, ἀλλ' οὐδὲν ἀξιοσημείωτον ἐπράξε. Περὶ τὰ τέλη ὁμοίως τοῦ ἐπομένου μηνός, ὁ Μιαούλης ἀποπλεύσας ἐξ Ἰδρας μετὰ 20 πλοίων, ἀπήντησε περὶ τὴν Σάμον τὰς δύο ἄλλας μοίρας καὶ ἐνωθεὶς μετ' αὐτῶν, ἠγωνίσθη πρὸς τοὺς πολεμίους τὴν 28, 29 καὶ 30 Αὐγούστου καὶ ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν. Ἡ δὲ Σάμος ἐσώθη οὕτω πάλιν ἀπὸ τὴν κατ' αὐτῆς μελετηθεῖσαν καταστροφὴν.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε συγκροτηθῆ ἐν Ἐπιδαύρῳ ἡ τρίτη ἔθνικὴ συνέλευσις τῆς 6 Ἀπριλίου, ἣτις συνέστησε τὴν Διοικητικὴν ἐπιτροπὴν τῆς Ἑλλάδος συγκειμένην ἐκ 10 μελῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ζαῖμη καὶ ἄλλην ἐπιτροπὴν καλουμένην ἐπιτροπὴν τῆς συνελεύσεως, εἰς ἣν ἀνέθηκε τὴν ἐκ νέου συγκαλέσειν τῶν πληρεξουσίων, οἰκονομικὰς τινας ἐργασίας καὶ τὴν διαπραγματεύσειν συμβιβασμοῦ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας διὰ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβειος τῆς Ἀγγλίας Στρατφόρδου Κάνιγγος· τὴν δὲ πρότασιν ταύτην ὑπηγόρευσεν αὐτῇ ἡ Ἀγγλία.

Ἐν τούτοις δὲ ἐπαύσαν καὶ κατὰ ξηρὰν αἰ. ἐγθοπραξίαι. Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Μεσολογγίου ὁ μὲν Ἰβραήμ. ἐπανῆλθεν εἰς Πελοπόννησον, ὁ δὲ Κιουταχῆς ἠτοιμάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Ἀθηνῶν. Ὁ Ἰβραήμ, ἀφοῦ ἐνεδυνάμωσε τὰς ἐν τῇ ἄλλῃ Πελοποννήσῳ φρουράς του, ἐπεχείρησε περὶ τὰ τέλη Μαΐου νὰ καθυποτάξῃ τὴν Μάννην, καὶ πρὸς

τοῦτο ἐνέβαλε τὴν 21 Ἰουνίου εἰς τὴν χώραν ταύτην· ἀλλ' ἄπαντηθεὶς ὑπὸ εὐαρίθμων Μανιατῶν παρὰ τὴν Βέργαν, ἀπεκρίσθη. Συγγράνως ἀπὸ τοῦ λιμένος τοῦ Ἀλιμουροῦ ἀπέβησαν εἰς Μάνην ἕτεροι 1500 πολέμιοι οἵτινες ἐπροχώρησαν γὰρ μέχρι τινός, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὀπισθοδρόμησαν ἕνεκα τῆς ἀντιστάσεως τῶν Μανιατῶν. Ἐπεχείρησε δὲ πάλιν ὁ Ἰβραχὴμ κατὰ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου ἐτέραν κατὰ τῆς Μάνης ἐκστρατείαν καθ' ἣν καὶ πάλιν ἀπέτυχε· ὡσεὶ δὲ ὅτι δὲν δύναται τίποτε νὰ κατορθώσῃ κατὰ τῆς χώρας ταύτης ἐπέστρεψεν ἐν ἀρχῇ Σεπτεμβρίου εἰς Τρίπολιν· ἐκεῖθεν δὲ περιεφέρετο λεηλατῶν καὶ καταστρέφων σχεδὸν ἀνενοχλήτως, μέχρι τῆς 2 Νοεμβρίου, ὅτε ἀπῆλθεν εἰς Μεθώνην ὅπως διαχειμάσῃ.

Ὁ δὲ Κιουταχῆς ἀφ' ἐτέρου ἀφῆσας ἱκανὴν φρουρὰν εἰς Μεσολόγγιον ἔφθασε τὴν 28 Ἰουνίου 1826 εἰς Θήβας, συνεπαγόμενος δέκα χιλιάδας πεζῶν καὶ ἰππέων, δι' ὧν ἀπεφάσισε νὰ πολιορκήσῃ τὸ φρούριον τῶν Ἀθηνῶν. Ἀρχηγὸς τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα στρατευμάτων ἦτον ὁ Γούρας, ὅστις ἀμαμαθῶν τὴν ἔλευσιν τοῦ ἐχθροῦ, ἐκλείσθη μετὰ 300 στρατιωτῶν εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ὅπου συνῆλθον συγγράνως καὶ ἕτεροι 400 ἄνδρες, εἰσῆχθησαν δὲ καὶ τροφαὶ ἱκαναί.

Τὴν 1 Ἰουλίου ἐπλησίασεν ὁ Κιουταχῆς καὶ ἤρρισε τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως καὶ τῆς Ἀκροπόλεως καταλαβὼν τοὺς περίεξ λόφους. Ἐπὶ ἓνα μῆνα ἐνήργει ὁπωσοῦν ἀδρανῶς· ἀλλὰ τότε, μαθὼν ὅτι πρόκειται νὰ προσέλθῃ τὸ στρατόπεδόν του ὑπὸ Ἑλλήνων, ἀπεφάσισε νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν ἄλωσιν. ἤρρισε λοιπὸν τὴν 4 Αὐγούστου νὰ πυροβολῇ τὴν πόλιν καὶ ἔπειτα ὀρμήσας ἐκυρίευσεν αὐτήν, καίτοι οἱ Ἑλλήνες ἀντέστησαν γενναίως. Οἱ Ἀθηναῖοι τότε ἐκλείσθησαν πάντες εἰς τὴν Ἀκρόπολιν. Ἀλλὰ μετὰ δύο ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀλώσεως

ἦλθεν εἰς τὴν Ἀττικὴν ὁ Καραισκάκης, ὅστις διορίσθη ὑπὸ τῆς Διοικητικῆς ἐπιτροπῆς ἀρχηγὸς τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα στρατευμάτων, καὶ ὁ Φαβιέρου, ἔχοντες 2,500 ἀτάκτους καὶ χιλίους τακτικούς καὶ ἐστρατοπέδευσαν εἰς Χαϊδάριον, ὅπου τὴν 6 Αὐγούστου προσεβλήθησαν ὑπὸ 2,000 ἐχθρῶν τοὺς ὁποίους ἔτρεψαν εἰς φυγὴν. Τὴν 8 Αὐγούστου ὅμως οἱ τακτικοὶ τοῦ Φαβιέρου ἐκινδύνευσαν ἐπὶ λόφου τινὸς ἐκ τοῦ ἐχθρικοῦ ἰππικοῦ· ἐκείνους δὲ σπεύδοντες νάβοιθήσωσιν οἱ ἀτακτοὶ τοῦ Καραισκάκη, κατώρθωσαν μὲν ν' ἀποβάλλωσι τὸν ἐχθρὸν ἀπὸ τοῦ λόφου, ἀλλὰ ἠναγκάσθησαν ἀκολούθως καὶ αὐτοὶ νὰ ὑποχωρήσωσι· καὶ ὁ μὲν Φαβιέρου μετὰ τινὰς ἄλλους ὀπλαρχηγούς ἀπῆλθον εἰς Σαλαμίνα, ὁ δὲ Καραισκάκης καὶ ὁ Κριεζώτης ἔμειναν εἰς τὴν Ἀττικὴν. Ὁ δὲ Κιουταχῆς ἐπ'ἀνέλαβεν ἔτι στενώτερον τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἐν τῇ Ἀκροπόλει ὑπῆρχεν ὁ ὑπονομοποιὸς Κώστας, ὅστις καὶ τοὶ μὴ σπουδάσας, ἐγνώριζεν ὅμως ἐκ πείρας καὶ τῆς ἰδίας εὐφυΐας τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀμύνης. Διὰ τοῦτο ὅτε μὲν δι' ἀνθυπονόμων ἑματαίου τὰς τοῦ ἐχθροῦ ὑπονόμους, ὅτε δὲ διευθύνων αὐτὸς ὑπονόμους ἔβλαπτεν ἱκανῶς τοὺς ἐχθρούς. Καὶ ἡ μὲν κατάστασις τοῦ φρουρίου δὲν ἦτον εὐχάριστος, μετ' ὀλίγον μάλιστα κατέστη ἔτι κρισιμωτέρα διὰ τὸν θάνατον τοῦ Γούρα, φονευθέντος ὑπὸ ἐχθρικῆς σφαίρας τὴν 30 Σεπτεμβρίου. Οὐδὲν ἦν τὸ φρούριον ἀνθίστατο καὶ ἰδίως ἑματαίωσε τὴν ἐφοδὸν δι' ἧς ὁ ἐχθρὸς ἐπεχείρησε τὴν 5 Ὀκτωβρίου νὰ κυριεύσῃ τὸ ὄχυρμα τοῦ Λεονταρίου, τὸ ἀσφαλίζον τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος. Μικρὸν ἔπειτα δύναμις ἐκ 300 ἀνδρῶν ὑπὸ τὸν Κριεζώτην εἰσελθοῦσα εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, ἀφοῦ προηγουμένως ὁ Καραισκάκης περιέσπασε τὴν προσοχὴν τοῦ ἐχ-

θροῦ, ἐνεθάρρουνεν ἔτι μάλλον τοὺς πολιορκουμένους.

Ἀλλὰ ἐπῆλθεν ἑλλειψις πυρίτιδος καταναλωθείσης ὑπὸ τῶν πολλῶν ὑπονόμων καὶ ἀνθυπονόμων. Ἐσπευσάν λοιπὸν νὰ εἰδοποιήσωσι τὴν Κυβέρνησιν περὶ τούτου, ζητοῦντες ἐφόδια. Ἡ δὲ ἀνέθηκε τὸ ἐπικίνδυνον τοῦτο ἐπιχείρημα εἰς τὸν Φαβιέρον, ὅστις παραλαβὼν 530 ἄνδρας καὶ πλησιάζας τὴν 1 Δεκεμβρίου εἰς τὴν Ἀκρόπολιν, διήλθε περὶ τὴν 11 ὥραν τῆς νυκτὸς τὴν πύρρον ἀντικρούσας τοὺς βραδέως ἐξεγεροθέντας ἔχθρους καὶ βόηθούμενος ὑπὸ τῶν ἐξορκισάντων ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως Ἑλλήνων, εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν καὶ ἔφερε πυρίτιδα καὶ πυρολίθους, ὀλίγους μὲν ἄνδρας ἀπολέσας, πληγωθεὶς δὲ καὶ αὐτὸς ἐλαφρῶς.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ἙΒΔΟΜΟΝ

Ἐκστρατεία τοῦ Καραϊσκάκη. — Ἐξακολούθησι τῆς πολιορκίας τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν.

Ὁ Καραϊσκάκης ἐν τούτοις ἀποτελέσας στρατὸν ἱκανόν, ἀπεφάσισε, παραλαβὼν μέρος αὐτοῦ, νὰ καταπολεμήσῃ τοὺς κατ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα εὐρισκομένους Τούρκους, ὅπως διὰ τοῦ μέσου τούτου διαλύσῃ συγχρόνως ταχύτερον καὶ εὐκολώτερον τὴν πολιορκίαν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Ἀφίσας λοιπὸν τὸν Βάσον μετὰ 1500 ἀνδρῶν ὅπως παρενοχλῆ τὸν παρὰ τὰς Ἀθήνας ἔχθρον, παρέλαβεν αὐτὸς τρισχιλίους περίπου ἄνδρας καὶ ἀναχωρήσας τὴν 25 Ὀκτωβρίου 1826 εἰς Ἐλευσίνας ἔφθασε μετὰ δύο ἡμέρας εἰς Δουβρέναν, ὅπου ὑπῆρχον εἰς τρεῖς πύργους τριακόσιοι Τούρκοι ὀχυρωμένοι μὴ δυνηθεὶς νὰ ἐκδιώξῃ αὐτοὺς ἐκεῖθεν, ἀνεχώρησε τὴν 14ην Νοεμβρίου, κατέλαβε τὴν ἐπομένην ἡμέραν τὸ μοναστήριον τοῦ Δομπροῦ καὶ ἀφίσας ἐν αὐτῷ

Φρουράν ἐξ 100 ἀνδρῶν, ἔφθασε τὴν 18ην εἰς Δίστομον· Ἐκεῖ μαθὼν ὅτι πρόκειται νὰ διέλθωσι 2,000 Τουρκοαλβανοὶ ἀπὸ τῆς Ἀραχώδης ὅπως διευθυνθῶσιν εἰς Ἀμφισσαν, ἔπεμψε 400 ἀνδρας ὑπὸ τὸν Γαρδικιώτην Γρίβαν νὰ προκαταλάβωσι τὴν Ἀράχωβαν. Τῷ ὄντι δὲ μόλις εἰσῆλθον οὗτοι εἰς τινὰς οἰκίας, ἔφθασεν ὁ Μουσταμπεης μετὰ 2,000 Τούρκων, κατέλαβε τὰς ἐναπολειφθείσας τοῦ χωρίου οἰκίας καὶ προσέβαλε τοὺς Ἕλληνας. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐξῆλθεν εἰς παρακείμενόν τινα λόφον καὶ ἐξηκολούθησεν ἐκεῖθεν πολεμῶν. Ἐφθασε δὲ καὶ ὁ Καραϊσκάκης· ὁ δὲ ἀγὼν ἐξηκολούθησε μέχρι τῆς 22ας, προκαταλαβόντων τῶν Ἑλλήνων τὰ στενὰ δι' ὧν ἠδύνατο νὰ διέλθῃ ὁ ἐχθρὸς. Τὴν 22αν ἐφρονεύθη ὁ Μουσταμπεης. Τότε ἐπεχείρησαν νὰ ὑποχωρήσωσιν οἱ Τούρκοι· ἀλλὰ κτυπηθέντες ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων οἱ μὲν ἐφρονεύθησαν, οἱ δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισκήψαντος δεινοῦ χειμῶνος κατεστράφησαν καὶ ὀλίγοι ἐλεεινοὶ διεσώθησαν εἰς μονὴν τινα. Μετὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην νίκην ὁ Καραϊσκάκης προσέβαλε τὴν 8ην Δεκεμβρίου εἰς Τουρκοχώριον τὸν Μεχμέτ Πασσᾶν ἄγοντα 500 ἐχθροὺς καὶ δισχίλια ζῶα, καὶ τοὺς μὲν ἐχθροὺς διεσκόρπισε, συνέλαβε δὲ ὑπὲρ τὰ χίλια ζῶα. Ἐκεῖθεν ἔφθασεν εἰς Λοιδωρικίον ὅπου πολεμήσας πρὸς 1500 Ἀλβανοὺς ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγὴν.

Τὰς νίκας ταύτας μαθὼν ὁ Κιουταχῆς ἔπεμψε κατὰ τοῦ Καραϊσκάκη 2,000 πεζοὺς καὶ 500 ἵππεις ὑπὸ τὸν Ὁμέρ Πασσᾶν καὶ τὸν Καρσοφύλυπεην, ἡ δὲ δύναμις αὕτη ἔφθασε τὴν 17ην Ἰανουαρίου 1827 εἰς Δίστομον, ὅπου ὑπῆρχον 300 Σουλιῶται ὑπὸ τὸν Νότην Μπότσαρην καὶ προσέβαλεν αὐτοὺς ἀντισταθέντας γενναίως. Τὴν 19ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ὤρμησαν ἐτι θαρραλεώτερον οἱ ἐχθροί, ἀλλὰ διὰ τὴν γεν-

ναϊότητα τῶν Σουλιωτῶν καὶ τὴν ἔγκαιρον ἀφίξιν τοῦ Δράκου μετὰ 200 ἀνδρῶν ἐματαιώθη καὶ αὕτη ἡ ἔφοδος. Ἐν τῷ μεταξὺ ἔμαθεν ὁ Καραϊσκάκης τὰ διατρέχοντα καὶ ἔδραμεν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων. Φθάσας δὲ τὴν νύκτα τῆς 20ῆς Ἰανουαρίου παρὰ τὸ Δίστομον, εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸ διελθὼν διὰ τῶν ἐχθρῶν, μὴ τολμησάντων νὰ ἐπιτεθῶσιν. Ἐκτοτε ἐγένοντο ἀκροβολισμοὶ μόνον τινὲς μέχρι τῆς 31ῆς Ἰανουαρίου ὅτε ἐξῆλθον οἱ Ἕλληνες κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλ' ὑπεχώρησαν ἀμέσως ἰδόντες ἐρχομένην ἐπικουρίαν 500 Τούρκων τακτικῶν. Τὴν 3ην Φεβρουαρίου οἱ νεωστὶ ἐλθόντες τακτικοὶ ὤρμησαν κατὰ τοῦ χωρίου, ἀλλὰ καὶ οὗτοι δεινῶς ἀπεκρούσθησαν ὥστε τὴν 6 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀπῆλθον ἐκείθεν οἱ πολέμιοι ἀπρακτοὶ ἐνῶ καὶ οἱ τοῦρκοι τῆς Δαυλίας, τῆς Ναυπάκτου, τῆς Ἀμφίσσης καὶ ἄλλων μερῶν, ἐγκατέλειπον τὰ φρουρούμενα μέρη καταληφθέντα ἤδη ὑπὸ Ἑλλήνων.

Συγχρόνως ἡ Κυβέρνησις ἤρχισε νὰ σκέπτηται σπουδαίως περὶ διαλύσεως τῆς πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸς τοῦτο διέταξε τὸ ἐν Ἐλευσίनि διακείμενον στρατόπεδον, τοῦ ὁποίου ἡ δύναμις εἶχεν ἀναβῆ διὰ τῆς ἀφίξεως τοῦ Παναγιώτου Νοταρᾶ εἰς 3000, νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ ἔργον· διέταξε δὲ ὡσαύτως νὰ συναχθῶσιν ἐν Σαλαμῖνι, οἱ ὑπὸ τὸν Ἰωάννην Νοταρᾶν, τὸν Μακρυγιάννην καὶ τὸν Δ. Καλέργην, καὶ οἱ 400 τακτικοὶ τοῦ Ἰγγλέση, οἵτινες τεθέντες ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ φιλέλληνος Γόρδωνος, ἐπέβησαν ἐπὶ τῆς Καρτερίας, πλοίου πολεμικοῦ κατασκευασθέντος ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐπὶ 9 ἄλλων μικροτέρων πλοίων, ἔφθασαν εἰς Φάληρον τὴν αὐτὴν νύκτα καὶ ἀποβάαντες ἤρχισαν τὴν πολιορκίαν τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐν ἣ ὑπῆρχον 200 τοῦρκοι ὠχυρωμένοι.

• Τὸ δὲ ἐν Ἐλευσίनि στρατόπεδον ἀνεχώρησε καὶ αὐτὸ τὴν

21 Ἰανουαρίου καὶ ἔφθασεν εἰς Χάσια ὅπου ἐστρατοπέδευ-
 σεν· ἐκεῖθεν δὲ ἐπροχώρησε τὴν 20ὴν μέχρι τοῦ Καματεροῦ·
 Κατὰ τούτου ἐξεστράτευσεν ὁ Κιουταχῆς τὴν 27ην Ἰα-
 νουαρίου ἄγων 2000 πέζους καὶ 600 ἵπποις καὶ προσέβα-
 λε κατὰ πρῶτον τὸ τακτικὸν τάγμα τοῦ Βούρδαχη, Κεφαλ-
 λῆνος, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδυνήθη· ἀνθέξι ἕνεκα τοῦ μικροῦ αὐ-
 τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ κατ' αὐτοῦ ἐπιπεσόντος ἵπ-
 πικοῦ· μικρὸν πρότερον ἐστράπτισαν καὶ οἱ περὶ τὸν Νοταρᾶν
 καὶ τὸν Βάσσον, πάντες δὲ κατεδιώχθησαν ὑπὸ τοῦ Κιου-
 ταχῆ σχεδὸν μέχρις Ἐλευσίνος.

Μετὰ τὴν νίκην ταύτην ὁ Τούρκος στρατάρχης ἐνόμισε
 κατάλληλον τὸν καιρὸν· νὰ ἐμιλήσῃ περὶ παραδόσεως πρὸς
 τοὺς ἐν τῇ Ἀκροπόλει· μὴ λαθῶν ὁμῶς ἀπάντησιν, ἐκίνησε
 τὴν 29ην κατὰ τῶν ἀποβιβασθέντων εἰς Καστέλλαν καὶ τὴν
 30ὴν προσέβαλεν αὐτούς· πολλοὺς δὲ ἀνδρας ἀπολέσας καὶ
 μὴ δυναθεὶς νὰ ἐξώσῃ τοὺς Ἕλληνας, ἀπεφάσισε νὰ πολιορ-
 κήσῃ αὐτούς. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἢ ἐπιστροφή τοῦ Καραϊ-
 σκάκη εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀνέτρεψε τὰ σχέδια ταῦτα τοῦ ἐχθροῦ.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Τρίτη ἐθνικὴ συνέλευσις τῶν Ἑλλήνων ἐν Τροιζήνι. — Ἐξάπολύθη-
 σις τῆς πολιορκίας τῶν Ἀθηνῶν.

Ἡ ἐνδεκαμελὴς Κυβερνητικὴ ἐπιτροπὴ αὐτῶν ἀναλαβοῦσα
 τὰ ἔργα αὐτῆς, ἐκάλεσε τοὺς πληρεξουσίου τοῦ ἔθνους, ὁ-
 πως συνέλθωσιν εἰς Πόρον κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1826,
 ἀλλ' οὐδεὶς προσῆλθεν. Ἐκλήθησαν καὶ μετὰ ἓνα μῆνα, καὶ
 τρίτον, εἰς Αἴγιναν, ὅπου εἶχε μεταβῆ ἡ Κυβέρνησις· τότε
 ὑπήκουσαν μὲν οἱ πληρεξούσιοι, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν φέ-

οι τῆς Κυβερνήσεως συνῆλθον εἰς Αἴγινα, οἱ δὲ ἀντιπολι-
 ευόμενοι εἰς Ἐρμιόνην κατὰ τὴν ἀπέναντι τῶν Σπέτζων
 παραλίαν. Ἔνεκα δὲ τούτου πολλάκι ἐγένοντο συζητήσεις
 μεταξὺ τῶν δύο ἐκείνων τμημάτων περὶ τοῦ τόπου τῆς συ-
 νελεύσεως· καὶ εἶχον φθάσει εἰς τὴν ἐσχάτην ἀκμὴν αἱ δια-
 φασαί αὐταὶ ὅτε ἦλθεν εἰς Ἐρμιόνην ὁ ἀντιστράτηγος Ῥι-
 τάρδος Τζούρτζ, τὸν ὁποῖον εἶχε καλέσει εἰς τὴν Ἑλληνι-
 κὴν ὑπηρεσίαν ἡ Κυβερνητικὴ ἐπιτροπὴ, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ
 ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ διαπρέψας λόρδος Κόχραν, ὅστις
 μετὰ τοῦ Τζούρτζ κατώρθωσε νὰ διαλύσῃ τὰς διαφορὰς, ἀ-
 ποφασισθέντος νὰ συνέλθωσι πάντες εἰς Τροιζῆνα, ὅπου τῶ
 ἡμερῶν μετ' ὀλίγον συνεκροτήθη ἡ τρίτη ἐθνικὴ συνέλευσις, ἀρ-
 χίσασα τὴν 19ην Μαρτίου τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς, προεδρεύ-
 οντος τοῦ Γεωργίου Σκοῖνη. Εἰς τὰς συνεδριάσεις ταύτας ὀ-
 κλίγοι ἐρρέθησαν λόγοι, πολλὰ δὲ καὶ σπουδαῖα ἀπεφασίσθη-
 ναν πράγματα, διότι κίνδυνος μέγας ἐπεκρέματο ἐπὶ τῆς
 Ἑλλάδος. Ἡ συνέλευσις ἐψήφισεν ἐν πρώτοις στόλαρχον τὸν
 Κόχραν, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Μιαούλης ἔσπευσε νὰ παραδῶσῃ τὴν
 ναυαρχίαν, ἐπισφραγίζων διὰ τῆς πειθαρχίας αὐτοῦ ταύτης
 πάντα τὰ λαμπρὰ κατορθώματά του. Ἐσχέφθη ἀκολούθως
 συνέλευσις περὶ Κυβερνήσεως, καὶ ἀπεφάσισε ν' ἀναθέσῃ
 τὴν τύχην τῆς Ἑλλάδος εἰς τὰς χεῖρας Ἑλλήνου ἐπιστήμου
 ἐν, μὴ λαθόντος ὅμως μέρος εἰς τὰ πράγματα καὶ τὰς δια-
 φασαί τῆς Ἑλλάδος· καὶ ὡς τοιοῦτόν ἐξελέξατο τὸν Ἰωάν-
 ην Καποδίστριαν, ἰδιωτεύοντα τότε ἐν Ἑλοῦπητιᾷ· μετὰ
 οὗτο ἐψήφισαν ἀρχιστράτηγον τὸν Τζούρτζ, καὶ ἐπὶ τέλους
 παύσε τὴν πέμπτην Ματοῦ τὰς συνεδριάσεις τῆς.

Ὁ δὲ Καραιοκάκης ὅστις μετὰ τὴν λαμπρὰν κατὰ τὴν
 ἡγερέαν Ἑλλάδα ἐκστρατεῖαν του ἐπέστρεψε πάλιν εἰς Ἑ-

λευσίνα συνεπαγόμενος χιλίους άνδρας, συγκεντρώσας εκεί
 και άλλον στρατόν, εκίνησε την Ξαν Μαρτίου προς επικουρίαν
 των πολιορκουμένων 'Αθηνών και προσεβλήθη μὲν μέρος του
 στρατού του εν Κερατσινίω, άλλ' ήναγκάσθη ο έχθρος να
 υποχωρήσει εις την γενναίαν των ολίγων εκείνων 'Ελληνικων
 αντίστασιν. Μετά την νικην ταύτην ο Καραϊσκάκης ήρχισε
 να παρενοχλή τον έχθρον εκ των όπισθεν. Συγχρόνως δὲ
 γενομένης γνωστῆς της έλευσενῆς καταστάσεως εις την περι-
 ήλθον οι πολιορκούμενοι, συνέβρευσαν εις τας 'Αθήνας κατά
 διαταγήν του Κόχραν και του Τζούρτζ, περι τας αρχάς 'Α-
 πριλίου, πλείστοι όπλαρχηγοί συνεπαγόμενοι μέγαν στρα-
 τόν συμποσούμενον εις 7,000 άνδρας. Ούτως ενδυναμωθέν-
 των των 'Ελλήνων υπό την υπερτάτην αρχηγίαν του Κόχραν
 και του Τζούρτζ, γενική έγινετο των ημετέρων συμπλοκή
 προς τους πολεμίους τη 13η 'Απριλίου, καθ' ην οι τελευ-
 ταίοι απολέσαντες 9 όχυρώματα, ήναγκάσθησαν οι μὲν να
 επανέλθωσιν εις την πόλιν των 'Αθηνών, ολίγοι δὲ να κλει-
 σθῶσιν εις το μοναστήριον του αγίου Σπυριδωνος. Τότε ο
 'Ελληνικός στρατός παρετάχθη από του Φαλήρου μέχρι του
 Κουδαλου έχων εν τῷ μέσω αὐτου τους εν τῷ μοναστηρίω
 Τούρκους. Την δ' επαύριον της νικης ταύτης ο μὲν Κόχραν
 επρότεινε να όρμησωσιν άμέσως επί την 'Ακρόπολιν, άλλα
 φρονιμώτεροι ο Καραϊσκάκης και ο Τζούρτζ παρατήρησαν
 ότι πρέπει πρώτον να κυριεύσωσι την μονήν και ακολουθῶς
 να προχωρήσωσι προς το φρούριον. 'Ηναγκάσθη άκων ο Κό-
 χραν να παραδεχθῆ την γνώμην ταύτην, και την 14ην προ-
 σεβλήθη η μονή δια ξηράς και δια θαλάσσης και περιήλθεν
 εις τοιαύτην άμηχανίαν, ώστε την 15ην ήναγκάσθησαν οι
 Τούρκοι να παραδοθῶσι, συνθηκολογήσαντες ότι θέλουσιν α-

πέληθαι συνεπιφέροντες τὰ ὄπλα αὐτῶν. Ἀλλ' ἐνῶ ἀνεχώρουσι φρουρούμενοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, Τούρκος ἐφόνευσεν Ἕλληνα ἀποπειραθέντα νὰ λάβῃ τὸ ὄπλον του, εὐρόντες δὲ ἀφορμὴν Χειμαριῶται τινὲς παρεκλούθουντες ἐπὶ τῇ ἐλπίδι μόνον λείας, ἤρχισαν νὰ φονεύωσι τοὺς παραδοθέντας. Εἰς μάτην ἠγωνίσθησαν ὅτε Καραϊσκάκης καὶ οἱ λοιποὶ ὄπλαρχηγοὶ νὰ παύσωσι τὴν κατὰ παράβασιν τῶν συντεθειμένων γινομένην αἱματοχυσίαν· τὸ ἀνοουσιούργημα ἐτελέσθη καὶ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς πολλὴν κατὰ τῶν ἡμετέρων κατηγορίαν.

Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Μονῆς ὁ Κόχραν ἐπέμενε νὰ ἐρμήσῃ κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοπέδου, ἀλλὰ καὶ πάλιν ἀπέτεινε ὁ Καραϊσκάκης καταδεικνύων, ὅτι ἡ σπουδὴ αὐτῆ ἐδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ ἀνεπανορθώτους ζημίας. Οὐχ ἦττον ἀπεφασίσθη τὴν νύκτα τῆς 22ας Ἀπριλίου νὰ ἐπιτεθῶσιν· ἀλλὰ τὴν ἡμέραν τῆς 22ας Κρήτες τινὲς, ἐν εὐθυμίᾳ εὐρισκόμενοι, ἐπυροβόλησαν κατὰ μάνδρας παρὰ τὸ Φάληρον, ἐν ᾗ εὐρίσκοντο Τούρκοι, τὸν πυροβολισμόν δὲ τοῦτον ἀκούσαντες καὶ οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν στρατοπέδων Ἕλληνες, ὤρμησαν πρὸς τὸ μέρος τοῦτο. Ὁ Καραϊσκάκης καὶ τοὶ κληνῆρης κατὰ κείνον, ἠγέρθη, ἵππευσε, διευθύνθη πρὸς τὸ πεδῖον τῆς μάχης καὶ προσεπάθησε νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὰς τάξεις τῶν τοῦ Ἕλληνας διὰ νὰ μὴ ἀποκάμωσιν εἰς μάτην, ἐνῶ ἐπρόκειτο τὴν ἐπομένην νύκτα νὰ γείνη ἡ ἐφοδος· ἀλλὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην σφαῖρα ἐχθρική προσέβαλεν αὐτὸν παρὰ τὸν θουβῶνα, τὸ δ' ἵππικόν τῶν πολεμίων ἐλαῦνον ἐκ Δαυνίου ἀπώθησε τοὺς Ἕλληνας εἰς τὰς θέσεις τῶν.

Ὁ Καραϊσκάκης μετηνέχθη εἰς τὸ στρατόπεδόν του καὶ ἐκεῖ ἐνοήσας ὅτι ἐφθασεν ἡ ἐσχάτη αὐτοῦ ὥρα, ἀφοῦ ἔδωκε συμβουλὰς τινὰς εἰς τοὺς περιστακμένους καὶ ἀκρύνοντας.

φίλους του, κτύπηθη αὐτοὺς καὶ τὴν πατρίδα· παρήγγελε γὰρ θάψωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἐν Σαλαμῖνι ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου καὶ ἀπέθανε. Τὴν ἐπαύριον μετεκομίσθη ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Σαλαμίνα καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκείνῃ ἐνῶ τὸ στρατόπεδόν του ὅλον ἐθήρει, διότι ἀπώλεσε τὸν συνετοῦ αὐτοῦ στρατηγόν. Καὶ τῷ ὄντι πολὺ ταχέως κατεδείχθη ποσὸν ἤξιζεν ὁ Καραϊσκάκης.

Ὡς ἐκ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἀνεβλήθη διὰ τὴν νύκτα τῆς 23ης Ἀπριλίου ἡ μελετηθεῖσα ἐφοδὸς διωρίσθη προσωρινὸς ἀρχηγὸς ὁ Κίτζος Τζαβέλας καὶ τὸ ἑσπέρας τῆς 23ης ἤρχισαν νὰ ἐπιβιβάζωνται τὰ στρατεύματα εἰς τὰ ἐν Φαλήρα καὶ Μουνυχία πλοῖα, ὅπως ἀποβιβάσθωσιν εἰς τὴν Κωλιάδα καὶ ἐκεῖθεν ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ἀλλ' ὀλίγοι μὲν ἐπεβιβάσθησαν, διότι ἔμειναν οἱ ἐν Πειραιεῖ καὶ οἱ ἐν Κερρασινίῳ εἰς τοὺς ὁποίους δὲν εἶχε δοθῆ ἡ τοιαύτη διαταγή· ἡ δ' ἐπιβίβασις καὶ ἀποβίβασις ἐγένετο τοσοῦτον ἀτάκτως, ὥστε παρῆλθε πολὺς χρόνος καὶ τέλος ἐπῆλθεν ἡ πρώτη, ἐνῶ οὗτοι μόλις εἶχον καταλάβει θέσεις τινάς.

Οἱ ἐχθροὶ, ἰδόντες τὰ κινήματα ταῦτα τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου, συνεσσωρεύθησαν περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸν λόφον τοῦ Μουσειοῦ, ἀλλὰ φοβούμενοι μήπως ἐπιπέσωσι κατ' αὐτῶν καὶ οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν στρατοπέδων δὲν ἐκινήθησαν κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁμοίως, ἀφου ἐνόησαν ὅτι μόνοι οἱ ἀποβιβάσθέντες ἐπρόκειτο ν' ἀντικρούσθωσιν, ὤρμησαν κατὰ τῶν ὑπὸ τὸν λόφον τοῦ Μουσειοῦ κατεχόντων ὀχύρωμά τι Ἑλλήνων καὶ ἡ μὲν πρώτη τῶν πύλων προσβολὴ ἀπέτυχεν, ἀλλὰ τότε ἐπετέθη τὸ ἐχθρικὸν ἵππικὸν τὸ ὁποῖον ταχέως ἐκυρίευσεν τὸ ὀχύρωμα. Δὲν ἤρχισαν δὲ γὰρ τραπῶσι τροπὴν φονικωτάτην καὶ οἱ λοιποὶ Ἑλλη-

ναί. Τὸ τακτικὸν ἀγέστη γενναίως καὶ ἐκ τῶν 186 αὐτοῦ ἀνδρῶν τριάκοντα μόνις ἐσώθησαν ὑποχωρήσαντες ἐν ὅλοις ἐκ τῶν δισχιλίων ἀποβιβασθέντων 1000 μόνον ἐσώθησαν εἰς τὰ πλοῖα· πλείστοι Ἕλληνες ὀπλαρχηγοὶ ἐφονεύθησαν ἢ ἠχμαλωτίσθησαν· ἐκ τῶν ἐχθρῶν δ' ἐφονεύθησαν πολὺ ὀλιγώτεροι καὶ ὁ Κιουταχῆς ἐπληρώθη ἐλαφρῶς εἰς τὴν χεῖρα. Καὶ ταῦτα πάντα ἕνεκα τῆς παραλόγου ἐπιμονῆς τοῦ Κόχραν εἰς τὸ νὰ ἐνεργήσῃ τὸ ἀκαιρὸν ἐκεῖνο ἐπιχείρημα, λαθὼν ἦν εἶχε προειπεῖ ὁ Καραϊσκάκης ἐκβάσιν. Καὶ ὁ μὲν Κόχραν μετὰ τὴν ἥτταν ταύτην ἀπῆλθεν εἰς Ὑδραν. Ὁ δὲ Κιουταχῆς προτείνας εἰς τοὺς πολιορκουμένους νὰ παραδοθῶσι καὶ μὴ εἰσχυροσθῆις, ἀπεράσισε νὰ καταστρέψῃ καὶ τοὺς εἰς Κερατσίνιον καὶ Πειραιᾶ Ἕλληνας. Πρὸς τοῦτο προσέβαλε τὴν 25ῃν τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τοὺς ἐν Κερατσινίῳ καὶ τοὺς εἴρεψεν εὐκόλως συγχρόνως ἐκυριεύσει πάλιν τὴν Μοнын τοῦ ἁγίου Σπυριδῶνος, ἣν ὅμως ἀμέσως ἀνέκτησαν οἱ Ἕλληνες. Ἀλλὰ τρεῖς χιλιάδες μόνον ἔσκειναν ἤδη εἰς τὴν Ἀττικὴν κατέχοντες θέσεις τινὰς τοῦ Πειραιῶς καὶ τὸ Φάληρον. Ἐπὶ τέλους δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Μαΐου ἐγκατέλειψαν καὶ αὐτοὶ τὴν Ἀττικὴν δεινὴν προξενήσαντες ἀπελπίσκειν εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀκροπόλει.

Τῷ ὄντι οἱ δυστυχεῖς πολιορκουμένοι, καὶ τοὶ δυνάμενοι ἴσως ν' ἀνθῆξωσιν ἐπ' ὀλίγον εἰσέτι, τοσοῦτον κατεπλάγησαν ἕνεκα τῶν ἀλαεπαλλήλων τούτων συμφορῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοπέδου, ὥστε ἠναγκάσθησαν τὴν 21ῃν Μαΐου 1827 νὰ παραδοθῶσι φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκεῦη των· ἐπηκολούθησε δὲ τὴν ἄλωσιν ταύτην καὶ ἡ παράδοσις ὅλων τῶν φρουρίων καὶ μερῶν, τὰ ὅποια εἶχε καταλάβει ὁ Καραϊσκάκης εἰς τὴν Στερεάν. Αὐτῆς ὁ Κιουταχῆς

ἤπóρησε διὰ τὴν ἀνέλπιστον ταύτην τροπὴν τῆς τύχης καὶ ὠμολόγησεν ὅτι ἂν ἐπ' ὀλίγον εἰσέτι διέμενε τὸ Ἑλληνικὸν στρατόπεδον καὶ ἀντεῖχεν ἡ Ἀκρόπολις, ἤθελεν ἄρτι τὴν πολιορκίαν. Ἀφῆσας δὲ τακτικούς τινας ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ τοποθετήσας εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος ἀτάκτους, ἀνέχώρησε διὰ τῆς Λαρίσσης εἰς Ἰωάννινα, ἐπιτρέψας εἰς τὸν Ὁμῆρ Πισσᾶν τὴν ἀρχηγίαν τῶν διαφόρων τούτων φρουρῶν.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΝ ΕΝΝΑΤΟΝ

Ἐπιχειρήσεις τοῦ Ἰβραήμ ἐν Πελοποννήσῳ.

Μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἀκροπόλεως τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος περιῆλθον, κατὰ τὴν παροιμίαν, ἐπὶ ξηροῦ ἀκμῆς. Ἐνῶ ἅπασα ἡ Ἀνατολικὴ Ἑλλάς ὑπέκυβεν αὐθις εἰς τοὺς Τούρκους, ἐνῶ μέγα μέρος τῆς Πελοποννήσου κατεῖχeto ὑπὸ τοῦ Ἰβραήμ, αἱ φετρῖαι ἐξηκολούθουν τὰς ἐριθείς των ὁ λαὸς δὲν ἐσέβετο Κυβέρνησιν, μηδὲν Κυβερνώσαν· λεπτόν δὲν ὑπῆρχεν ἐν τῷ Ταμείῳ. Ἐν Πελοποννήσῳ ἐσώζομεν ἔτι τρία φρούρια, τὴν Μονεμβατίαν, τὸν Ἀκροκόρινθον καὶ τὸ Ναύπλιον, ἀλλὰ τὰ φρούρια ταῦτα ἦσαν αὐτοκέφαλα· τὸ Ναύπλιον ἰδίως κατέστη πάλιν θλιβερώτατον θέατρον ἐμφυλίου πολέμου. Ἐπὶ τέλους κατώρθωσεν ὁ καλὸς κήγαθός· Ἀμιλτων νὰ κατασιγήσῃ ὀλίγον τὰ ἐκεῖ πάθη, παροτρῶν ὅτι αἱ δεινὰ αὐτὰι διενέξεις, ἐνῶ σχεδὸν ἅπασα ἡ Ἑλλάς ὑπεδουλώθη, ἐμελλον νὰ φέρωσι καιρίαν πληγὴν εἰς τὰ συμφέροντα τῆς χώρας ταύτης, τ' ἀνατεθειμένα ἦδη εἰς τὰς μεγάλας δυνάμεις.

Ὁ Ἰβραήμ ἐν τούτοις διαβάτῳ κατὰ πᾶν ἐνοιξίμῳ τοῦ 1827

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ

(97) ΚΑΥΡΙΑΤΟΥ

τὸν Ἀλφειὸν, κατεδίωξε πάντας τοὺς προτιυχόντας Ἕλληνας καὶ ἐπέταξε πᾶσι τὰς χώρας δι' ὧν ἤογγετο. Ἐπὶ τῇ Κολοκοτρώνη, ὅστις μέγιστος τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶχεν ἀνάμιχθῆ εἰς τὰς πολιτικὰς διενέξεις, ἀπεφάσισε νὰ περιστείλῃ τὸν ἐχθρόν. Ὄπτε ὅτε τρεῖς χιλιάδες Αἰγύπτιοι ὑπὸ προστάτην τινα Ἕλληνα ἐπεχείρησαν νὰ καθυποτάξωσι τὸ μοναστήριον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου, εὖρον ἐκεῖ δυνάμεις πεμφθεῖσας ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ υποχωρήσωσι· περὶ δὲ τὰ τέλη τοῦ Σεπτεμβρίου ὁ Ἰβραήμ. ἀπεφάσισε νὰ καταστρέψῃ τὴν Μεσσηνίαν, ὅπου διευθύνθη ὁ Κολοκοτρώνης μετὰ χιλίων ἀνδρῶν· καὶ κατώρθωσε μὲν οὗτος νὰ μὴ ὑποταχθῆ ἡ ἐπαρχία αὕτη· δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ ἐμποδίσῃ τὴν καταστροφὴν ἀπάντων τῶν καρποφόρων δένδρων, τὰ ὅποια κατέκοψαν οἱ ἐχθροί.

Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο ἐν Πελοποννήσῳ, εἰκοσιόκτὼ μεγάλα πλοῖα καὶ τινα μικρότερα ἐξέπλευσαν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνισπόντου ὑπὸ τὸν Ταχίρ Παστᾶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος, καὶ φθάσαντα εἰς Ναυαρίνον ἐτέθησαν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Ἰβραήμ, ἐνῶ συγχρόνως ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἠτοιμάζετο νέος στόλος, ὅπως ἐνωθῆ μετὰ τοῦ Τουρκικοῦ καὶ καθυποτάξῃ τὴν Ἰόρταν καὶ τὰς Σπέτσας. Ὁ λόρδος Κόχραν ἀντι νὰ προσβάλλῃ τὸν Τουρκικὸν στόλον πρὶν ἐνωθῆ μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ, ἀπεφάσισε νὰ καταστρέψῃ τὸν Αἰγυπτιακὸν ἐφυπλιζόμενον ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Πρὸς τοῦτο δὲ περλαθῶν 23 πλοῖα διευθύνθη πρὸς τὴν πόλιν ταύτην καὶ εἰσῆλθε μετὰ Αὐστριακὴν σημαίαν ἐν τῷ λιμένι, καὶ τότε διέταξε τὰ 8 πυρπολικά τὰ παρακολουθοῦντα τὸν στόλον νὰ ὀρμήσωσι κατὰ τοῦ ἐχθρικοῦ· ἀλλ' ἐκ τῶν ὀκτὼ πυρπολικῶν ὄνο μόνον

ἐκινήθησαν, καὶ ταῦτα δὲν ἔκαυσαν εἰμὴ ἐν βροίκιον ὥστ
 ὁ Κόχραν ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας
 ἔφθασεν εἰς Πόρον.

Ὁ αἰγυπτιακὸς λοιπὸν στόλος ἐξήκολούθησεν ἀνενοχλή
 τως τὰς προπαρασκευάς, καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰουλίου ἐ
 ξέπλευσεν ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ κατέπλευσε τὴν 20
 Αὐγούστου εἰς Πύλον, χωρὶς ν' ἀπάντησῃ οὔτε ἐν Ἑλληνι
 κὸν πλοῖον. Ἀνέβαινε δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν πλοίων τῶν δύο στό
 λων εἰς 121 ὥστε μέγας ἐπέκειτο κίνδυνος νὰ ὑποταχθῶσι
 καὶ τὰ τελευταῖα ἐλεύθερα μέρη. Ἀλλὰ τὰ πράγματα νέα
 ἔλαβον φάσιν διὰ τῆς παρεμβάσεως τῶν τριῶν μεγάλων τῆ
 Εὐρώπης δυνάμεων, τῆς Ἀγγλίας, τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆ
 Γαλλίας.

Εἶπομεν ἤδη ὅτι εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τὸν ἐν Κωνσταντινου
 πόλει πρέσβυν τῆς Ἀγγλίας Στρατφόρδον Κάννιγγα ὁ μετα
 ξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας συμβιβασμός· ἀλλὰ μετὰ τὰς ἀλ
 λεπαλλήλους νίκας τῶν Τουρκικῶν ὄπλων ἐν Ἑλλάδι, δὲν
 ἦτο δυνατόν ἢ Πύλη νὰ δεχθῆ τὰς προτάσεις τοῦ Ἀγγλοῦ
 πρέσβευς τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ ἡ Αὐστρία ἠγωνίζετο παντὶ
 σθένει νὰ ματαιώσῃ τὰς προσπάθειάς τῶν δυνάμεων παρὰ
 τῆ Πύλη καὶ νὰ διασκεδάσῃ τὰς εὐνοϊκὰς αὐτῶν πρὸς τὴν
 Ἑλλάδα διαθέσεις. Μετ' ὀλίγον ἐλθὼν ἐν Κωνσταντινουπόλει
 καὶ ὁ Ῥιβοπιέρος, πρέσβυς τῆς Ῥωσσίας, ἐκ συμφώνου καὶ
 αὐτὸς πρὸς τὸν Κάννιγγα παρώτρυνε τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνη
 σιν νὰ δεχθῆ τὴν εἰρηνοποίησιν, ὑπὸ εὐνοϊκοῦς τοῖς Ἑλλησιν
 ὄρους. Ἀλλ' ἡ Πύλη, ἐλπίζουσα ἐν τῷ μεταξύ νὰ καταβάλλῃ
 ὀλοσχερῶς τὴν ἐπανάστασιν, ἀνέβαλε τὴν ὀριστικὴν ἀπάντη
 σιν τῆς μέχρι τῆς 28ης Μαΐου, ὅτε ἀπῆντησεν ὅτι οὐδεμίαν
 παραχώρησιν προτίθεται νὰ κάμῃ. Τότε δ' ἐγγόησαν αἱ δύο

νάμεις ὅτι δὲν δύνανται εἰμῆ διὰ τῶν ὄπλων ν' ἀναγκά-
σι τὴν Τουρκίαν εἰς τὰς ζητουμένας παραχωρήσεις. Ὅθεν
ρότειναν τὴν ἀπόφασίν των ταύτην εἰς τὴν Αὐστρίαν,
ρωσσίαν καὶ Γαλλίαν· ἀλλ' ἐκ τούτων μόνη ἡ Γαλλία προ-
μως ὑπεσχέθη τὴν συνδρομὴν τῆς.

Ἐπεγράφη λοιπὸν τὴν 24ην Ἰουνίου 1827 ἡ ἐν Λονδίνα
συνθήκη ὑπὸ τῶν πλῆρεξουσίων τῶν τριῶν δυνάμεων, διὰ τῆς
οἰας ἐπρόκειτο ἐκ συμφώνου νὰ μεσιτεύσουν ὑπὲρ τῆς συν-
λλαγῆς μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας καὶ ν' ἀπαιτήσωσιν
ἐν ἀναβολῆς τὴν ἀνακωχὴν. Ἐν τῇ συνθήκῃ ταύτῃ δὲν ἀ-
φασίσθη μὲν ἡ ἐντελής ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος· ἀπε-
σίσθησαν ὅμως ἐν μυστικοῖς ὅροις καὶ οἱ τρόποι δι' ὧν ἕ-
λλον νὰ ἐπιβάλλωσι τὴν ἀνακωχὴν.

Οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεις τῶν τριῶν δυνάμεων
κευσαν νὰ κοινοποιήσωσι τοὺς φανεροὺς ὅρους τῆς συνθή-
κῃς ταύτης, κατὰ τὰς ἀρχὰς Αὐγούστου, εἰς τὴν Πύλην, ἣτις
ἐν ψυχρῶς ἐδέχθη αὐτοὺς καὶ λίαν ψυχρότερον ἀπήντησεν·
τε ἠναγκάσθησαν οἱ πρέσβεις νὰ δηλώσωσιν αὐτῇ ὅτι αἱ
θερονύσεις των θέλουν ἐνεργῆσαι αὐταὶ τὰ τῆς συνθήκης.
Ἐπειδὴ δὲ πάλιν ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις ἔδωκεν ἀμφιβόλους
ἀντιήσεις, οἱ πρέσβεις ἠτοιμάσθησαν πρὸς ἀναχώρησιν.

Συγχρόνως δύο μοῖραι, Ἀγγλικὴ καὶ Γαλλικὴ, κατέπλευ-
σαν εἰς τὸ Αἴγαῖον, ἡ μὲν ὑπὸ ἀντιναύαρχον τὸν Κοδριγκτῶ-
ν ἡ δὲ ὑπὸ ὑποναύαρχον τὸν Δεριγνύ, πρὸς παρεμπόδισιν
τῆς ἐχθροπραξίας· καὶ πρῶτον μὲν ἡ Ἀγγλικὴ μοῖρα πα-
τήρησεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ὅτι πρέπει νὰ ἐπι-
πέμψῃ πάλιν εἰς Αἴγινα ὅπως μὴ ἐπιτρέαζῆται περὶ τὰς
ἀξίαις αὐτῆς ὑπὸ τῶν φατριῶν· ἀκολούθως δὲ ἐκοινοποίη-
σε εἰς αὐτὴν τὰ τε φαγερά καὶ τὸ μυστικὸν ἄρθρον τῆς

συνθήκης, τὴν ὅποιαν πᾶσα ἡ Ἑλλάς ἐθεώρησεν εὐεργε-
 κωτάτην καὶ ἐδέχθη μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ. Με-
 ταῦτα οἱ δύο ναύαρχοι ἀπεφάσισαν νὰ πείσωσι τὸν Ἰβρα-
 ῆμ' ἀποδεχθῆ τὴν ἀνακωχὴν μαθόντες ὅμως τὴν προσε-
 σιν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου μετέβηλον σκοπὸν καὶ ἐκοι-
 εὔλογον νὰ προστατεύσωσιν αὐτοὶ τὰς νήσους. Πρὸ πάν-
 τος δὲ ὁ Ἄγγλος ναύαρχος ἠθέλησεν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν μετὰ
 Τουρκικοῦ στόλου ἐνωσιν τοῦ Αἰγυπτιακοῦ. Ἀλλὰ οὐκ
 ἔμπροσθεν τοῦ Ναυαρίνου παρετήρησεν ὅτι εἶχεν ἤδη ὁ
 ὁ τελευταῖος καὶ ὅτι ἠρομιάζετο μετὰ στρατευμάτων
 πλεύσῃ κατὰ τοῦ Ναυπλίου. Ἐσπεύσεν ἀμέσως ν' ἀνα-
 λη εἰς τοὺς ἐχθροὺς τὴν γενομένην ἐν Λονδίῳ συνθήκην
 ἐντόνως ἀπήτησεν νὰ παύσωσιν αἱ ἐχθροπραξίαι. Οἱ Τού-
 ροι παρέπεμψαν τὸν ναύαρχον εἰς τὸν Ἰβραῆμ, ὅστις δὲν ἀ-
 πησεν. Ἐν τῷ μεταξύ ἦλθε καὶ ἡ Γαλλικὴ μοῖρα καὶ
 ἐδόθη δευτέρα πρὸς τὸν Ἰβραῆμ διακρίνωσις, ἐπειδὴ ὁ
 Ἰβραῆμ ἀνέβαλε τὴν ὀριστικὴν του ἀπάντησιν μέχρι
 λάθη διαταγὰς παρὰ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως, οἱ δύο
 ἀρχοὶ ἀπέπλευσαν ἐπιτηροῦντες ὅμως τὰ κινήματα αὐ-

Ἐξ ὅλων τούτων οἱ Ἕλληνας ἠόχισαν ν' ἀναλαρβῶν
 θάρρος. Ὁ λόρδος Κόχραν μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ
 τῆρος κατεδίωξε μοῖραν ἐχθρικήν συγκειμένην ἐκ π-
 πλοίων καὶ συνέλαβε δύο ἐξ αὐτῶν. Ἡ ἀνατολική, ἡ ὁ
 καὶ ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Πελοπόννησος ἀνέλαβον πάλιν τὰ ὁ
 Ταῦτα δὲ πάντα ἐξέπληξαν τὸν Ἰβραῆμ, ὅστις παρεπα-
 ρησεν τὸν Δεσιγνὸν διὰ τὴν μεροληπτικὴν διαγωγὴν τῶν
 τῶν αὐτῶν· ὁ δὲ Δεσιγνὸς ἀπάντησεν ὅτι ἡ ἐπισείκεια αὐτῆ
 τῶν Ἕλληνας προήργετο ἐκ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ν' ἀνα-
 τῆ ἡ Τουρκικὴ Κυβέρνησις εἰς παραδοχὴν τῆς ἀνακωχῆς

περιορίζετο εἰς μόνον τὰ μέρη τὰ ὁποῖα πρὸ καιροῦ εἶχεν ἐπιναστατήσαι. Παρετήρησαν δὲ καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας δύο ναύαρχοι ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐκτείνωσι τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτῶν ἐπέκεινα τῶν εἰρημύμενων χωρῶν.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΥ

Ἡ ΠΕΡὶ ΠΥΛΟΝ (ΝΑΥΑΡΙΝΟΝ) ΝΑΥΜΑΧΙΑ

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μὲν Κόχραν ἐπεχείρησε νὰ κυριεύσῃ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον, ἀλλ' ἀπέτυχεν· ὁ δὲ Ἄστυγξ, μαθὼν ὅτι ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ ὑπάρχουσι τουρκικὰ τινὰ πλοῖα, ἐμελέτησεν ἀπὸ τῆς 9 Σεπτεμβρίου νὰ προσβάλη αὐτὰ· ἐμποδισθεὶς ὅμως ὄχι ἕνεκα τῶν ἐναντίων ἀνέμων, ἐπλησίασε τέλος τὴν 8 Σεπτεμβρίου πρὸς τὴν ἐχθρικὴν μοῖραν ἠγκυροβολημένην ἔσαν ἐν τῇ Ἰτέα καὶ συγκευμένην ἐξ 9 πλοίων καὶ προσέκλειεν αὐτὴν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Σωτήρα, τὴν Καρτερίαν, καὶ ἐμπόλουν πρὸ ὀλίγου φθάσαν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ δύο γολετῆας. Μετὰ ἐνὸς τετάρτου κανονοβολισμῶν, ἐν τουρκικὸν βοῖον, ἐπιτυχῶς πυροβοληθὲν ὑπὸ τῆς Καρτερίας ἀνετινάθη εἰς τὸν ἀέρα· μετ' ὀλίγον ἐκάη καὶ ἕτερον βοῖκιον καὶ μικρότερον πλοῖον, τέσσαρα δὲ κατεστράφησαν καὶ τρία τουρκικὰ αὐστριακὰ εὐρισκόμενα μετὰ τῶν τουρκικῶν ἐν τῷ κόλπῳ ἐκλήθησαν. Διὰ τῆς λαμπρᾶς δὲ ταύτης νίκης ὁ Ἕλληνικὸς στόλος ἐγένετο κύριος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ ἐπέστρεψε τὴν μετὰξὺ Πελοποννήσου καὶ δυτικῆς Ἑλλάδος ὑγκλησιονίαν.

Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, ἡ νίκη αὕτη συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ προκαλέσῃ τὴν ἐν Πύλῳ (Ναυαρίνῳ) ναυμαχίαν. Ὁ Ἰβραήμης ἔμαθε τὰ ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ γεγόμενα, τοσοῦτον

ἐξεμάνη, ὥστε θεωρήσας ἑαυτὸν ἀπηλλαγμένον τῆς ἀναγκῆς, ἐπεχείρησε νὰ καταστρέψῃ τὴν Μεσσηνίαν· εἶδομεν δὲ ἤδη τὸν ἐπενεχθέντα ἐκεῖ ὄλεθρον. Ἀλλὰ συγχρόνως διέταξε δύο μοῖρας τοῦ στόλου αὐτοῦ νὰ ἐκπλεύσωσι πρὸς καταδίωξιν τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἀνάκτισιν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ ἐνίσχυσιν τῶν Πατρῶν. Ὁ Κόδριγκτων εὑρίσκετο ἐν Ζακύνθῳ, ὅτε εἰδοποιήθη τὴν 19 Σεπτεμβρίου περὶ τῶν κινήματων τούτων· ὅθεν ἀπῆλθεν ἀμέσως μετὰ τινῶν πλοίων καὶ ἀπαντήσας τὴν μίαν μοῖραν παρὰ τὰς Πάτρας ἐδήλωσε διὰ τοῦ διεργμηνέως του εἰς τὸν διοικητὴν αὐτῆς ὅτι δὲν θέλει ἐξακολουθήσει φιλοφρόνως, ὡς πρότερον, φερόμενος πρὸς τὸν Ἰβραήμ, ἀφοῦ οὗτος παρακούει εἰς τὰς δοθείσας πρὸς αὐτὸν διαταγὰς, καὶ ὅτι θέλει βυθίσει τὸ πρῶτον πλοῖον τὸ ὁποῖον προχωρήσει· ἐννοεῖται ὅτι ἡ μοῖρα ὑπεχώρησε. Τὴν 21ην Σεπτεμβρίου ἀπῆντησε τὴν δευτέραν μοῖραν ἣτις καὶ αὕτη ὑπεχώρησεν εἰς Ναυαρίνον· ἀλλὰ τὴν αὐτὴν νύκτα ἐξέπλευσαν πάλιν αἱ δύο μοῖραι καὶ ἐπελαγοδρόμησαν πρὸς τὰς Πάτρας· τοῦτο ἰδὼν ὁ Κόδριγκτων ὅστις εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς Ζάκυνθον, ὠργίσθη τοσοῦτον κατὰ τοῦ Ἰβραήμ, ὥστε ἐκπλεύσας διέταξε νὰ κτυπήσωσι τὰς ἐχθρικὰς μοῖρας. Τῷ ὄντι δύο Ἀγγλικά πλοῖα πρῶτα πλησιάσαντα πρὸς τὰ Αἰγυπτιακά, ἤρχισαν νὰ κανονοβολῶσιν. Ἀλλὰ σφοδρὰ τρικυμία ἐπελθοῦσα ἐμπέδισε σπουδαιότεραν συμπλοκὴν, αἱ δὲ τοῦ Ἰβραήμ μοῖραι ἐπανῆλθον εἰς Ναυαρίνον. Μετ' ὀλίγον τὴν 1 Ὀκτωβρίου ἐφθασε καὶ ὁ ἑὺδεν διοικητὴς τῆς Ῥωσικῆς μοῖρας, εἰς Ζάκυνθον, καὶ οὕτως ἠνώθησαν αἱ τρεῖς συμμαχικαὶ μοῖραι.

Κατὰ πρῶτον ἐσκέφθησαν νὰ παραστήσωσι πάλιν εἰς τὸν Ἰβραήμ τὰς τῶν Κυβερνήσεών των διαταγὰς, καὶ τὸ ἀτρε-

πον τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ μὲν Ἰβραήμ εἶχεν ἀναχωρήσει ἐκ τοῦ Ναυαρίνου καὶ ἐκπορεύθη εἰς τὸν Πύργον, ὀλίγον δὲ ἤλπίζον οἱ σύμμαχοι εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ διαπραγματεύσεις, ἀπεφάσισαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ναυαρίνου καὶ διὰ τῆς ἐπιτακτικῆς τῶν πλοίων τῶν παρουσίας ν' ἀποδιώξωσιν εἰρηνικῶς ἐκεῖθεν τὸν αἰγυπτιακο-τουρκικὸν στόλον.

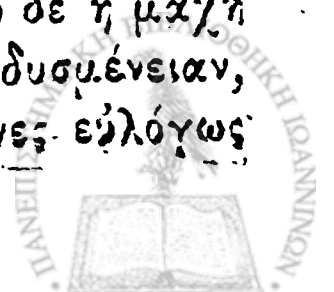
Ἐξέπλευσε λοιπὸν ὁ συμμαχικὸς στόλος ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κορδιγκτῶνος καὶ συγκείμενος ἐκ δώδεκα μὲν Ἀγγλικῶν πλοίων, ἑπτὰ δὲ Γαλλικῶν καὶ ὀκτῶ Ῥωσικῶν, διευθύνθη πρὸς τὸ Ναυαρίνον. Ἀλλ' ἐνῶ φθάσας εἰς τὸ φρούριον τῆς Πύλου, ἔκαμπτεν αὐτὸ ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὸν λιμένα, ἐξεπλάγη παρατήρησας τὸν ἐχθρικὸν στόλον παρατεταγμένον ἡμικυκλοτερῶς ὡς ἐπὶ μάχην· συνέκειτο δὲ ὁ στόλος οὗτος ἐξ ἑβδομήκοντα ὀκτῶ μεγάλων πλοίων, ἐξ πυρπολικῶν καὶ πολλῶν μικροτέρων. Τότε ὁ συμμαχικὸς ἐτάχθη ὡσαύτως ἀπέναντι τοῦ ἐχθρικοῦ ὡς ἀκολούθως· τὸ μὲν κέντρον κατεῖχεν ἡ Κορδιγκτῶν μετὰ τῶν Ἀγγλικῶν πλοίων ἀπέναντι τοῦ Καπετανάβει· τὰ Γαλλικὰ ὑπὸ τὸν Δεριγνὺ κατέλαβον τὴν δεξιὰν πτέρυγα, ἀπέναντι τῶν μεγάλων Αἰγυπτιακῶν πλοίων καὶ οἱ Ῥῶσοι ὑπὸ τὸν Εὐδεν, τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα πλὴν τούτου, ἀνετέθη εἰς τινὰ πλοῖα νὰ ἐπιτηρῶσι τὰ κινήματα τῶν ἐθνικῶν πυρπολικῶν. Διετάχθησαν δὲ καὶ αἱ τρεῖς μοῖραι νὰ μὴ ρίψωσιν οὐδεμίαν σφαῖραν, εἰμὴ ἀφοῦ προκληθῶσιν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἀλλ' οἱ Τούρκοι δὲν ἐβράδυναν νὰ προκαλέσωσι τὸν κρίσιμον ἀγῶνα. Εἶχον ἤδη ἀγκυροβολήσει τρία Ἀγγλικά πλοῖα, ὅτε αἰφνίης αἰγυπτιακὸν πυρπολικὸν ἐπυροβόλησε τὴν λέμβον ἐνός τῶν πλοίων τούτων, μετ' ὀλίγον δὲ ἔρριψε καὶ μίαν σφαῖραν κατ' αὐτοῦ· τότε ἤρ-

χισεν ὁ κανονοβολισμὸς ἑκατέρωθεν, ὅστις τάχιστα ἀπέβη γενικός καὶ φωνικώτατος, διότι εἰς τὸ στενὸν διάστημα, ἐν τῷ ὁποίῳ ἑναυμάχουν, οὐδεμίᾳ σχεδὸν σφαῖρα ἐρρίπτετο εἰς μάτην· ὅλα τὰ πλοῖα, συμμαχικά τε καὶ τουρκο-αἰγυπτιακὰ, ἐκαλύφθησαν ὑπὸ πυκνοτάτου νέφους καπνοῦ· τὰ δὲ πέραξ ὄρη διὰ τῆς ἀντιχήσεως καθίστων τρομερωτέρας τὰς διηνεκεῖς ἐκκρήξεις. Ἦτο μὲν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐχθρικῶν πλοίων μεγαλύτερος, εἶχον δὲ εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν καὶ φρούρια, ἑστεροῦντο ὁμῶς ναυτικῆς ἰκανότητος καὶ πειθαρχίας. Αἱ διαταγαὶ αὐτῶν μέχρις οὗ φθάσωσιν εἰς ὅλα τὰ πλοῖα ἠλλοιοῦντο παραδόξως, ὥστε ἐπὶ τέλους πλοίαρχοι καὶ ναῦται ἐξηκολούθησαν μὲν μαχόμενοι μέχρι τῆς νυκτός, ἀλλὰ μηχανικῶς μᾶλλον ἢ ἐν συνειδήσει τῶν γενομένων.

Ἡ νύξ ἔθεσε πέραξ εἰς τὴν ναυμαχίαν· τὸ δὲ ἀποτέλεσμα αὐτῆς ὑπῆρξεν ὀλέθριον εἰς τὸν τουρκοαἰγυπτιακὸν στόλον· ἐκ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀριθμοῦ τῶν πλοίων δὲν ἐσώθησαν εἰμὴ 29 μόνον, καὶ ταῦτα εἰς τοιαύτην κατάστασιν ὥστε δὲν ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσι πλέον· ἑξακισχίλιοι Τούρκοι ἐφονεύθησαν, ὁ δὲ λιμὴν ὅλος ἐπληρώθη ναυαγίων καὶ πτωμάτων. Τὸ ἑσπέρας δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἦλθεν ὁ Ἰβραήμ-Πασσάς εἰς τὸ Ναυαρίνον, καὶ ἐκπλαγεὶς συνήθροισεν περὶ ἑαυτὸν εἰς τὰ φρούρια τὸν στρατὸν· ἀλλὰ λατῶν ἐντόνους ὑπὸ τῶν συμμάχων διαταγὰς δὲν ἐτόλμησε νὰ ἐπιχειρήσῃ τι.

Ἡ καταστροφὴ αὕτη τῶν ἐχθρῶν ἀνεπτέρωσεν ἔτι μᾶλλον τὰς ἐλπίδας τῶν Ἑλλήνων· ἀφ' ἐνός μέγα μέρος τῆς τῶν πολεμίων δυνάμεως δὲν ὑπῆρχε πλέον, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ μάχη ἐκορύφωσε τὴν τῶν συμμάχων κατὰ τῆς Τουρκίας δυσμενείαν, ἐκ δὲ τῆς δυσμενείας ταύτης ἠλπισαν οἱ Ἕλληνες εὐλόγως

ὅτι θέλουσιν ἐπιτύχει τελευταῖον τὴν ἐλευθερίαν, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἐυλόγησαν.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Κατάστασις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ναυαρίνου. — Ἐλευσις τοῦ Καποδιστροῦ ἐν Ἑλλάδι. — Ἀναχώρησις τοῦ Ἰβραήμ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου.

Καί τοι ἀπεκόπη οὕτως ὁ εἰς τῶν βραχιόνων οἵτινες ἐκράτουν δεσμίαν τὴν Ἑλλάδα, οἱ Ἕλληες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξαπλώσωσι τὴν ἐπανάστασιν, ὡς ἐπόθουν· διότι αἱ μὲν δυνάμεις νέας καθ' ἐκάστην ἀπύθυγον παρατηρήσεις κατὰ πάσης αὐτῶν περὶ τοῦτου ἐνεργείας, καὶ αὐτοὶ δὲ εἶχον ἐντελῶς σχεδὸν ἐξάντληθῆ.

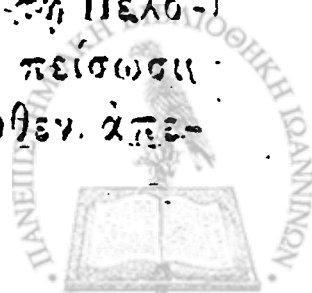
Ἐν μὲν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι ὁ Βάσσης καὶ ὁ Κριζώτης μετὰ τοῦ Καρχιάσσου καὶ ἄλλων ὀπκαρχηγῶν ἐπεχείρησαν νὰ ἐπαναστατήσωσι τὴν Θεσσαλο-Μαγνησίαν· καὶ ἀποβιβάσαντες τρεῖς μιλίους πολεμιστὰς εἰς τὰ Τρίκερα ἤρχισαν τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως. Ἐν δὲ τῇ δυτικῇ ὁ Ἄστυγξ μετέφερε διὰ τῶν πλοίων του τὸν Τζούρτζ καὶ ἀκολούθως τὸν Κώστα Βότσαρην εἰς τὴν Ἀκρνανίαν, οἵτινες κατέλαβον μικρὰς τινας πόλεις, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κυριεύσωσι τὰς κλλιτέρας παρχθαλασσίους. Ὁ Ἄστυγξ περὶ τὰ μέσα Δεκεμβρίου 1827 εἶχε κυριεύσει τὸ Βασιλάδι· τότε δὲ βοηθούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Τζούρτζ ἐπεχείρησε περὶ τὰ μέσα Μαΐου 1828 νὰ κυριεύσῃ τὸ Ἀνατολικόν, ἀπέτυχε καὶ πληγωθεὶς θανασίμως ἀπέθανεν. Ὁ καλὸς κἀγαθὸς οὗτος ἀνὴρ ἦτον ὁ μόνος ξένος ὅστις κατώρθωσε νὰ διαπράξῃ μεγάλα ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἔργα· μετριόφρων καὶ οὐδόλως ἀναμιγνόμενος εἰς τὰς πολιτικὰς εἰρίδας, ἦτο γνήσιος γαύτης καὶ

γνήσιοι φιλέλλην, ἔλθων ν' ἀποθάνῃ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ
οὐχὶ νὰ ζητήσῃ τύχην ἐν αὐτῇ· μέγα μέρος τῆς καταστά-
σεώς του ἐδαπάνησεν ὅπως συνταρῇ τὸ ἀτρόπλου τὴν Καρ-
τερίαν, ἣν εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγὰς του· καὶ τῆς ὁποίας τὸ
πλήρωμα ἦτον ἀφοσιωμένον πρὸς αὐτόν.

Ὁ Κόρχαν παραδώσας τὴν ναυαρχίαν εἰς τὸν Μιαούλην
περὶ τὰ τέλη τοῦ 1827 ἀπῆλθεν εἰς τὰ ἴδια. Ὁ δὲ Φαβιέ-
ρος πεισθεὶς εἰς τὰς προτροπὰς προσφύγων τινῶν Χίων ἐν
Σύρω, ἀπεπειράθη νὰ κυριεύσῃ τὴν Χίον· παραλαβὼν λοιπὸν
τοὺς 1000 τακτικούς του καὶ 1500 ἀτάκτους, ἀπεβίβασθη
εἰς τὴν νῆσον τὴν 16ην Ὀκτωβρίου 1827 καὶ ἐπεχείρησε
τὴν πολιορκίαν τοῦ φρουρίου· διατροίψας δὲ τέσσαρας μῆνας
αὐτόθι, χωρὶς νὰ δυνηθῇ νὰ κατορθώσῃ τίποτε, ἀνεχώρησε
κατὰ τὰς ἀρχὰς Μαρτίου ἀπρακτος. Εὐτυχῶς οἱ Τούρκοι δὲν
ἐπανέλαβον καὶ ἤδη τὰς σκηνὰς τοῦ 1822.

Ἐν τῷ μεταξὺ μετὰ μακρὰν περιοδείαν εἰς τὰς αὐλὰς τῆς
Εὐρώπῃ ἔφθασε τὴν 6ην Ἰανουαρίου 1828 εἰς Ναύπλιον ὁ
Καποδιστριας· καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀπεβίβασθη εἰς Αἴγι-
ναν ὅπου ἀνέλαβε τὴν Κυβερνήσιν. Τότε κατὰ πρῶτον εἰ-
σήχθη τάξις τις εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ἡμῶν πράγματα, ἀν καὶ ἡ
ὀρστικὴ αὐτῶν ἀποκατάστασις ἐμελλεν εἰσέτι γὰρ βραδύνη
ἐπ' ἰκανὸν χρόνον.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Κυβερνήτου, ἐξερράγη ὁ με-
ταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας πόλεμος, ὅστις συνετέλεσε τὰ
μέγιστα εἰς τὴν ἀποκατάστασιν ἐκείνην, διότι ἐταπεινώσε
δαινῶς τὴν Τουρκίαν. Ὁ Ἰβραήμ ἐν ταῦτοις μετὰ τὴν ἐν
Ναυαρίνῳ ναυμαχίαν ἐξηκολούθει μένων εἰσέτι ἐν τῇ Πελο-
ποννήσῳ· καὶ προσεπάθησαν μὲν αἱ δυνάμεις νὰ πείσωσι
αὐτόν ν' ἀναχωρήσῃ, ἀλλ' οὗτος δὲν ἐπειθέτο. Ὅθεν ἀπε-

φάσισεν ἡ Γαλλία νὰ πέμψη ἐν τῇ Πελοποννήσῳ στρατὸν, ὅπως τὸν ἀποδιώξῃ, καὶ πρὸς τοῦτο ὑπεγράφη μεταξὺ τῶν τριῶν Δυνάμεων πρωτόκολλον. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ Ἀγγλία δὲν ἤρθετο εἰς τὴν ἐκστρατεῖαν ταύτην προσεπάθησε νὰ ἐξομαλύνῃ ἄλλως τὸ πρᾶγμα· καὶ πρὸς τοῦτο ὁ Κόδριγκτων διευθύνθη εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ δι' ἀπειλῶν κατώρθωσε νὰ πείσῃ τὸν Μεχμέτ Ἀλῆν εἰς συνθηκολογίαν, καὶ ἀνάκλησιν τοῦ Ἰβραήμ.

Ἄλλ' ἤδη τὴν 17ην Αὐγούστου ἐφθασαν εἰς Κορώνην 14,000 πεζοὶ καὶ 1500 ἵππεις Γάλλοι ὑπὸ τὸν στρατάρχην Μαιζῶνα καὶ περιεκύκλωσαν τὸν Ἰβραήμ πανταχόθεν, ὁ δὲ Αἰγύπτιος ὅστις καὶ μετὰ τὴν ἀνάκλησιν τοῦ πατρὸς του ἐδίσταζεν εἰσέτι, ἠναγκάσθη τελευταῖον ν' ἀναχωρήσῃ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον, παραδούς πάντα τὰ φρούρια οἰκειοθελῶς εἰς τὰς χεῖρας τῶν Γάλλων ἐκτὸς τοῦ Ῥίου, τὸ ὁποῖον οἱ Γάλλοι ἐκυρίευσαν. Ἐκεῖθεν ὁ Μαιζῶν ἀπεφάσισε νὰ εἰσβάλῃ καὶ εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα· ἀλλ' ἡ Ἀγγλία ἀντέτεινεν εἰς τοῦτο ὡς ἀντιβαῖνον εἰς τὸ πρωτόκολλον τῆς 7ης Ἰουλίου, τὸ ὀρίζον μόνον τὴν ἐξωσιν τοῦ Ἰβραήμ ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου. Ἡ Γαλλία ὑπήκουσεν· οἱ Ἕλληνες ὅμως ὑπὸ τὸν Δημήτριον Ὑψηλάντην, διορισθέντα στρατάρχην τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ Καποδιστρίου, εἰσῆλθασαν εἰς τὴν Βοιωτίαν καὶ Φωκίδα, καὶ ἐν βραχεῖ χρόνῳ διαστήματι ἀπεδίωξαν τοὺς Τούρκους ἀπὸ διαφόρους πόλεις τὰς ὁποίας κατεῖχον.

Ἦν τούτοις εἶχεν ἀνατεθῆ εἰς τρεῖς πρέσβεις ὑπὸ τῶν τριῶν κυβερνητικῶν ἢ ὀριστικῆ λύσει τοῦ Ἑλληνικοῦ ζητήματος, οἵτινες καταπλεύσαντες εἰς Κέρκυραν μετέβησαν ἐκεῖθεν εἰς Πόρτον κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1828, ὅπως ἴδωσιν ἐκ

ταῦ πλησίον τὰ πράγματα. Ἦσαν δὲ οὗτοι, Ἀγγλίας μὲν ὁ Στρατάρχης Κάνιγγ, Γαλλίας δὲ ὁ Γυλλεβινῶτος, καὶ Ῥωσσίας ὁ Ρίβοπιέρος. Εἰς Πόρον μετὰ μακρὰς συνδιασκέψεις καὶ συζητήσεις συνέταξαν ἕκθεσιν, ἐν ἣ διεγράψαν μὲν ὅπως ἐκτεταμένα ὄρια τῆς Ἑλλάδος, ἐκήρυττον ὅπως αὐτὴν πρῶτος ἡμιανεξάρτητον. Ἄλλ' ἢ Ἀγγλία δὲν ἐδέχθη τὴν τοιαύτην ἔκτασιν τῶν ὀρίων καὶ ἐπιπλήξασα τὸν Στρατάρχον Κάνιγγα, τὸν συναινέσαντα εἰς τοῦτο, ἀνεκάλεσε τὴν εἰς αὐτὸν δοθεῖσαν πληρεξουσιότητα.

ΜΑΘΗΜΑ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Πρωτόκολλον τῆς 10ης Μαρτίου 1829. — Συγκρότησις τῆς ἐν Ἀργεῖ τετάρτης τῶν Ἑλλήνων ἐθνικῆς συνελεύσεως. — Ἀποκατάστασις τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ μετὰ τὴν Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας πόλεμος ἐξηκολούθει κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εὐτυχέστερος πολὺ ἢ κατὰ τὸ πρόλαβόν ἢ δὲ Γαλλία καὶ ἢ Ἀγγλία φοβούμενα μήπως λυθῆ ἀλλέως πρὸ ὅ,τι ἐπόθουν τὸ Ἑλληνικὸν ζήτημα, μετὰ τὸ πέρας τοῦ πολέμου, ἔσπευσαν νὰ ὑπογράψωσι μετὰ τῆς Ῥωσσίας τὴν 10ην Μαρτίου ἐν Λονδίῳ πρωτόκολλον ἐν ᾧ, πεισθείσας τῆς Ἀγγλίας νὰ παραδεχθῆ τὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος ὅπως εἰρηνοῦρσίθῃ ὑπὸ τῶν ἐν Πύρῳ πρέσβων, ἀπεφασίσθη νὰ κηρυθῆ ἡμιελεύθερον κράτος ἢ Ἑλλὰς ἀποτελούμενον ὑπὸ τῶν πρὸς μεσηδρίαν τοῦ Παγασητικῆς κόλπου χωρῶν καὶ τῶν νήσων Εὐβοίας καὶ Κυκλάδων. Ἀλλὰ συγχρόνως δὲν ἰωρίσθη μεταβολή τῆς ὀρθοῦς αὐτῆ γραμμῆς. Τὴν δὲ προῆξιν ταύτην ἐκοινοποίησεν ἢ Ἀγγλία εἰς τὸν Καποδίστριαν, ἀπαίτησα τὴν παῦσιν τῶν ἐχθροπραξιῶν.

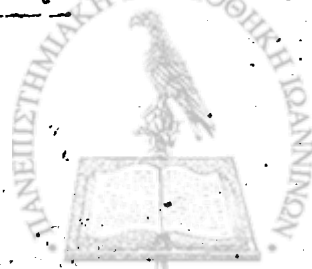

Ἡ τοιαύτη ἀναγνώρισις οὐδόλως ἠύχαρίστησε τοὺς Ἕλληνας· ὥστε ὅτε συνεχροτήθη ἡ τετάρτη ἐν Ἀργεὶ συνέλευσις τὴν 11ην Ἰουλίου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Γεωργίου Σισίνη, ἀγέθηκεν εἰς τὸν Καποδίστριαν νὰ διακηρυχθῆ κατὰ τοῦ πρωτοκόλλου ἐκείνου. Ἡ συνέλευσις αὕτη ἐκάνονισε συγχρόνως τὴν Διοικητικὴν καὶ Οἰκονομικὴν ὑπηρεσίαν, ἐψήφισε νόμισμα τοῦ Κράτους, καὶ ἀποζημιώσεις, καὶ διελύθη τὴν 6ην Αὐγούστου.

Ἀλλ' ἐνῶ ἐγίνοντο αἱ διαπραγματεύσεις αὗται, ἐπεσφράγισε τὸν ἀγῶνα ἡ τελευταία ἐν Πέτρα νίκη τῶν Ἑλλήνων.

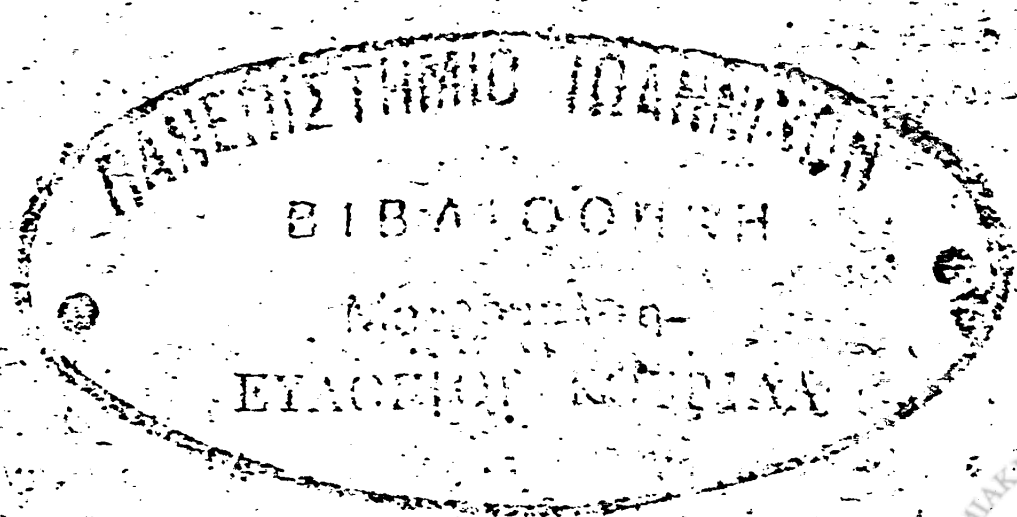
Οἱ Τούρκοι ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι κατεῖχον εἰσέτι τὰς Θήβας, τὴν Ἀττικὴν, τὴν Εὐβοίαν καὶ τὴν Λαμίαν· ὁ δὲ Δικμήτριος Ὑψηλάντης συγκέντρώσας περὶ αὐτὸν 2,300 ἀνδρας, κατέλαβε τὴν μεταξὺ Λεβαθείας καὶ Θηβῶν θέσιν τῆς Πέτρας, διὰ τῆς ὁποίας ἐμελλον νὰ διέλθωσι 5,000 περίπου ἐχθροὶ, ἐπιστρέφοντες ἐξ Ἀθηνῶν. Οἱ ἐχθροὶ τῶ ὄντι, πλησιάσαντες καὶ ἰδόντες τοὺς Ἕλληνας, ἐστρατοπέδευσάν ἐκεῖ πλησίον, καὶ τὴν πρωΐαν τῆς 12ης Σεπτεμβρίου ἐκίνησε μέρος ἐξ αὐτῶν ὅπως ἐκδιάσῃ τὴν διόδον. Καὶ ἐπέπεσαν μὲν κατὰ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ πρόσβληθέντες ἀθρόως ὑπὸ τῶν σωματῶν τοῦ Δυοβουνιώτη, τοῦ Κριεζώτη καὶ τοῦ Σπύρου Μήλιου, ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσι καὶ τὴν ἐπαύριον ὑπέγραψαν μετὰ τοῦ Ὑψηλάντου συνθήκην, δι' ἧς ἀφίνοντο μὲν αὐτοὶ ἐλεύθεροι νὰ διέλθωσιν, ἀπηλλάσσεται δὲ ἡ Βοιωτία ἀπὸ πάσης ἐχθρικῆς φρουρᾶς.

Τοῦτο εἶναι τὸ ἔσχατον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος ἀνδραγάθημα, καθ' ὃ ἤξιώθη νὰ στρατηγήσῃ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀνδρός ἐκείνου, ὅστις πρῶτος εἶχεν ὑψώσει τὴν σημαίαν τῆς ἐπαστάσεως. Καὶ μετ' ὀλίγον ἡ θεία Πρόνοια ἔτι μᾶλλον πα-

σιδήλωσ; κατέδειξε τήν ὑπέρ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων βοήθειαν αὐτῆς.

Τῷ ὄντι τήν 22αν Ἰανουαρίου 1830 διὰ νέας πράξεώς των ἐν Λονδίνω αἱ τρεῖς προστάτιδες δυνάμεις ἀφῆρσαν μὲν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχίας τινάς, ἐκήρυξαν ὁμῶς τὸ ἐναπολειφθὲν μέρος ἐντελῶς ἀνεξάρτητον, καὶ ἐψήφισαν ἡγεμόνα κυρίαρχοῦ τὸν Λεοπόλδον τὸν ἐποῖον καὶ προηγουμένως οἱ Ἕλληνες εἶχον ζητήσει. Ὁ ἡγέμων οὗτος, εὐρίσκων στενὰ τὰ ὄρια τῆς Ἑλλάδος, παρητίθη τοῦ στέμματος αὐτῆς τὸ ὁποῖον προσήνεχθη ἀκολούθως ὑπὸ τῶν Δυνάμεων εἰς τὸν Ὀθῶνα δευτερότοκον υἱὸν τοῦ Βασιλέως τῆς Βαυαρίας, ἐκρούχθη δὲ συγχρόνως ἡ Ἑλλὰς Βασιλείον, καὶ ἐχαράχθη ἡ ὁρισθετικὴ γραμμὴ οἷα ὑπάρχει τήν σήμερον.

ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑ
ΛΑΥΡΩΤΟΥ
ΑΥΤΗΝ ΑΡΙΘ.